



รายงานการประเมินผลตอบแทนทางเศรษฐกิจ
ของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการปรับเปลี่ยนการผลิตในพื้นที่ไม่เหมาะสม
ปีงบประมาณ 2568



กลุ่มเศรษฐกิจที่ดินทางการเกษตร
กองนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน
กรมพัฒนาที่ดิน
กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

เอกสารวิชาการเลขที่ 02/03/2568
กันยายน 2568



รายงานการประเมินผลตอบแทนทางเศรษฐกิจ
ของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการปรับเปลี่ยนการผลิตในพื้นที่ไม่เหมาะสม
ปีงบประมาณ 2568

กลุ่มเศรษฐกิจที่ดินทางการเกษตร
กองนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน
กรมพัฒนาที่ดิน
กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

เอกสารวิชาการเลขที่ 02/03/2568
กันยายน 2568

สารบัญ

	หน้า
สารบัญ	(1)
สารบัญตาราง	(2)
สารบัญตารางผนวก	(4)
สารบัญภาพ	(5)
สารบัญภาพผนวก	(5)
บทสรุปสำหรับผู้บริหาร	(6)
บทที่ 1 บทนำ	1-1
1.1 หลักการและเหตุผล	1-1
1.2 วัตถุประสงค์	1-1
1.3 ระยะเวลาและสถานที่ดำเนินงาน	1-1
1.4 ขั้นตอนและวิธีการดำเนินงาน	1-1
1.5 นิยามศัพท์	1-6
บทที่ 2 ข้อมูลทั่วไป	2-1
2.1 ข้อมูลทั่วไปของเกษตรกร	2-1
2.2 การใช้ประโยชน์ที่ดินทางการเกษตร (ข้าวนาปี) ตามระดับความเหมาะสม ของที่ดิน	2-3
2.3 การถือครองที่ดินของเกษตรกร	2-5
2.4 สถานภาพของครัวเรือนเกษตรกร	2-7
2.5 การแนะนำความรู้เกี่ยวกับโครงการ	2-15
บทที่ 3 ผลการดำเนินงาน	3-1
3.1 สภาพการผลิตและการกระจายผลผลิต	3-1
3.2 ต้นทุนและผลตอบแทนการผลิต	3-2
3.3 กิจกรรมที่ได้รับการสนับสนุน	3-8
3.4 การประเมินผลโครงการ	3-9
3.5 ความพึงพอใจที่มีต่อโครงการ	3-11
3.6 ปัญหาและข้อเสนอแนะ	3-21
บทที่ 4 สรุปผลและข้อเสนอแนะ	4-1
4.1 สรุปผล	4-1
4.2 ข้อเสนอแนะ	4-4
เอกสารอ้างอิง	อ-1
ภาคผนวก	ผ-1
ภาคผนวก ก การกำหนดขนาดตัวอย่างและจำนวนเกษตรกรที่เข้าร่วม โครงการปรับเปลี่ยนการผลิตในพื้นที่ไม่เหมาะสม ปี 2566	ผ-2
ภาคผนวก ข สถานที่สำรวจข้อมูลของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ	ผ-3
ภาคผนวก ค ประมวลผลการเก็บข้อมูลภาคสนาม	ผ-6

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1-1	แผนการดำเนินงานการประเมินผลตอบแทนทางเศรษฐกิจของเกษตรกร ที่เข้าร่วมโครงการปรับเปลี่ยนการผลิตในพื้นที่ไม่เหมาะสม ปี 2568	1-2
2-1	ข้อมูลทั่วไปของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการปรับเปลี่ยนการผลิตในพื้นที่ ไม่เหมาะสม ปี 2568	2-2
2-2	การใช้ประโยชน์ที่ดินทางการเกษตร ปี 2568	2-3
2-3	การใช้ประโยชน์ที่ดินทางการเกษตรเพื่อปลูกข้าวนาปีของจังหวัดที่ทำการ สำรวจ ปี 2566/2567	2-4
2-4	พื้นที่เพาะปลูกข้าวนาปีตามระดับความเหมาะสมของที่ดินในพื้นที่สำนักงาน พัฒนาที่ดินเขต 1, 2 และ 10 ปี 2566/67 เฉพาะจังหวัดที่สำรวจ	2-5
2-5	การถือครองที่ดินและหนังสือสำคัญในที่ดินของเกษตรกรที่เข้าร่วม โครงการปรับเปลี่ยนการผลิตในพื้นที่ไม่เหมาะสมปี 2568	2-6
2-6	พื้นที่เกษตรเดิมที่ใช้ปลูกข้าวและพื้นที่เข้าร่วมโครงการ	2-7
2-7	ภาวะหนี้สินและการกู้ยืมเงินเพื่อการเกษตรของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ ปรับเปลี่ยนการผลิตในพื้นที่ไม่เหมาะสม สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 1 ปี 2568	2-7
2-8	ภาวะหนี้สินและการกู้ยืมเงินเพื่อการเกษตรของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ ปรับเปลี่ยนการผลิตในพื้นที่ไม่เหมาะสม สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 2 ปี 2568	2-8
2-9	ภาวะหนี้สินและการกู้ยืมเงินเพื่อการเกษตรของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ ปรับเปลี่ยนการผลิตในพื้นที่ไม่เหมาะสม สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 10 ปี 2568	2-9
2-10	ภาวะหนี้สินและการกู้ยืมเงินเพื่อการเกษตรของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ ปรับเปลี่ยนการผลิตในพื้นที่ไม่เหมาะสม เฉลี่ยรวม ปี 2568	2-9
2-11	สถานภาพด้านการเงินของครัวเรือนเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการปรับเปลี่ยนการ ผลิตในพื้นที่ไม่เหมาะสม สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 1 ปี 2568	2-10
2-12	สถานภาพด้านการเงินของครัวเรือนเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการปรับเปลี่ยนการ ผลิตในพื้นที่ไม่เหมาะสม สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 2 ปี 2568	2-11
2-13	สถานภาพด้านการเงินของครัวเรือนเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการปรับเปลี่ยนการ ผลิตในพื้นที่ไม่เหมาะสม สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 10 ปี 2568	2-11
2-14	สถานภาพด้านการเงินของครัวเรือนเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการปรับเปลี่ยนการ ผลิตในพื้นที่ไม่เหมาะสม เฉลี่ยรวม ปี 2568	2-12
2-15	สถานภาพการทำงานในครัวเรือนเกษตรกรของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ ปรับเปลี่ยนการผลิตในพื้นที่ไม่เหมาะสม ปี 2568	2-13
2-16	แหล่งน้ำที่ใช้ในการเกษตรก่อนเข้าร่วมโครงการของครัวเรือนเกษตรกร	2-13
2-17	การใช้ปุ๋ยของครัวเรือนเกษตรกร	2-14
2-18	การแนะนำความรู้เกี่ยวกับโครงการ	2-15

สารบัญตาราง (ต่อ)

[illegible]

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
3-19	ทัศนคติของเกษตรกร สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 10 ปี 2568	3-19
3-20	ทัศนคติของเกษตรกร เฉลี่ยรวม ปี 2568	3-20
3-21	ปัญหาและข้อเสนอแนะของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการปรับเปลี่ยนการผลิตในพื้นที่ไม่เหมาะสม ปี 2568	3-22
4-1	สรุปการประเมินผลโครงการปรับเปลี่ยนการผลิตในพื้นที่ไม่เหมาะสม ปี 2568	4-3

สารบัญตารางผนวก

ตารางผนวกที่		หน้า
ก 1	การกำหนดขนาดตัวอย่าง	ผ-2
ข 1	รายละเอียดสถานที่สำรวจข้อมูลของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ	ผ-3

สารบัญภาพ

ภาพที่		หน้า
1	กรอบแนวคิดในการศึกษา	1-3

สารบัญภาพผนวก

ภาพผนวกที่		หน้า
ค 1	การเก็บข้อมูลภาคสนาม	ผ-6

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร

การประเมินผลตอบแทนทางเศรษฐกิจของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการปรับเปลี่ยนการผลิตในพื้นที่ไม่เหมาะสม ปีงบประมาณ 2568 มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาข้อมูลทั่วไปของเกษตรกร และประเมินต้นทุนและผลตอบแทนทางเศรษฐกิจของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการปรับเปลี่ยนการผลิตในพื้นที่ไม่เหมาะสมปี 2568 ในพื้นที่สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 1, 2 และ 10 โดยสรุปผลการศึกษาในภาพรวม ได้ดังนี้

ข้อมูลทั่วไปของเกษตรกร พบว่า เกษตรกรมีอายุเฉลี่ย 58 ปี ส่วนใหญ่จบการศึกษา ระดับประถมศึกษา ซึ่งเป็นการศึกษาขั้นพื้นฐานของระบบการศึกษาในอดีต ลักษณะครอบครัว เป็นครอบครัวเดี่ยว มีสมาชิกเฉลี่ย 3 คนต่อครัวเรือน โดยอยู่ในภาคเกษตรเฉลี่ย 2 คนต่อครัวเรือน มีพื้นที่เข้าร่วมโครงการเฉลี่ย 10.62 ไร่ต่อครัวเรือน ส่วนใหญ่มีเอกสารสิทธิ์ที่ดินเป็นโฉนดร้อยละ 92.75 ของพื้นที่ที่เข้าร่วมโครงการทั้งหมด เกษตรกรมีการกู้ยืมเงินร้อยละ 29.73 โดยมีการกู้ยืมเงินจาก ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.) มากที่สุดร้อยละ 54.55 มีอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ เฉลี่ยร้อยละ 5.28 ต่อปี เกษตรกรมีรายได้ในครัวเรือนเฉลี่ย 209,587.08 บาทต่อปี แบ่งเป็นรายได้ในภาค การเกษตร 155,873.52 บาทต่อปี คิดเป็นร้อยละ 74.37 ของรายได้ครัวเรือน รายได้นอกภาคการเกษตร (ค้าขาย รับจ้างอื่น ๆ และหรือเงินเดือน) 53,713.56 บาทต่อปี คิดเป็นร้อยละ 25.63 ของรายได้ครัวเรือน เกษตรกรที่เข้าโครงการมีค่าใช้จ่ายในครัวเรือนเฉลี่ย 5,232.94 บาทต่อเดือน หรือ 62,795.28 บาทต่อปี และเกษตรกรมีเงินคงเหลือเพื่อใช้จ่ายในครัวเรือนและลงทุน ทำเกษตรกรรมเฉลี่ย 146,791.80 บาท ต่อปี สองปีแรกของโครงการเกษตรกรจำเป็นต้องมีการลงทุนทางการเกษตร ไม่ผลยังไม่ให้ผลผลิต และไม่ยืนต้นยังไม่สามารถตัดขายได้

ผลการดำเนินงานของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการปรับเปลี่ยนการผลิตในพื้นที่ ไม่เหมาะสม จากการปลูกข้าวหรือนาไร่เป็นเกษตรผสมผสาน พบว่า ก่อนเข้าร่วมโครงการมีมูลค่า ผลผลิต 5,340.54 บาทต่อไร่ ต้นทุนการผลิตเฉลี่ย 2,215.89 บาทต่อไร่ และได้รับผลตอบแทนสุทธิ เฉลี่ย 3,124.65 บาทต่อไร่ หลังเข้าร่วมโครงการมีมูลค่าผลผลิต 11,341.71 บาทต่อไร่ ต้นทุนการผลิต เฉลี่ย 3,535.09 บาทต่อไร่ และได้รับผลตอบแทนสุทธิเฉลี่ย 7,806.62 บาทต่อไร่ ซึ่งเพิ่มขึ้นเฉลี่ย 4,681.97 บาทต่อไร่ หรือร้อยละ 149.84 โดยอัตราส่วนรายได้ต่อต้นทุนทั้งหมด (B/C Ratio) จาก 2.41 เพิ่มขึ้นเป็น 3.21 เกษตรกรกลุ่มตัวอย่างร้อยละ 83.78 มีรายได้สุทธิเพิ่มขึ้นมากกว่าร้อยละ 10 เกษตรกรมี ความพึงพอใจต่อการดำเนินงานโครงการในภาพรวม การดำเนินกิจกรรมการปรับเปลี่ยนในพื้นที่ คุณภาพชีวิตที่เปลี่ยนแปลงดีขึ้น รายได้ที่เกิดจากการทำเกษตรหลังเข้าโครงการ ประโยชน์ที่ได้รับจาก การเข้าร่วมโครงการ และด้านการให้บริการของเจ้าหน้าที่กรมพัฒนาที่ดิน อยู่ในระดับความพึงพอใจ มากที่สุด เกษตรกรมีทัศนคติเกี่ยวกับการวางแผนการใช้พื้นที่เพาะปลูกเป็นสิ่งจำเป็น ควรมีการใช้วิธี ใหม่ ๆ ที่แตกต่างจากบรรพบุรุษในการทำเกษตรกรรม และควรมีการปรับปรุงบำรุงดินเพื่อให้มี อินทรีย์วัตถุในดินเพิ่มขึ้น อยู่ในระดับความคิดเห็นมากที่สุด เกษตรกรมีทัศนคติเกี่ยวกับการมีความคิดที่ จะเปลี่ยนมาทำเกษตรอินทรีย์อยู่ในระดับความคิดเห็นมาก และเกษตรกรมีทัศนคติเกี่ยวกับการใช้ ปุ๋ยเคมีปริมาณมากจะทำให้ได้ผลผลิตเกษตรมากขึ้นอยู่ในระดับความคิดเห็นปานกลาง

ข้อเสนอแนะ ควรส่งเสริมการใช้แผนที่เกษตรเพื่อการบริหารจัดการเชิงรุก (Agri-Map) เพื่อชี้จุดพื้นที่ปลูกข้าวที่มีความเสี่ยงต่อผลผลิตต่ำ และแนะนำทางเลือกอื่นการปลูกพืชอื่นที่ให้ผลผลิตสูง หรือในรูปแบบเกษตรผสมผสาน โดยต้องคำนึงถึงความอุดมสมบูรณ์ของดิน ปริมาณน้ำฝนเฉลี่ย และภูมิประเทศ ประเมินความต้องการตลาดของสินค้าเกษตร (พืชหรือสัตว์) ที่เหมาะสมกับพื้นที่ ประเมินความต้องการตลาดและวางแผนการผลิตสินค้าเกษตรให้ตรงกับความต้องการของตลาด ให้ความรู้และสร้างความเข้าใจแก่เกษตรกรเกี่ยวกับการทำเกษตรผสมผสาน สนับสนุนและแนะนำเทคโนโลยีเกษตรอัจฉริยะ (Smart Farming) สำหรับการจัดการฟาร์มผสมผสาน รวมถึงการบริหารจัดการการใช้เทคโนโลยีการเกษตรต่าง ๆ ร่วมกัน สนับสนุนด้านการตลาดโดยเชื่อมโยงกับผู้รับซื้อ Modern Trade ร้านอาหาร โรงพยาบาล เรือสินค้า หรือแพลตฟอร์มออนไลน์ เพื่อเป็นการกระจายผลผลิตเกษตรอย่างยั่งยืน ผลักดันการทำมาตรฐานสินค้าเกษตร เช่น GAP, Organic เพื่อสร้างความน่าเชื่อถือของผลผลิตทางการเกษตร และเป็นการส่งเสริมสินค้าเกษตรจากครัวไทยสู่ครัวโลกตามมาตรฐานสากล รัฐควรสนับสนุนทางการเงินให้แก่เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการปรับเปลี่ยนในพื้นที่ไม่เหมาะสม โดยจัดทำโครงการสินเชื่อดอกเบี้ยต่ำหรือกองทุนหมุนเวียนสำหรับการปรับเปลี่ยนระบบผลิต หรือให้เงินอุดหนุนในระยะเริ่มต้นเพื่อบรรเทาความเสี่ยงช่วงเปลี่ยนผ่าน รัฐสนับสนุนปัจจัยการผลิตได้แก่ พันธุ์พืชและพันธุ์สัตว์ที่เหมาะสมกับพื้นที่ สนับสนุนผลิตภัณฑ์ พด. ของกรมพัฒนาที่ดิน เพื่อปรับปรุงบำรุงดินให้เหมาะสมกับการเพาะปลูก ให้แก่เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ หน่วยงานในกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ บูรณาการทำงานร่วมกันเพื่อสนับสนุนเกษตรกรในโครงการปรับเปลี่ยนการผลิตในพื้นที่ไม่เหมาะสมให้สามารถประกอบอาชีพเกษตรกรรมได้อย่างยั่งยืน มีรายได้มั่นคง

บทที่ 1

บทนำ

1.1 หลักการและเหตุผล

ปัจจุบันการทำเกษตรกรรมในประเทศไทย มีการผลิตสินค้าเกษตรที่ไม่สมดุลระหว่างอุปสงค์อุปทาน ไม่สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจทั้งภายในประเทศ และการเชื่อมโยงในระดับโลก ส่งผลกระทบต่อราคาและปริมาณผลผลิต ประกอบกับกระบวนการผลิตไม่เหมาะสมกับสภาพทางกายภาพ สินค้าเกษตรบางชนิดผลิตอยู่ในพื้นที่เหมาะสมน้อยหรือไม่เหมาะสม เกษตรกรมีลักษณะการผลิตแบบดั้งเดิม ทำให้มีต้นทุนในการผลิตสูงขาดโอกาสในการได้รับผลตอบแทนที่สูงกว่าภาคภัยในการแข่งขันกับประเทศอื่น กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ได้ผลักดันนโยบายการลดต้นทุนและเพิ่มทางเลือกในการปรับเปลี่ยนเป็นพืชที่เหมาะสม ซึ่งการบริหารจัดการพื้นที่เกษตรกรรมจะเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการบรรลุผลตามนโยบายดังกล่าว ทั้งนี้ กรมพัฒนาที่ดินเป็นหน่วยงานในสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ มีภารกิจที่สำคัญในด้านการพัฒนาดิน ที่ดิน การอนุรักษ์ดินและน้ำ การกำหนดนโยบายวางแผนการใช้ที่ดิน การบริหารจัดการดินและที่ดินให้มีประสิทธิภาพ การใช้ประโยชน์ที่ดินถูกต้องและเหมาะสม สร้างรายได้เพิ่มและลดต้นทุนการผลิตทางการเกษตรได้อย่างยั่งยืน ดังนั้น กลุ่มเศรษฐกิจที่ดินทางการเกษตร ซึ่งมีหน้าที่หลักในการวิเคราะห์ทางเศรษฐกิจและสังคมตามเขตการใช้ที่ดิน จึงจำเป็นต้องดำเนินงาน เพื่อให้ได้ข้อมูลใช้ประกอบในการตัดสินใจวางแผนการใช้ที่ดินให้เกิดประโยชน์สูงสุด

1.2 วัตถุประสงค์

1.2.1 เพื่อศึกษาข้อมูลทั่วไปของเกษตรกร

1.2.2 เพื่อประเมินต้นทุนและผลตอบแทนทางเศรษฐกิจของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการปรับเปลี่ยนการผลิตในพื้นที่ไม่เหมาะสม

1.3 ระยะเวลาและสถานที่ดำเนินงาน

1.3.1 ระยะเวลาดำเนินงาน

1 ตุลาคม 2567 ถึง 30 กันยายน 2568

1.3.2 สถานที่ดำเนินงาน

สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 1 ได้แก่ จังหวัดลพบุรี

สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 2 ได้แก่ จังหวัดจันทบุรี จังหวัดฉะเชิงเทรา และจังหวัดสระแก้ว

สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 10 ได้แก่ จังหวัดกาญจนบุรี และจังหวัดเพชรบุรี

1.4 ขั้นตอนและวิธีการดำเนินงาน

1.4.1 แผนการดำเนินงาน มีการกำหนดขั้นตอนการดำเนินงานตามกรอบระยะเวลาภายใต้โครงการประเมินผลตอบแทนทางเศรษฐกิจของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการปรับเปลี่ยนการผลิตในพื้นที่ไม่เหมาะสม (ตารางที่ 1-1)

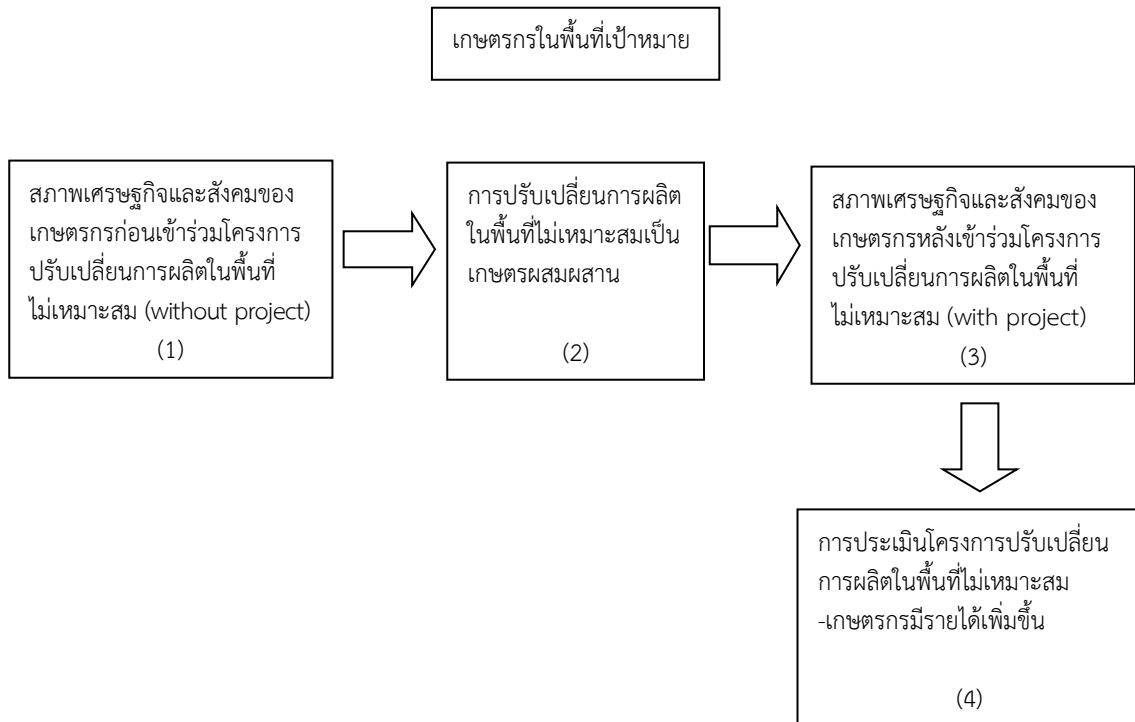
ตารางที่ 1-1 แผนการดำเนินงานการประเมินผลตอบแทนทางเศรษฐกิจของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ
ปรับเปลี่ยนการผลิตในพื้นที่ไม่เหมาะสม ปี 2568

ขั้นตอนการดำเนินงาน	ระยะเวลา											
	ปี 2567			ปี 2568								
	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.
1. ศึกษาข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับการปรับเปลี่ยนการผลิตในพื้นที่ไม่เหมาะสม												
2. ประสานขอข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับการปรับเปลี่ยนการผลิตในพื้นที่ไม่เหมาะสมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง												
3. รวบรวมข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับการปรับเปลี่ยนการผลิตในพื้นที่ไม่เหมาะสม												
4. จัดทำข้อมูลการปฏิบัติงานภาคสนามได้แก่ จำนวนเกษตรกรตัวอย่าง พื้นที่ปรับเปลี่ยน กิจกรรมการผลิตเพื่อปรับเปลี่ยน และเครื่องมือในการเก็บข้อมูล												
5. สืบหาหรือรวบรวมข้อมูลผลตอบแทนทางเศรษฐกิจของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการปรับเปลี่ยนการผลิตในพื้นที่ไม่เหมาะสม												
6. วิเคราะห์และประเมินผลตอบแทนทางเศรษฐกิจของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการปรับเปลี่ยนการผลิตในพื้นที่ไม่เหมาะสม												
7. จัดทำข้อมูลผลตอบแทนทางเศรษฐกิจของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการปรับเปลี่ยนการผลิตในพื้นที่ไม่เหมาะสม												
8. จัดทำรายงานการประเมินผลตอบแทนทางเศรษฐกิจของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการปรับเปลี่ยนการผลิตในพื้นที่ไม่เหมาะสม												
9. ส่งรายงานการประเมินผลตอบแทนทางเศรษฐกิจของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการปรับเปลี่ยนการผลิตในพื้นที่ไม่เหมาะสม												

ที่มา: จากการประชุมกลุ่มเศรษฐกิจที่ดำเนินการเกษตร ปีงบประมาณ พ.ศ. 2568

1.4.2 กรอบแนวคิดในการศึกษา

โครงการประเมินผลตอบแทนทางเศรษฐกิจของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการปรับเปลี่ยนการผลิตในพื้นที่ไม่เหมาะสม มีลักษณะของการศึกษาเป็นการเปรียบเทียบผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นในพื้นที่เกษตรกรก่อนเข้าร่วมโครงการและหลังเข้าร่วมโครงการ (without project vs. with project)



ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการศึกษา

1.4.3 วิธีการดำเนินงาน

1) ศึกษาข้อมูลและจัดทำเครื่องมือ

ศึกษาข้อมูลเบื้องต้นตามวัตถุประสงค์ของโครงการ เช่น พืชในพื้นที่โครงการพื้นที่ที่เข้าร่วมโครงการ เป็นต้น และจัดเตรียมเครื่องมือ เช่น แผนที่ เครื่องคำนวณระบบกำหนดตำแหน่งบนพื้นโลก (Global Positioning System: GPS) แบบสอบถามในการสำรวจ เป็นต้น พร้อมทั้งวางแผนการปฏิบัติงาน และประสานขอความร่วมมือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

2) อุปกรณ์ที่ใช้ในการดำเนินงาน

(2.1) แบบสัมภาษณ์เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการปรับเปลี่ยนการผลิตในพื้นที่ไม่เหมาะสม ได้แก่ ข้อมูลทั่วไป ภาวะเศรษฐกิจและสังคม เกษตรกรรม ต้นทุนและผลตอบแทน ทัศนคติของเกษตรกร ความพึงพอใจของเกษตรกร ปัญหา อุปสรรคในการดำเนินงานโครงการ และข้อเสนอแนะเพื่อพัฒนาโครงการ

(2.2) แผนที่แสดงระดับความเหมาะสมทางกายภาพของที่ดิน

(2.3) โทรศัพท์มือถือรองรับระบบปฏิบัติการ (Smart phone)

(2.4) ระบบแผนที่เกษตรเพื่อการบริหารจัดการเชิงรุก (Agri-Map Mobile)

(2.5) เครื่องคำนวณระบบกำหนดตำแหน่งบนพื้นโลก (Global Positioning System: GPS)

(2.6) เครื่องคอมพิวเตอร์ (Computer) เพื่อใช้ในการประมวลผลข้อมูล

3) การเก็บรวบรวมข้อมูล

(3.1) ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) เป็นข้อมูลที่เก็บรวบรวมจากการสำรวจภาคสนาม (Field Survey) ด้วยวิธีการสัมภาษณ์เกษตรกร โดยใช้แบบสอบถาม (Questionnaires)

(3.2) ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) เป็นข้อมูลต่าง ๆ ที่ทำการเก็บรวบรวมจากเอกสารวิชาการ ผลงานวิจัย รายงาน บทความ และระบบสืบค้นทางอินเทอร์เน็ต เพื่อนำข้อมูลดังกล่าวมาอ้างอิงและประกอบการศึกษา

4) ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

(4.1) ประชากรที่ใช้ในการศึกษา เป็นเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการปรับเปลี่ยนการผลิตในพื้นที่ที่ไม่เหมาะสมในปี 2566 ในพื้นที่สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 1 เขต 2 และ เขต 10 ที่ทำนาข้าวในพื้นที่ที่ไม่เหมาะสม (S3, N) และปรับเปลี่ยนการผลิตเป็นเกษตรผสมผสาน

(4.2) กลุ่มตัวอย่าง คือ การกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างจากประชากรที่ใช้ในการศึกษาด้วยวิธีการคำนวณจากสูตรของ Taro Yamane ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 90 ซึ่งมีขนาดตัวอย่างจำนวน 66 ตัวอย่าง แต่สามารถดำเนินการเก็บข้อมูลเกษตรกรตัวอย่างได้ 74 ตัวอย่าง (ภาคผนวก ก) และเนื่องจากข้อจำกัดด้านงบประมาณประจำปีจึงทำให้ดำเนินการสำรวจข้อมูลเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการปรับเปลี่ยนการผลิตในพื้นที่ที่ไม่เหมาะสมได้เพียงบางพื้นที่ (ภาคผนวก ข) เพื่อให้เกิดความเชื่อมั่นมากขึ้น จึงใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบใช้ความน่าจะเป็น (Probability sampling) ด้วยการสุ่มตัวอย่างแบบกลุ่ม (Cluster sampling) ซึ่งการดำเนินการได้มีการนำแบบสอบถามทดสอบหาความเที่ยงตรง (Validity) โดยผู้มีความเชี่ยวชาญช่วยตรวจสอบความเหมาะสมและความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (Content Validity) เพื่อปรับปรุงแก้ไขให้กระชับ ชัดเจน เข้าใจง่าย และทดสอบความเชื่อมั่น (Reliability) นำแบบสอบถามที่ได้แก้ไขและปรับปรุงเรียบร้อยแล้วไปทดสอบ (Pilot test) ซึ่งไม่ได้เป็นกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ศึกษาโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (Cronbach's Alpha Coefficient) ทั้งนี้ได้ค่าระดับความเชื่อมั่นของแบบสอบถามเท่ากับ 0.988 ถือได้ว่าอยู่ระดับดีมาก นั่นคือแบบสอบถามมีความน่าเชื่อถือและสามารถนำไปศึกษากับกลุ่มตัวอย่างจริงได้

5) การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลที่เก็บรวบรวมจะนำมาตรวจสอบ เพื่อแก้ไขความผิดพลาดที่เกิดขึ้น แล้วนำมาประมวลผลในสำนักงาน โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป Microsoft Excel และตรวจสอบความถูกต้องอีกครั้ง จากนั้นจึงวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้วิธีการวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive Analysis) แสดงผลเป็นค่าความถี่ (Frequency) และหรือค่าร้อยละ (Percentage) และหรือค่าเฉลี่ย (Mean) แบ่งการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

(5.1) การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของเกษตรกร การถือครองที่ดินของเกษตรกร ภาวะหนี้สินและการกู้ยืมเงินเพื่อการเกษตร สถานภาพด้านการเงินของครัวเรือนเกษตรกร สถานภาพด้านแรงงานของครัวเรือนเกษตรกร โดยใช้ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าร้อยละ (Percentage)

(5.2) การวิเคราะห์สภาพการผลิตและการกระจายผลผลิต ต้นทุนและผลตอบแทน การผลิต กิจกรรมที่ได้รับการสนับสนุน ทักษะคิดของเกษตรกร ความพึงพอใจของเกษตรกร ปัญหา อุปสรรค ในการดำเนินงานโครงการ และข้อเสนอแนะเพื่อพัฒนาต่อยอดโครงการ โดยภาพรวมและจำแนกตาม สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 1, 2 และ 10 ดำเนินการวิเคราะห์และสรุปข้อมูลมาเป็นค่าเฉลี่ยต่อหน่วยพื้นที่ หรือพื้นที่ 1 ไร่ ได้แก่

(1) สภาพการผลิตและการกระจายผลผลิต โดยใช้ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่า ร้อยละ (Percentage)

(2) การวิเคราะห์ต้นทุนการผลิต ประกอบด้วย ต้นทุนรวมทั้งหมด (Total Cost) ต้นทุนผันแปร (Variable Cost) และต้นทุนคงที่ (Fix Cost) ซึ่งต้นทุนรวมทั้งหมด (Total Cost) เป็น ค่าใช้จ่ายทั้งหมดในการผลิต โดยรวมต้นทุนผันแปรทั้งหมด (Total Variable Cost) และต้นทุนคงที่ ทั้งหมด (Total Fix Cost) การคำนวณต้นทุนรวม (ดาร์ณี, 2557) มีวิธีการดังนี้

ต้นทุนรวมทั้งหมด = ต้นทุนผันแปร + ต้นทุนคงที่

$$TC = TVC + TFC$$

(3) การวิเคราะห์ผลตอบแทนการลงทุนมีวิธีการคำนวณ ดังนี้

ผลตอบแทนการลงทุน = ผลต่างระหว่างมูลค่าผลผลิตที่ได้ทั้งหมด
กับต้นทุนทั้งหมด

(4) การวิเคราะห์ความคุ้มค่า (ความเป็นไปได้) ทางเศรษฐศาสตร์เป็นการ วิเคราะห์ทางการเงิน (Financial Analysis) หมายถึง ขบวนการที่ถูกนำมาใช้ในการกำหนดหรือ วัดความสามารถในการทำกำไร (Profitability) ของการลงทุนในโครงการหนึ่งหรือเพื่อใช้เปรียบเทียบ ความสามารถในการทำกำไรระหว่างโครงการลงทุนที่มีโอกาสเลือกตั้งแต่สองโครงการขึ้นไป (สมศักดิ์, 2531) ใช้หลักการวิเคราะห์ คือ อัตราส่วนรายได้ต่อต้นทุนทั้งหมด (Benefit-cost Ratio: B/C Ratio) เป็นเกณฑ์วัด ประสิทธิภาพการผลิต (Productivity) และเปรียบเทียบผลได้หรือผลตอบแทนที่ได้รับจากการลงทุนว่า เป็นสัดส่วนเท่าไร เมื่อเทียบกับเงินลงทุนและค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นในการลงทุน กล่าวคือเป็นการเปรียบเทียบ มูลค่าของผลตอบแทนที่ได้รับจากการผลิตเทียบกับค่าใช้จ่ายหรือต้นทุนทั้งหมด ขนาดของ B/C Ratio ที่ได้อาจจะมีค่าเท่ากับ 1 มากกว่า 1 หรือน้อยกว่า 1 ก็ได้ ค่าที่ได้แสดงถึงประสิทธิภาพของทุนที่ใช้ กล่าวคือ B/C Ratio แสดงให้ทราบว่าจำนวนเงิน 1 หน่วยที่ใช้เพื่อการลงทุน (ต้นทุน) ให้ค่าปัจจุบันของผลตอบแทน เท่ากับเท่าไร และหลักเกณฑ์การตัดสินใจพิจารณา จากค่า B/C Ratio ถ้ามีค่ามากกว่า 1 จึงจะคุ้มค่ากับการ ลงทุน ค่า B/C Ratio เท่ากับ 1 คือคุ้มทุนพอดี และไม่ควรถูกลงทุนเมื่อ B/C Ratio มีค่าน้อยกว่า 1

(5) การประเมินผลกระทบที่เข้าร่วมโครงการ โดยการอธิบายเปรียบเทียบ เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการว่ามีรายได้สุทธิเพิ่มขึ้นจำนวนกี่ราย และมีรายได้สุทธิเพิ่มขึ้นจำนวนเท่าไร และคิดเป็นร้อยละเท่าไร โดยใช้ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) และค่าเฉลี่ย (Mean)

(6) การวิเคราะห์ทัศนคติและความพึงพอใจ ใช้ค่าร้อยละ (Percentage) และ ค่าเฉลี่ย (Mean) เกณฑ์ในการประเมินเป็นแบบมาตราประมาณค่า (Rating Scale) มี 5 ระดับตามวิธีของ ลิเคิร์ท (Likert) (บุญชม, 2545) โดยกำหนดเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

มากที่สุด	ให้คะแนน 5 คะแนน
มาก	ให้คะแนน 4 คะแนน
ปานกลาง	ให้คะแนน 3 คะแนน
น้อย	ให้คะแนน 2 คะแนน
น้อยที่สุด	ให้คะแนน 1 คะแนน

จากนั้นนำค่าคะแนนทัศนคติและความพึงพอใจไปวิเคราะห์ข้อมูล และกำหนดเกณฑ์ค่าเฉลี่ยในการประเมิน ดังนี้

ค่าเฉลี่ย	ความหมาย
4.21 – 5.00	ความคิดเห็นและพึงพอใจมากที่สุด
3.41 – 4.20	ความคิดเห็นและพึงพอใจมาก
2.61 – 3.40	ความคิดเห็นและพึงพอใจปานกลาง
1.81 – 2.60	ความคิดเห็นและพึงพอใจน้อย
1.00 – 1.80	ความคิดเห็นและพึงพอใจน้อยที่สุด

6) การเสนอรายงานการวิเคราะห์ทางเศรษฐกิจ

นำเสนอในรูปแบบของการบรรยายประกอบตาราง โดยใช้ผลการวิเคราะห์ข้อมูล ปฐมภูมิที่ได้จากการสำรวจภาคสนาม ร่วมกับข้อมูลทุติยภูมิที่เก็บรวบรวมจากหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง แล้วนำมาเขียนรายงานการประเมินผลตอบแทนทางเศรษฐกิจของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการปรับเปลี่ยนการผลิตในพื้นที่ไม่เหมาะสม เพื่อนำเสนอผู้บริหารและผู้ที่เกี่ยวข้องรับทราบข้อมูล และนำไปใช้ประโยชน์ต่อไป

1.5 นิยามศัพท์

โครงการปรับเปลี่ยนการผลิตในพื้นที่ไม่เหมาะสม	หมายถึง	โครงการที่เกษตรกรเข้าร่วมการปรับเปลี่ยนกิจกรรมการผลิตในปี 2566 จากเดิมเป็นพื้นที่เพาะปลูกข้าวในพื้นที่ไม่เหมาะสม (S3, N) ปรับเปลี่ยนเป็นเกษตรผสมผสาน
พื้นที่ที่เข้าร่วมโครงการ	หมายถึง	พื้นที่ที่เข้าร่วมโครงการปรับเปลี่ยนการผลิตในพื้นที่ไม่เหมาะสม จากเดิมเป็นพื้นที่เพาะปลูกข้าวในพื้นที่ไม่เหมาะสม (S3, N) ปรับเปลี่ยนเป็นเกษตรผสมผสาน
เกษตรผสมผสาน	หมายถึง	การผลิตทางการเกษตรตั้งแต่ 2 กิจกรรมขึ้นไป (ข้าว พืชอื่น ๆ ประมง และปศุสัตว์)
สพข.1	หมายถึง	สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 1 ได้แก่ จังหวัดลพบุรี
สพข.2	หมายถึง	สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 2 ได้แก่ จังหวัดจันทบุรี จังหวัดฉะเชิงเทรา และจังหวัดสระแก้ว

สพข.10	หมายถึง	สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 10 ได้แก่ จังหวัดกาญจนบุรีและจังหวัดเพชรบุรี
เกษตรกร	หมายถึง	เกษตรกรกลุ่มตัวอย่างหรือเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการปรับเปลี่ยนการผลิตในพื้นที่ไม่เหมาะสมจากเดิมเป็นพื้นที่เพาะปลูกข้าวในพื้นที่ไม่เหมาะสม (S3, N) ปรับเปลี่ยนเป็นเกษตรผสมผสาน
ครัวเรือน/ ครัวเรือนเกษตร	หมายถึง	ครัวเรือนของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการปรับเปลี่ยนการผลิตในพื้นที่ไม่เหมาะสมจากเดิมเป็นพื้นที่เพาะปลูกข้าวในพื้นที่ไม่เหมาะสม (S3, N) ปรับเปลี่ยนเป็นเกษตรผสมผสาน
รายได้	หมายถึง	มูลค่าผลผลิตจากการผลิตทางการเกษตร
รายได้สุทธิ	หมายถึง	ผลตอบแทนสุทธิ โดยการนำมูลค่าผลผลิตหักออกด้วยต้นทุนทั้งหมด
ผลิตภัณฑ์ ของกรมพัฒนาที่ดิน	หมายถึง	ผลิตภัณฑ์เทคโนโลยีชีวภาพ ซึ่งประกอบด้วยผลิตภัณฑ์จุลินทรีย์ที่มีการเผยแพร่ และส่งเสริม แบ่งได้เป็น 3 กลุ่ม ตามวัตถุประสงค์ของการนำไปใช้ประโยชน์ ได้แก่ กลุ่มที่ 1 จุลินทรีย์ปรับปรุงบำรุงดินเพิ่มธาตุอาหารและฮอร์โมนพืช กลุ่มที่ 2 จุลินทรีย์ควบคุมศัตรูพืช กลุ่มที่ 3 จุลินทรีย์รักษาสิ่งแวดล้อม
โฉนด	หมายถึง	หนังสือสำคัญแสดงกรรมสิทธิ์ในที่ดินที่รับรองถูกต้องตาม พ.ร.บ.ประมวลกฎหมายที่ดิน พ.ศ. 2479 (ศูนย์สารสนเทศการเกษตร, 2565)
ส.ค.1	หมายถึง	หนังสือแสดงสิทธิ์การครอบครองที่ดินมือเปล่า ที่แสดงว่าบุคคลนั้นได้แจ้งการครอบครองตาม พ.ร.บ.ประมวลกฎหมายที่ดินมาตรา 5 ซึ่งทำให้ผู้ครอบครองมีโอกาที่จะได้รับโฉนดหรือ น.ส.3 จากทางราชการต่อไป (ศูนย์สารสนเทศการเกษตร, 2565)

ส.ป.ก.4-01	หมายถึง	หนังสือแสดงสิทธิการทำประโยชน์เพื่อ การเกษตรตามกฎหมายการปฏิรูปที่ดิน ที่ออกให้ โดยสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อ เกษตรกรรม (ส.ป.ก.) ซึ่งเกษตรกรมีสิทธิ นำไปใช้เป็นหลักทรัพย์ค้ำประกันเงินกู้กับ ธนาคาร (ธ.ก.ส.) ได้ แต่ไม่มีสิทธิที่จะนำไป ขายหรือยกให้ผู้อื่น เว้นแต่จะตกทอดเป็น มรดกให้ลูก-หลาน เพื่อทำการเกษตรเท่านั้น (ศูนย์สารสนเทศการเกษตร, 2565)
คทช.	หมายถึง	การจัดที่ดินทำกินให้ชุมชนตามนโยบาย รัฐบาลในลักษณะแปลงรวม โดยมีให้ กรรมสิทธิ์ แต่อนุญาตให้เข้าทำประโยชน์ ในที่ดินของรัฐเป็นกลุ่มหรือชุมชนตาม หลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่คณะกรรมการ นโยบายที่ดินแห่งชาติกำหนดในรูปแบบ สหกรณ์ หรือรูปแบบอื่นที่เหมาะสม (มติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 22 ธันวาคม 2558)

บทที่ 2

ข้อมูลทั่วไป

การศึกษาภาวะเศรษฐกิจและสังคมของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการปรับเปลี่ยนการผลิตในพื้นที่ไม่เหมาะสม เพื่อให้ทราบถึงสถานภาพของครัวเรือนเกษตรกร โดยจะทำการศึกษาเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของเกษตรกร ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพทางสังคม การใช้ประโยชน์ที่ดินทางการเกษตร การถือครองที่ดินและหนังสือสำคัญในที่ดิน การกู้ยืมเงินเพื่อการเกษตร สถานภาพทางการเงินในครัวเรือน แหล่งน้ำที่ใช้ในการเกษตรก่อนเข้าร่วมโครงการ การใช้ปุ๋ย และการใช้ผลิตภัณฑ์ของกรมพัฒนาที่ดิน โดยมีรายละเอียดการศึกษาดังนี้

2.1 ข้อมูลทั่วไปของเกษตรกร

1) สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 1

จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรเป็นเพศชายร้อยละ 68.18 และเพศหญิงร้อยละ 31.82 ของเกษตรกรทั้งหมด มีอายุเฉลี่ย 59 ปี ส่วนใหญ่อยู่ในช่วงอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป ร้อยละ 56.82 รองลงมาอยู่ในช่วงอายุ 50-59 ปี ร้อยละ 22.72 ช่วงอายุ 30-39 ปี ร้อยละ 13.64 และช่วงอายุ 40-49 ปี ร้อยละ 6.82 เกษตรกรทุกคนจบการศึกษา ส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับประถมศึกษาร้อยละ 59.08 รองลงมาคือระดับมัธยมศึกษาตอนต้นร้อยละ 18.18 ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย/ประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ร้อยละ 13.64 ระดับระดับอนุปริญญา/ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) และระดับปริญญาตรีเท่ากัน ร้อยละ 4.55 เกษตรกรมีสถานภาพเป็นหมอดินอาสาร้อยละ 9.09 และไม่เป็นหมอดินอาสาร้อยละ 90.91 (ตารางที่ 2-1)

2) สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 2

จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรเป็นเพศชายร้อยละ 52.94 และเพศหญิงร้อยละ 47.06 มีอายุเฉลี่ย 58 ปี ส่วนใหญ่อยู่ในช่วงอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป ร้อยละ 47.06 รองลงมาอยู่ในช่วงอายุ 50-59 ปี ร้อยละ 35.30 ช่วงอายุ 40-49 ปี ร้อยละ 11.76 และช่วงอายุ 30-39 ปี ร้อยละ 5.88 เกษตรกรทุกคนจบการศึกษา ส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับประถมศึกษาร้อยละ 52.94 รองลงมาคือระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย/ประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ร้อยละ 23.53 ระดับปริญญาตรีร้อยละ 11.77 ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและระดับสูงกว่าปริญญาตรีเท่ากันร้อยละ 5.88 เกษตรกรทุกคนไม่เป็นหมอดินอาสา (ตารางที่ 2-1)

3) สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 10

จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรเป็นเพศชายร้อยละ 38.46 และเพศหญิงร้อยละ 61.54 มีอายุเฉลี่ย 55 ปี ส่วนใหญ่อยู่ในช่วงอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป ร้อยละ 38.46 รองลงมาอยู่ในช่วงอายุ 40-49 ปี ร้อยละ 30.77 ในช่วงอายุ 50-59 ปี ร้อยละ 23.08 และช่วงอายุ 30-39 ปี ร้อยละ 7.69 เกษตรกรทุกคนจบการศึกษา ส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับประถมศึกษาร้อยละ 61.54 รองลงมาคือระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย/ประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) และระดับสูงกว่าปริญญาตรีเท่ากันร้อยละ 15.38 ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นร้อยละ 7.70 เกษตรกรทุกคนไม่เป็นหมอดินอาสา (ตารางที่ 2-1)

4) เฉลี่ยรวม

จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรเป็นเพศชายร้อยละ 59.46 และเพศหญิงร้อยละ 40.54 ของเกษตรกรทั้งหมด มีอายุเฉลี่ย 58 ปี ส่วนใหญ่อยู่ในช่วงอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป ร้อยละ 51.35 รองลงมาอยู่ในช่วงอายุ 50-59 ปี ร้อยละ 25.68 ช่วงอายุ 40-49 ปี ร้อยละ 12.16 และช่วงอายุ 30-39 ปี ร้อยละ 10.81 เกษตรกรทุกคนจบการศึกษา ส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับประถมศึกษาร้อยละ 58.11 รองลงมาคือระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย/ประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ร้อยละ 16.22 ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ร้อยละ 13.51 ระดับปริญญาตรีร้อยละ 5.41 ระดับสูงกว่าปริญญาตรีเท่ากันร้อยละ 4.05 และระดับอนุปริญญา/ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) ร้อยละ 2.70 เกษตรกรมีสถานภาพเป็นหมอดินอาสา ร้อยละ 5.41 และไม่เป็นหมอดินอาสา ร้อยละ 94.59 (ตารางที่ 2-1)

ตารางที่ 2-1 ข้อมูลทั่วไปของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการปรับเปลี่ยนการผลิตในพื้นที่ไม่เหมาะสม ปี 2568

รายการ	สพข.1	สพข.2	สพข.10	เฉลี่ยรวม
เพศ (ร้อยละ)				
ชาย	68.18	52.94	38.46	59.46
หญิง	31.82	47.06	61.54	40.54
อายุเฉลี่ย (ปี)	59	58	55	58
ช่วงอายุ (ร้อยละ)				
30-39 ปี	13.64	5.88	7.69	10.81
40-49 ปี	6.82	11.76	30.77	12.16
50-59 ปี	22.72	35.30	23.08	25.68
≥ 60 ปี	56.82	47.06	38.46	51.35
ระดับการศึกษา (ร้อยละ)				
จบการศึกษา	100.00	100.00	100.00	100.00
ประถมศึกษา	59.08	52.94	61.54	58.11
มัธยมศึกษาตอนต้น	18.18	5.88	7.70	13.51
มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช.	13.64	23.53	15.38	16.22
ระดับอนุปริญญา/ปวส.	4.55	-	-	2.70
ปริญญาตรี	4.55	11.77	-	5.41
สูงกว่าปริญญาตรี	-	5.88	15.38	4.05
สถานภาพการเป็นหมอดินอาสา (ร้อยละ)				
เป็น	9.09	-	-	5.41
ไม่เป็น	90.91	100.00	100.00	94.59

ที่มา: จากการสำรวจและคำนวณ

2.2 การใช้ประโยชน์ที่ดินทางการเกษตร (ข้าวนาปี) ตามระดับความเหมาะสมของที่ดิน

1) การใช้ประโยชน์ที่ดินทางการเกษตร

ประเทศไทยมีพื้นที่ 513,115.029 ตารางกิโลเมตร (กรมแผนที่ทหาร, 2521) หรือ 320.70 ล้านไร่ (กรมพัฒนาที่ดิน, 2565) ผลสำมะโนการเกษตร พ.ศ. 2566 ปรากฏว่า ประเทศไทย มีผู้ถือครองทำการเกษตร จำนวน 8.7 ล้านราย และมีเนื้อที่ถือครองทำการเกษตรทั้งสิ้น 141.7 ล้านไร่ คิดเป็นร้อยละ 44.2 ของเนื้อที่ทั้งประเทศ (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2567) โดยผู้ถือครองทำการเกษตร มีเนื้อที่ถือครองเฉลี่ย 17.4 ไร่ต่อราย ในด้านการใช้ประโยชน์ในเนื้อที่ถือครอง พบว่า ประเทศไทยมีเนื้อที่ถือครองทำการเกษตรเป็นเนื้อที่นา (ปลูกข้าว) มากที่สุดจำนวน 68.6 ล้านไร่ คิดเป็นร้อยละ 48.4 มีจำนวนผู้ถือครองเพื่อปลูกข้าว 4.7 ล้านราย คิดเฉลี่ยมีเนื้อที่ถือครองทำการเกษตรเพื่อปลูกข้าว 14.5 ไร่ต่อราย (ตารางที่ 2-2)

ตารางที่ 2-2 การใช้ประโยชน์ที่ดินทางการเกษตร ปี 2568

รายการ	จำนวนพื้นที่ (ล้านไร่) ^{/1}	ร้อยละ	จำนวนผู้ถือ ครอง ทำการเกษตร (ล้านราย) ^{/1}	เนื้อที่ถือ ครองเฉลี่ย (ไร่/ราย) ^{/1}
เนื้อที่ถือครองทำการเกษตรทั้ง ประเทศ	141.7	100.0	8.7	17.4
เนื้อที่ถือครองเพื่อปลูกข้าวนาปี	68.6	48.4	4.7	14.5

ที่มา: ^{/1} สำนักงานสถิติแห่งชาติ (2567)

1.1) สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 1

จากการศึกษาพบว่า ปีการเพาะปลูก 2566/2567 จังหวัดลพบุรีมีเนื้อที่ใช้ประโยชน์ทางการเกษตรมากที่สุดในการสำรวจครั้งนี้ จำนวน 2,456,625 ไร่ และมีเนื้อที่เพาะปลูกเพื่อปลูกข้าวนาปีมากที่สุดในการสำรวจครั้งนี้ จำนวน 806,324 ไร่ เนื้อที่เพาะปลูกข้าวนาปีเทียบกับเนื้อที่ใช้ประโยชน์ทางการเกษตรคิดเป็นร้อยละ 32.82 มีจำนวนครัวเรือนเกษตรกร 64,342 ครัวเรือน (ตารางที่ 2-3)

1.2) สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 2

จากการศึกษาพบว่า ปีการเพาะปลูก 2566/2567 จังหวัดจันทบุรีมีเนื้อที่ใช้ประโยชน์ทางการเกษตร จำนวน 1,684,214 ไร่ และมีเนื้อที่เพาะปลูกเพื่อปลูกข้าวนาปีน้อยที่สุดในการสำรวจครั้งนี้ จำนวน 11,054 ไร่ เนื้อที่เพาะปลูกข้าวนาปีเทียบกับเนื้อที่ใช้ประโยชน์ทางการเกษตรน้อยที่สุดในการสำรวจครั้งนี้คิดเป็นร้อยละ 0.66 มีจำนวนครัวเรือนเกษตรกร 47,986 ครัวเรือน จังหวัดฉะเชิงเทรามีเนื้อที่ใช้ประโยชน์ทางการเกษตร จำนวน 1,631,284 ไร่ และมีเนื้อที่เพาะปลูกเพื่อปลูกข้าวนาปี จำนวน 633,367 ไร่ เนื้อที่เพาะปลูกข้าวนาปีเทียบกับเนื้อที่ใช้ประโยชน์ทางการเกษตรมากที่สุดในการสำรวจ ครั้งนี้คิดเป็นร้อยละ 38.83 มีจำนวนครัวเรือนเกษตรกร 49,235 ครัวเรือน จังหวัดสระแก้ว มีเนื้อที่ใช้ประโยชน์ทางการเกษตร จำนวน 2,134,681 ไร่ และมีเนื้อที่เพาะปลูกเพื่อปลูกข้าวนาปี จำนวน

753,226 ไร่ เนื้อที่เพาะปลูกข้าวนาปีเทียบกับเนื้อที่ใช้ประโยชน์ทางการเกษตรคิดเป็นร้อยละ 35.29 มีจำนวนครัวเรือนเกษตรกรมากที่สุดในการสำรวจครั้งนี้ 68,677 ครัวเรือน (ตารางที่ 2-3)

1.3) สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 10

จากการศึกษาพบว่า ปีการเพาะปลูก 2566/2567 จังหวัดกาญจนบุรีมีเนื้อที่ใช้ประโยชน์ทางการเกษตร จำนวน 2,345,437 ไร่ และมีเนื้อที่เพาะปลูกเพื่อปลูกข้าวนาปี จำนวน 361,149 ไร่ เนื้อที่เพาะปลูกข้าวนาปีเทียบกับเนื้อที่ใช้ประโยชน์ทางการเกษตรคิดเป็นร้อยละ 15.40 มีจำนวนครัวเรือนเกษตรกร 67,737 ครัวเรือน จังหวัดเพชรบุรีมีเนื้อที่ใช้ประโยชน์ทางการเกษตร น้อยที่สุดในการสำรวจครั้งนี้ จำนวน 885,426 ไร่ และมีเนื้อที่เพาะปลูกเพื่อปลูกข้าวนาปี จำนวน 265,335 ไร่ เนื้อที่เพาะปลูกข้าวนาปีเทียบกับเนื้อที่ใช้ประโยชน์ทางการเกษตรคิดเป็นร้อยละ 29.97 มีจำนวนครัวเรือนเกษตรกรน้อยที่สุดในการสำรวจครั้งนี้ 35,429 ครัวเรือน (ตารางที่ 2-3)

ตารางที่ 2-3 การใช้ประโยชน์ที่ดินทางการเกษตรเพื่อปลูกข้าวนาปีของจังหวัดที่ทำการสำรวจ ปี 2566/2567

รายการ	เนื้อที่ใช้ประโยชน์ ทางการเกษตร (ไร่) ¹	เนื้อที่เพาะปลูก เพื่อปลูก ข้าวนาปี (ไร่) ¹	ร้อยละของเนื้อที่ เพาะปลูกข้าวนาปี เทียบกับเนื้อที่ ใช้ประโยชน์ ทางการเกษตร	จำนวนครัวเรือน เกษตรกร (ครัวเรือน) ¹
สพข.1				
ลพบุรี	2,456,625	806,324	32.82	64,342
สพข.2				
จันทบุรี	1,684,214	11,054	0.66	47,986
ฉะเชิงเทรา	1,631,284	633,367	38.83	49,235
สระแก้ว	2,134,681	753,226	35.29	68,677
สพข.10				
กาญจนบุรี	2,345,437	361,149	15.40	67,737
เพชรบุรี	885,426	265,335	29.97	35,429

ที่มา: ¹ สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร (2568)

2) พื้นที่เพาะปลูกข้าวนาปีตามระดับความเหมาะสมของที่ดิน

ปีการเพาะปลูก 2566/67 จังหวัดที่สำรวจในพื้นที่สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 1, 2 และ 10 มีพื้นที่เพาะปลูกข้าวนาปีตามระดับความเหมาะสมของที่ดินทั้งหมด 3,202,349.86 ไร่ แบ่งออกเป็นพื้นที่เพาะปลูกข้าวนาปีที่เหมาะสม (S1, S2) จำนวน 2,212,618.04 ไร่ หรือร้อยละ 69.09 ของพื้นที่ทั้งหมด และพื้นที่เพาะปลูกข้าวนาปีที่ไม่เหมาะสม (S3, N) จำนวน 989,731.84 ไร่ หรือร้อยละ 30.91 (ตารางที่ 2-4)

ตารางที่ 2-4 พื้นที่เพาะปลูกข้าวนาปีตามระดับความเหมาะสมของที่ดินในพื้นที่สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 1, 2 และ 10 ปี 2566/67 เฉพาะจังหวัดที่สำรวจ

รายการ	จำนวนพื้นที่ (ไร่) ¹	ร้อยละ
พื้นที่เพาะปลูกข้าวนาปี	3,202,349.86	100.00
พื้นที่เหมาะสมสำหรับเพาะปลูกข้าวนาปี (S1, S2)	2,212,618.04	69.09
พื้นที่ไม่เหมาะสมสำหรับเพาะปลูกข้าวนาปี (S3, N)	989,731.84	30.91

ที่มา: ¹ Agri map online กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

2.3 การถือครองที่ดินของเกษตรกร

2.3.1 การถือครองที่ดินและหนังสือสำคัญในที่ดิน

1) สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 1

จากการศึกษาพบว่า พื้นที่ที่เข้าร่วมโครงการเป็นพื้นที่ที่มีเอกสารสิทธิ์ทั้งหมดส่วนใหญ่เป็นโฉนดร้อยละ 97.94 รองลงมาเป็น ส.ค.1 ร้อยละ 2.06 (ตารางที่ 2-5)

2) สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 2

จากการศึกษาพบว่า พื้นที่ที่เข้าร่วมโครงการเป็นพื้นที่ที่มีเอกสารสิทธิ์ทั้งหมดส่วนใหญ่เป็นโฉนดร้อยละ 78.35 รองลงมาเป็น ส.ป.ก.4-01 ร้อยละ 21.65 (ตารางที่ 2-5)

3) สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 10

จากการศึกษาพบว่า พื้นที่ที่เข้าร่วมโครงการเป็นพื้นที่ที่มีเอกสารสิทธิ์ร้อยละ 77.97 ส่วนใหญ่เป็นโฉนดร้อยละ 61.02 และเป็น ส.ป.ก.4-01 ร้อยละ 16.95 เป็นพื้นที่ที่ไม่มีเอกสารสิทธิ์โดยเป็น คทช. ร้อยละ 22.03 (ตารางที่ 2-5)

4) เฉลี่ยรวม

จากการศึกษาพบว่า พื้นที่ที่เข้าร่วมโครงการเป็นพื้นที่ที่มีเอกสารสิทธิ์ร้อยละ 98.35 ส่วนใหญ่เป็นโฉนดร้อยละ 92.75 เป็น ส.ป.ก.4-01 ร้อยละ 3.95 และ ส.ค.1 ร้อยละ 1.65 เป็นพื้นที่ที่ไม่มีเอกสารสิทธิ์ โดยเป็น คทช. ร้อยละ 1.65 (ตารางที่ 2-5)

ตารางที่ 2-5 การถือครองที่ดินและหนังสือสำคัญในที่ดินของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการปรับเปลี่ยนการผลิตในพื้นที่ไม่เหมาะสมปี 2568

หน่วย: ไร่

รายการ	สพข.1	สพข.2	สพข.10	เฉลี่ยรวม
เอกสารการถือครองที่ดิน				
พื้นที่ที่เข้าร่วมโครงการ	100.00	100.00	100.00	100.00
มีเอกสารสิทธิ์	100.00	100.00	77.97	98.35
โฉนด	97.94	78.35	61.02	92.75
ส.ป.ก.4-01	-	21.65	16.95	3.95
ส.ค.1	2.06	-	-	1.65
ไม่มีเอกสารสิทธิ์	-	-	22.03	1.65
คทช.	-	-	22.03	1.65

ที่มา: จากการสำรวจและคำนวณ

2.3.2 พื้นที่เกษตรเดิมที่ใช้ปลูกข้าวและพื้นที่เข้าร่วมโครงการ

1) สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 1

จากการศึกษาพบว่า พื้นที่เกษตรเดิมทั้งหมดเป็นพื้นที่ปลูกข้าวหรือที่นา 630 ไร่ เข้าร่วมโครงการทั้งหมด พื้นที่ที่เข้าร่วมโครงการเฉลี่ย 14.32 ไร่ต่อครัวเรือน (ตารางที่ 2-6)

2) สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 2

จากการศึกษาพบว่า พื้นที่เกษตรทั้งหมด 97 ไร่ เข้าร่วมโครงการทั้งหมด พื้นที่เกษตรเดิมส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ปลูกข้าวหรือที่นา 53 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 54.64 และเป็นนาร้าง 44 ไร่คิดเป็นร้อยละ 45.36 พื้นที่ที่เข้าร่วมโครงการเฉลี่ย 5.71 ไร่ต่อครัวเรือน (ตารางที่ 2-6)

3) สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 10

จากการศึกษาพบว่า พื้นที่เกษตรเดิมทั้งหมดเป็นพื้นที่ปลูกข้าวหรือที่นา 59 ไร่ เข้าร่วมโครงการทั้งหมด พื้นที่ที่เข้าร่วมโครงการเฉลี่ย 4.54 ไร่ต่อครัวเรือน (ตารางที่ 2-6)

4) เฉลี่ยรวม

จากการศึกษาพบว่า พื้นที่เกษตรทั้งหมด 786 ไร่ เข้าร่วมโครงการทั้งหมด พื้นที่เกษตรเดิมส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ปลูกข้าวหรือที่นา 742 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 94.40 รองลงมาเป็นนาร้าง 44 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 5.60 พื้นที่ที่เข้าร่วมโครงการเฉลี่ย 10.62 ไร่ต่อครัวเรือน (ตารางที่ 2-6)

ตารางที่ 2-6 พื้นที่เกษตรเดิมที่ใช้ปลูกข้าวและพื้นที่เข้าร่วมโครงการ

รายการ	สพข.1		สพข.2		สพข.10		เฉลี่ยรวม	
	ไร่	ร้อยละ	ไร่	ร้อยละ	ไร่	ร้อยละ	ไร่	ร้อยละ
พื้นที่เกษตรทั้งหมด	630.00	100.00	97.00	100.00	59.00	100.00	786.00	100.00
พื้นที่ปลูกข้าว	630.00	100.00	53.00	54.64	59.00	100.00	742.00	94.40
พื้นที่นาร้าง	-	-	44.00	45.36	-	-	44.00	5.60
พื้นที่ที่เข้าร่วมโครงการ	630.00	100.00	97.00	100.00	59.00	100.00	786.00	100.00
พื้นที่ที่เข้าร่วมโครงการเฉลี่ย (ไร่/ครัวเรือน)	14.32	-	5.71	-	4.54	-	10.62	-

ที่มา: จากการสำรวจและคำนวณ

2.4 สถานภาพของครัวเรือนเกษตร

2.4.1 ภาวะหนี้สินและการกู้ยืมเงินเพื่อการเกษตร

1) สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 1

เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการมีการกู้ยืมเงินร้อยละ 38.64 ของเกษตรกรทั้งหมด และไม่มี การกู้ยืมเงินร้อยละ 61.36 สำหรับเกษตรกรที่มีการกู้ยืมเงินมีจำนวนเงินกู้เฉลี่ย 36,176.47 บาท ต่อครัวเรือน ซึ่งเป็นการกู้ยืมเงินในระบบทั้งหมด โดยแหล่งเงินกู้ที่เกษตรกรกู้ยืมเงินมากที่สุดคือ ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.) ร้อยละ 58.82 รองลงมาเป็นสหกรณ์การเกษตรร้อยละ 17.65 โครงการแก้ไขปัญหาความยากจน (กข.คจ.) ร้อยละ 11.77 ธนาคารออมสินและกองทุนเงินล้าน ร้อยละ 5.88 เท่ากัน มีอัตราดอกเบี้ยเงินกู้เฉลี่ยร้อยละ 5.22 บาทต่อปี (ตารางที่ 2-7)

ตารางที่ 2-7 ภาวะหนี้สินและการกู้ยืมเงินเพื่อการเกษตรของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการปรับเปลี่ยน การผลิตในพื้นที่ไม่เหมาะสม สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 1 ปี 2568

รายการ	จำนวน
จำนวนครัวเรือนที่มีการกู้ยืมเงิน (ร้อยละ)	38.64
จำนวนครัวเรือนที่ไม่มีการกู้ยืมเงิน (ร้อยละ)	61.36
จำนวนเงินกู้เฉลี่ยต่อครัวเรือน (บาท)	36,176.47
รายละเอียดของการกู้ยืมเงิน	
เงินกู้ในระบบ (ร้อยละ)	100.00
แหล่งเงินกู้ (ร้อยละ)	
ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.)	58.82
ธนาคารออมสิน	5.88
กองทุนเงินล้าน	5.88
สหกรณ์การเกษตร	17.65
โครงการแก้ไขปัญหาความยากจน (กข.คจ.)	11.77
อัตราดอกเบี้ยเงินกู้เฉลี่ยต่อปี (บาท)	5.22

ที่มา: จากการสำรวจและคำนวณ

2) สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 2

เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการมีการกู้ยืมเงินร้อยละ 23.53 ของเกษตรกรทั้งหมด และไม่มี การกู้ยืมเงินร้อยละ 76.47 สำหรับเกษตรกรที่มีการกู้ยืมเงินมีจำนวนเงินกู้เฉลี่ย 39,750.00 บาท ต่อครัวเรือน ซึ่งเป็นการกู้ยืมเงินในระบบทั้งหมด โดยแหล่งเงินกู้ที่เกษตรกรกู้ยืมเงินมากที่สุดคือ ธนาคาร เพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.) ร้อยละ 50.00 รองลงมาเป็นกองทุนเงินล้านและกองทุน หมู่บ้านและชุมชนเมืองร้อยละ 25.00 เท่ากัน มีอัตราดอกเบี้ยเงินกู้เฉลี่ยร้อยละ 6.13 บาทต่อปี (ตารางที่ 2-8)

ตารางที่ 2-8 ภาวะหนี้สินและการกู้ยืมเงินเพื่อการเกษตรของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการปรับเปลี่ยน การผลิตในพื้นที่ไม่เหมาะสม สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 2 ปี 2568

รายการ	จำนวน
จำนวนครัวเรือนที่มีการกู้ยืมเงิน (ร้อยละ)	23.53
จำนวนครัวเรือนที่ไม่มีการกู้ยืมเงิน (ร้อยละ)	76.47
จำนวนเงินกู้เฉลี่ยต่อครัวเรือน (บาท)	39,750.00
รายละเอียดของการกู้ยืมเงิน	
เงินกู้ในระบบ (ร้อยละ)	100.00
แหล่งเงินกู้ (ร้อยละ)	
ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.)	50.00
กองทุนเงินล้าน	25.00
กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง	25.00
อัตราดอกเบี้ยเงินกู้เฉลี่ยต่อปี (บาท)	6.13

ที่มา: จากการสำรวจและคำนวณ

3) สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 10

เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการมีการกู้ยืมเงินร้อยละ 7.69 ของเกษตรกรทั้งหมด และไม่มี การกู้ยืมเงินร้อยละ 92.31 สำหรับเกษตรกรที่มีการกู้ยืมเงินมีจำนวนเงินกู้เฉลี่ย 30,000.00 บาท ต่อครัวเรือน ซึ่งเป็นการกู้ยืมเงินในระบบทั้งหมด โดยแหล่งเงินกู้ที่เกษตรกรกู้ยืมเงินทั้งหมดคือ กองทุน หมู่บ้านและชุมชนเมือง มีอัตราดอกเบี้ยเงินกู้เฉลี่ยร้อยละ 3.00 บาทต่อปี (ตารางที่ 2-9)

ตารางที่ 2-9 ภาวะหนี้สินและการกู้ยืมเงินเพื่อการเกษตรของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการปรับเปลี่ยนการผลิตในพื้นที่ไม่เหมาะสม สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 10 ปี 2568

รายการ	จำนวน
จำนวนครัวเรือนที่มีการกู้ยืมเงิน (ร้อยละ)	7.69
จำนวนครัวเรือนที่ไม่มีการกู้ยืมเงิน (ร้อยละ)	92.31
จำนวนเงินกู้เฉลี่ยต่อครัวเรือน (บาท)	30,000.00
รายละเอียดของการกู้ยืมเงิน	
เงินกู้ในระบบ (ร้อยละ)	100.00
แหล่งเงินกู้ (ร้อยละ)	
กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง	100.00
อัตราดอกเบี้ยเงินกู้เฉลี่ยต่อปี (บาท)	3.00

ที่มา: จากการสำรวจและคำนวณ

4) เฉลี่ยรวม

เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการมีการกู้ยืมเงินร้อยละ 29.73 ของเกษตรกรทั้งหมด และไม่มี การกู้ยืมเงินร้อยละ 70.27 สำหรับเกษตรกรที่มีการกู้ยืมเงินมีจำนวนเงินกู้เฉลี่ย 36,545.45 บาทต่อครัวเรือน ซึ่งเป็นการกู้ยืมเงินในระบบทั้งหมด โดยแหล่งเงินกู้ที่เกษตรกรกู้ยืมเงินมากที่สุดคือ ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.) ร้อยละ 54.55 รองลงมาเป็นสหกรณ์การเกษตรร้อยละ 13.64กองทุนเงินล้าน กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง และโครงการแก้ไขปัญหาความยากจน (กข.คจ.) ร้อยละ 9.09 ธนาคารออมสินร้อยละ 4.54 มีอัตราดอกเบี้ยเงินกู้เฉลี่ยร้อยละ 5.28 บาทต่อปี (ตารางที่ 2-10)

ตารางที่ 2-10 ภาวะหนี้สินและการกู้ยืมเงินเพื่อการเกษตรของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการปรับเปลี่ยนการผลิตในพื้นที่ไม่เหมาะสม เฉลี่ยรวม ปี 2568

รายการ	จำนวน
จำนวนครัวเรือนที่มีการกู้ยืมเงิน (ร้อยละ)	29.73
จำนวนครัวเรือนที่ไม่มีการกู้ยืมเงิน (ร้อยละ)	70.27
จำนวนเงินกู้เฉลี่ยต่อครัวเรือน (บาท)	36,545.45
รายละเอียดของการกู้ยืมเงิน	
เงินกู้ในระบบ (ร้อยละ)	100.00
แหล่งเงินกู้ (ร้อยละ)	
ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.)	54.55
ธนาคารออมสิน	4.54
กองทุนเงินล้าน	9.09
กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง	9.09
สหกรณ์การเกษตร	13.64
โครงการแก้ไขปัญหาความยากจน (กข.คจ.)	9.09
อัตราดอกเบี้ยเงินกู้เฉลี่ยต่อปี (บาท)	5.28

ที่มา: จากการสำรวจและคำนวณ

2.4.2 สถานภาพด้านการเงินของครัวเรือนเกษตร

1) สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 1

เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการมีสถานภาพด้านการเงินของครัวเรือนเฉลี่ยต่อเดือน โดยมีรายได้ในครัวเรือนเฉลี่ย 16,120.74 บาท แบ่งเป็นรายได้ในภาคการเกษตร 12,745.74 บาท หรือร้อยละ 79.06 ของรายได้ทั้งหมดในครัวเรือน และรายได้นอกภาคการเกษตร (ค่าขาย รับจ้างอื่น ๆ และหรือเงินเดือน) 3,375.00 บาท หรือร้อยละ 20.94 มีค่าใช้จ่ายในครัวเรือน 5,402.70 บาท และเกษตรกรมีเงินคงเหลือเพื่อใช้จ่ายในครัวเรือน 10,718.04 บาท (ตารางที่ 2-11)

สำหรับสถานภาพด้านการเงินของครัวเรือนเฉลี่ยต่อปี มีรายได้ในครัวเรือนเฉลี่ย 193,448.88 บาท แบ่งเป็นรายได้ในภาคการเกษตร 152,948.88 บาท และรายได้นอกภาคการเกษตร (ค่าขาย รับจ้างอื่น ๆ และหรือเงินเดือน) 40,500.00 บาท มีค่าใช้จ่ายในครัวเรือน 64,832.40 บาท และเกษตรกรมีเงินคงเหลือเพื่อใช้จ่ายในครัวเรือน 128,616.51 บาท (ตารางที่ 2-11)

ตารางที่ 2-11 สถานภาพด้านการเงินของครัวเรือนเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการปรับเปลี่ยนการผลิตในพื้นที่ไม่เหมาะสม สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 1 ปี 2568

รายการ	จำนวนเงิน		ร้อยละ
	บาท/เดือน	บาท/ปี	
รายได้ในครัวเรือน	16,120.74	193,448.88	
ในภาคการเกษตร	12,745.74	152,948.88	79.06
นอกภาคการเกษตร	3,375.00	40,500.00	20.94
ค่าใช้จ่ายในครัวเรือน	5,402.70	64,832.40	
เงินคงเหลือในครัวเรือน	10,718.04	128,616.48	

ที่มา: จากการสำรวจและคำนวณ

2) สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 2

เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการมีสถานภาพด้านการเงินของครัวเรือนเฉลี่ยต่อเดือน โดยมีรายได้ในครัวเรือนเฉลี่ย 17,977.94 บาท แบ่งเป็นรายได้ในภาคการเกษตร 14,781.86 บาท หรือร้อยละ 82.22 ของรายได้ทั้งหมดในครัวเรือน และรายได้นอกภาคการเกษตร (ค่าขาย รับจ้างอื่น ๆ และหรือเงินเดือน) 3,196.08 บาท หรือร้อยละ 17.78 มีค่าใช้จ่ายในครัวเรือน 4,500.32 บาท และเกษตรกรมีเงินคงเหลือเพื่อใช้จ่ายในครัวเรือน 13,477.62 บาท (ตารางที่ 2-12)

สำหรับสถานภาพด้านการเงินของครัวเรือนเฉลี่ยต่อปี มีรายได้ในครัวเรือนเฉลี่ย 215,735.28 บาท แบ่งเป็นรายได้ในภาคการเกษตร 177,382.32 บาท และรายได้นอกภาคการเกษตร (ค่าขาย รับจ้างอื่น ๆ และหรือเงินเดือน) 38,352.96 บาท มีค่าใช้จ่ายในครัวเรือน 54,003.84 บาท และเกษตรกรมีเงินคงเหลือเพื่อใช้จ่ายในครัวเรือน 161,731.44 บาท (ตารางที่ 2-12)

ตารางที่ 2-12 สถานภาพด้านการเงินของครัวเรือนเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการปรับเปลี่ยนการผลิตในพื้นที่
ไม่เหมาะสม สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 2 ปี 2568

รายการ	จำนวนเงิน		ร้อยละ
	บาท/เดือน	บาท/ปี	
รายได้ในครัวเรือน	17,977.94	215,735.28	
ในภาคการเกษตร	14,781.86	177,382.32	82.22
นอกภาคการเกษตร	3,196.08	38,352.96	17.78
ค่าใช้จ่ายในครัวเรือน	4,500.32	54,003.84	
เงินคงเหลือในครัวเรือน	13,477.62	161,731.44	

ที่มา: จากการสำรวจและคำนวณ

3) สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 10

เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการมีสถานภาพด้านการเงินของครัวเรือนเฉลี่ยต่อเดือน โดยมีรายได้ในครัวเรือนเฉลี่ย 21,347.37 บาท แบ่งเป็นรายได้ในภาคการเกษตร 11,470.45 บาท หรือร้อยละ 53.73 ของรายได้ทั้งหมดในครัวเรือน และรายได้นอกภาคการเกษตร (ค้าขาย รับจ้างอื่น ๆ และหรือเงินเดือน) 9,876.92 บาท หรือร้อยละ 46.27 มีค่าใช้จ่ายในครัวเรือน 5,575.00 บาท และเกษตรกรมีเงินคงเหลือเพื่อใช้จ่ายในครัวเรือน 15,772.37 บาท (ตารางที่ 2-13)

สำหรับสถานภาพด้านการเงินของครัวเรือนเฉลี่ยต่อปี มีรายได้ในครัวเรือนเฉลี่ย 256,168.44 บาท แบ่งเป็นรายได้ในภาคการเกษตร 137,645.40 บาท และรายได้นอกภาคการเกษตร (ค้าขาย รับจ้างอื่น ๆ และหรือเงินเดือน) 118,523.04 บาท มีค่าใช้จ่ายในครัวเรือน 66,900.00 บาท และเกษตรกรมีเงินคงเหลือเพื่อใช้จ่ายในครัวเรือน 189,268.44 บาท (ตารางที่ 2-13)

ตารางที่ 2-13 สถานภาพด้านการเงินของครัวเรือนเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการปรับเปลี่ยนการผลิตในพื้นที่
ไม่เหมาะสม สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 10 ปี 2568

รายการ	จำนวนเงิน		ร้อยละ
	บาท/เดือน	บาท/ปี	
รายได้ในครัวเรือน	21,347.37	256,168.44	
ในภาคการเกษตร	11,470.45	137,645.40	53.73
นอกภาคการเกษตร	9,876.92	118,523.04	46.27
ค่าใช้จ่ายในครัวเรือน	5,575.00	66,900.00	
เงินคงเหลือในครัวเรือน	15,772.37	189,268.44	

ที่มา: จากการสำรวจและคำนวณ

4) เฉลี่ยรวม

เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการมีสถานภาพด้านการเงินของครัวเรือนเฉลี่ยต่อเดือน โดยมีรายได้ในครัวเรือนเฉลี่ย 17,465.59 บาท แบ่งเป็นรายได้ในภาคการเกษตร 12,989.46 บาท หรือร้อยละ 74.37 ของรายได้ทั้งหมดในครัวเรือน และรายได้นอกภาคการเกษตร (ค้าขาย รับจ้างอื่น ๆ และหรือเงินเดือน)

4,476.13 บาท หรือร้อยละ 25.63 มีค่าใช้จ่ายในครัวเรือน 5,232.94 บาท และเกษตรกรมีเงินคงเหลือเพื่อใช้จ่ายในครัวเรือน 12,232.65 บาท (ตารางที่ 2-14)

สำหรับสถานภาพด้านการเงินของครัวเรือนเฉลี่ยต่อปี มีรายได้ในครัวเรือนเฉลี่ย 209,587.08 บาท แบ่งเป็นรายได้ในภาคการเกษตร 155,873.52 บาท และรายได้นอกภาคการเกษตร (ค่าขาย รับจ้างอื่น ๆ และหรือเงินเดือน) 53,713.56 บาท มีค่าใช้จ่ายในครัวเรือน 62,795.28 บาท และเกษตรกรมีเงินคงเหลือเพื่อใช้จ่ายในครัวเรือน 146,791.80 บาท (ตารางที่ 2-14)

ตารางที่ 2-14 สถานภาพด้านการเงินของครัวเรือนเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการปรับเปลี่ยนการผลิตในพื้นที่ไม่เหมาะสม เฉลี่ยรวม ปี 2568

รายการ	จำนวนเงิน		ร้อยละ
	บาท/เดือน	บาท/ปี	
รายได้ในครัวเรือน	17,465.59	209,587.02	
ในภาคการเกษตร	12,989.46	155,873.51	74.37
นอกภาคการเกษตร	4,476.13	53,713.51	25.63
ค่าใช้จ่ายในครัวเรือน	5,232.94	62,795.28	
เงินคงเหลือในครัวเรือน	12,232.65	146,791.80	

ที่มา: จากการสำรวจและคำนวณ

2.4.3 สถานภาพด้านแรงงานของครัวเรือนเกษตรกร

1) สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 1

เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการมีสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 3.20 คนต่อครัวเรือน และมีแรงงานที่ทำการเกษตรเฉลี่ย 1.89 คนต่อครัวเรือน หรือร้อยละ 59.06 ของสมาชิกในครัวเรือน (ตารางที่ 2-15)

2) สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 2

เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการมีสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 3.29 คนต่อครัวเรือน และมีแรงงานที่ทำการเกษตรเฉลี่ย 1.94 คนต่อครัวเรือน หรือร้อยละ 58.97 ของสมาชิกในครัวเรือน (ตารางที่ 2-15)

3) สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 10

เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการมีสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 3.62 คนต่อครัวเรือน และมีแรงงานที่ทำการเกษตรเฉลี่ย 1.92 คนต่อครัวเรือน หรือร้อยละ 53.04 ของสมาชิกในครัวเรือน (ตารางที่ 2-15)

4) เฉลี่ยรวม

เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการมีสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 3.30 คนต่อครัวเรือน และมีแรงงานที่ทำการเกษตรเฉลี่ย 1.91 คนต่อครัวเรือน หรือร้อยละ 57.88 ของสมาชิกในครัวเรือน (ตารางที่ 2-15)

ตารางที่ 2-15 สถานภาพการทำงานในครัวเรือนเกษตรของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการปรับเปลี่ยนการผลิตในพื้นที่ไม่เหมาะสม ปี 2568

รายการ	สพข.1		สพข.2		สพข.10		เฉลี่ยรวม	
	คน/ ครัวเรือน	ร้อยละ	คน/ ครัวเรือน	ร้อยละ	คน/ ครัวเรือน	ร้อยละ	คน/ ครัวเรือน	ร้อยละ
สมาชิกและแรงงานในครัวเรือน								
สมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย	3.20		3.29		3.62		3.30	
แรงงานที่ทำการเกษตรเฉลี่ย	1.89	59.06	1.94	58.97	1.92	53.04	1.91	57.88

ที่มา: จากการสำรวจและคำนวณ

2.4.4 แหล่งน้ำที่ใช้ในการเกษตรของครัวเรือนเกษตร

1) สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 1

จากการศึกษาพบว่า ก่อนเข้าร่วมโครงการเกษตรกรใช้น้ำฝนเพียงอย่างเดียวในการทำการเกษตรมากที่สุดร้อยละ 97.67 ใช้น้ำฝนร่วมกับแหล่งน้ำอื่นร้อยละ 2.33 (ตารางที่ 2-16)

2) สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 2

จากการศึกษาพบว่า ก่อนเข้าร่วมโครงการเกษตรกรใช้น้ำฝนเพียงอย่างเดียวในการทำการเกษตรมากที่สุดร้อยละ 82.35 ใช้น้ำฝนร่วมกับแหล่งน้ำอื่นร้อยละ 17.65 (ตารางที่ 2-16)

3) สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 10

จากการศึกษาพบว่า ก่อนเข้าร่วมโครงการเกษตรกรใช้น้ำฝนเพียงอย่างเดียวในการทำการเกษตรมากที่สุดร้อยละ 76.92 ใช้น้ำฝนร่วมกับแหล่งน้ำอื่นร้อยละ 23.08 (ตารางที่ 2-16)

4) เฉลี่ยรวม

จากการศึกษาพบว่า ก่อนเข้าร่วมโครงการเกษตรกรใช้น้ำฝนเพียงอย่างเดียวในการทำการเกษตรมากที่สุดร้อยละ 91.78 ใช้น้ำฝนร่วมกับแหล่งน้ำอื่นร้อยละ 8.22 (ตารางที่ 2-16)

ตารางที่ 2-16 แหล่งน้ำที่ใช้ในการเกษตรก่อนเข้าร่วมโครงการของครัวเรือนเกษตร

รายการ	หน่วย: ร้อยละ			
	สพข.1	สพข.2	สพข.10	เฉลี่ยรวม
แหล่งน้ำที่ใช้ในการเกษตรก่อนเข้าร่วมโครงการ	100.00	100.00	100.00	100.00
น้ำฝน	97.67	82.35	76.92	91.78
น้ำฝนร่วมกับแหล่งน้ำอื่น	2.33	17.65	23.08	8.22

ที่มา: จากการสำรวจและคำนวณ

2.4.5 การใช้ปุ๋ยของครัวเรือนเกษตร

1) สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 1

จากการศึกษาพบว่า ทั้งก่อนและหลังเข้าร่วมโครงการเกษตรกรใช้ปุ๋ยเคมีร่วมกับปุ๋ยอินทรีย์มากที่สุดร้อยละ 50.00 รองลงมาใช้ปุ๋ยเคมีอย่างเดียวร้อยละ 36.36 และใช้ปุ๋ยอินทรีย์อย่างเดียวร้อยละ 13.64 (ตารางที่ 2-17)

2) สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 2

จากการศึกษาพบว่า ก่อนเข้าร่วมโครงการเกษตรกรไม่ใช้ปุ๋ยมากที่สุดร้อยละ 41.18 เนื่องจากเดิมเป็นนาไร่ รองลงมาใช้ปุ๋ยเคมีร่วมกับปุ๋ยอินทรีย์ร้อยละ 35.29 ใช้ปุ๋ยอินทรีย์อย่างเดียวร้อยละ 23.53 หลังเข้าร่วมโครงการเกษตรกรใช้ปุ๋ยอินทรีย์อย่างเดียวน้อยที่สุดร้อยละ 58.82 ใช้ปุ๋ยเคมีร่วมกับปุ๋ยอินทรีย์ร้อยละ 41.18 (ตารางที่ 2-17)

3) สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 10

จากการศึกษาพบว่า ก่อนเข้าร่วมโครงการเกษตรกรใช้ปุ๋ยเคมีอย่างเดียวน้อยที่สุดร้อยละ 92.86 และใช้ปุ๋ยเคมีร่วมกับปุ๋ยอินทรีย์ร้อยละ 7.14 หลังเข้าร่วมโครงการเกษตรกรใช้ปุ๋ยเคมีอย่างเดียวและใช้ปุ๋ยเคมีร่วมกับปุ๋ยอินทรีย์มากที่สุดเท่ากันร้อยละ 35.71 รองลงมาใช้ปุ๋ยอินทรีย์อย่างเดียวร้อยละ 21.44 และไม่ใช้ปุ๋ยร้อยละ 7.14 (ตารางที่ 2-17)

4) เฉลี่ยรวม

จากการศึกษาพบว่า ก่อนเข้าร่วมโครงการเกษตรกรใช้ปุ๋ยเคมีอย่างเดียวน้อยที่สุดร้อยละ 39.19 รองลงมาใช้ปุ๋ยเคมีร่วมกับปุ๋ยอินทรีย์ร้อยละ 37.84 ใช้ปุ๋ยอินทรีย์อย่างเดียวร้อยละ 13.51 และไม่ใช้ปุ๋ยร้อยละ 9.46 หลังเข้าร่วมโครงการเกษตรกรใช้ปุ๋ยเคมีอย่างเดียวลดลง มีการใช้ปุ๋ยอินทรีย์มากขึ้น โดยใช้ปุ๋ยเคมีร่วมกับปุ๋ยอินทรีย์มากที่สุดร้อยละ 44.59 รองลงมาใช้ปุ๋ยเคมีอย่างเดียวร้อยละ 28.38 ใช้ปุ๋ยอินทรีย์อย่างเดียวร้อยละ 25.68 และไม่ใช้ปุ๋ยร้อยละ 1.35 (ตารางที่ 2-17)

ตารางที่ 2-17 การใช้ปุ๋ยของครัวเรือนเกษตร

รายการ	หน่วย: ร้อยละ			
	สพข.1	สพข.2	สพข.10	เฉลี่ยรวม
การใช้ปุ๋ยก่อนเข้าร่วมโครงการ	100.00	100.00	100.00	100.00
ไม่ใช้ปุ๋ย	-	41.18	-	9.46
ใช้ปุ๋ยเคมีอย่างเดียว	36.36	-	92.86	39.19
ใช้ปุ๋ยอินทรีย์อย่างเดียว	13.64	23.53	-	13.51
ใช้ปุ๋ยเคมีร่วมกับปุ๋ยอินทรีย์	50.00	35.29	7.14	37.84
การใช้ปุ๋ยหลังเข้าร่วมโครงการ	100.00	100.00	100.00	100.00
ไม่ใช้ปุ๋ย	-	-	7.14	1.35
ใช้ปุ๋ยเคมีอย่างเดียว	36.36	-	35.71	28.38
ใช้ปุ๋ยอินทรีย์อย่างเดียว	13.64	58.82	21.44	25.68
ใช้ปุ๋ยเคมีร่วมกับปุ๋ยอินทรีย์	50.00	41.18	35.71	44.59

ที่มา: จากการสำรวจและคำนวณ

2.5 การแนะนำความรู้เกี่ยวกับโครงการ

จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรทุกคนได้นำความรู้เกี่ยวกับโครงการปรับเปลี่ยนการผลิตในพื้นที่
ไม่เหมาะสมไปแนะนำเกษตรกรรายอื่น (ตารางที่ 2-18)

ตารางที่ 2-18 การแนะนำความรู้เกี่ยวกับโครงการ

				หน่วย: ร้อยละ
รายการ	สพข.1	สพข.2	สพข.10	เฉลี่ยรวม
การนำความรู้เกี่ยวกับโครงการไปแนะนำ เกษตรกรรายอื่น				
แนะนำ	100.00	100.00	100.00	100.00

ที่มา: จากการสำรวจและคำนวณ

บทที่ 3

ผลการดำเนินงาน

การประเมินผลตอบแทนทางเศรษฐกิจของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการปรับเปลี่ยนการผลิตในพื้นที่ไม่เหมาะสม ปีงบประมาณ 2568 ประกอบด้วย สภาพการผลิตและการกระจายผลผลิต ต้นทุนและผลตอบแทนการผลิต กิจกรรมที่ได้รับการสนับสนุน ทักษะคติของเกษตรกร ความพึงพอใจของเกษตรกร การนำความรู้เกี่ยวกับโครงการไปแนะนำเกษตรกรรายอื่น ปัญหาและข้อเสนอแนะ ซึ่งได้จากการสำรวจข้อมูลและนำข้อมูลมาวิเคราะห์เชิงลึก โดยมีรายละเอียดดังนี้

3.1 สภาพการผลิตและการกระจายผลผลิต

1) สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 1

เกษตรกรก่อนเข้าร่วมโครงการมีเนื้อที่เพาะปลูกพืชเดิม (ข้าว) เฉลี่ย 14.32 ไร่ต่อครัวเรือน และหลังเข้าร่วมโครงการมีเนื้อที่เพาะปลูกพืชปรับเปลี่ยน (เกษตรผสมผสาน) เฉลี่ย 14.32 ไร่ต่อครัวเรือน สำหรับการกระจายผลผลิต ก่อนเข้าร่วมโครงการเกษตรกรมีการกระจายผลผลิตโดยแบ่งออกเป็นการบริโภคและหรือแลกเปลี่ยนร้อยละ 51.19 และจำหน่ายร้อยละ 48.81 หลังเข้าร่วมโครงการเกษตรกรมีการกระจายผลผลิตโดยแบ่งออกเป็นการบริโภคและหรือแลกเปลี่ยนร้อยละ 50.36 และจำหน่ายร้อยละ 49.64 (ตารางที่ 3-1)

2) สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 2

เกษตรกรก่อนเข้าร่วมโครงการมีเนื้อที่เพาะปลูกพืชเดิม (ข้าว) เฉลี่ย 5.71 ไร่ต่อครัวเรือน และหลังเข้าร่วมโครงการมีเนื้อที่เพาะปลูกพืชปรับเปลี่ยน (เกษตรผสมผสาน) เฉลี่ย 5.71 ไร่ต่อครัวเรือน สำหรับการกระจายผลผลิต ก่อนเข้าร่วมโครงการเกษตรกรมีการกระจายผลผลิตโดยแบ่งออกเป็นการบริโภคและหรือแลกเปลี่ยนร้อยละ 28.57 และจำหน่ายร้อยละ 71.43 หลังเข้าร่วมโครงการเกษตรกรมีการกระจายผลผลิตโดยแบ่งออกเป็นการบริโภคและหรือแลกเปลี่ยนร้อยละ 40.00 และจำหน่ายร้อยละ 60.00 (ตารางที่ 3-1)

2) สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 10

เกษตรกรก่อนเข้าร่วมโครงการมีเนื้อที่เพาะปลูกพืชเดิม (ข้าว) เฉลี่ย 4.54 ไร่ต่อครัวเรือน และหลังเข้าร่วมโครงการมีเนื้อที่เพาะปลูกพืชปรับเปลี่ยน (เกษตรผสมผสาน) เฉลี่ย 4.54 ไร่ต่อครัวเรือน สำหรับการกระจายผลผลิต ก่อนเข้าร่วมโครงการเกษตรกรมีการกระจายผลผลิตโดยแบ่งออกเป็นการบริโภคและหรือแลกเปลี่ยนร้อยละ 47.06 และจำหน่ายร้อยละ 52.94 หลังเข้าร่วมโครงการเกษตรกรมีการกระจายผลผลิตโดยแบ่งออกเป็นการบริโภคและหรือแลกเปลี่ยนร้อยละ 51.43 และจำหน่ายร้อยละ 48.57 (ตารางที่ 3-1)

4) เฉลี่ยรวม

เกษตรกรก่อนเข้าร่วมโครงการมีเนื้อที่เพาะปลูกพืชเดิม (ข้าว) เฉลี่ย 10.62 ไร่ต่อครัวเรือน และหลังเข้าร่วมโครงการมีเนื้อที่เพาะปลูกพืชปรับเปลี่ยน (เกษตรผสมผสาน) เฉลี่ย 10.62 ไร่ต่อครัวเรือน สำหรับการกระจายผลผลิต ก่อนเข้าร่วมโครงการเกษตรกรมีการกระจายผลผลิตโดยแบ่งออกเป็นการบริโภคและหรือแลกเปลี่ยนร้อยละ 47.83 และจำหน่ายร้อยละ 52.17 หลังเข้าร่วม

โครงการเกษตรกรรมมีการกระจายผลผลิตโดยแบ่งออกเป็นการบริโภคและหรือแลกเปลี่ยนร้อยละ 48.80 และจำหน่ายร้อยละ 51.20 (ตารางที่ 3-1)

ตารางที่ 3-1 สภาพการผลิตและการกระจายผลผลิตของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการปรับเปลี่ยนการผลิตในพื้นที่ไม่เหมาะสม ปี 2568

รายการ	สพข.1		สพข.2		สพข.10		เฉลี่ยรวม	
	ก่อน	หลัง	ก่อน	หลัง	ก่อน	หลัง	ก่อน	หลัง
	เข้าร่วม	เข้าร่วม	เข้าร่วม	เข้าร่วม	เข้าร่วม	เข้าร่วม	เข้าร่วม	เข้าร่วม
	โครงการ	โครงการ	โครงการ	โครงการ	โครงการ	โครงการ	โครงการ	โครงการ
เนื้อที่เพาะปลูก (ไร่ต่อครัวเรือน)								
พืชเดิม (ข้าว)	14.32	-	5.71	-	4.54	-	10.62	-
พืชปรับเปลี่ยน	-	14.32	-	5.71	-	4.54	-	10.62
(เกษตรกรผสมผสาน)								
การกระจายผลผลิต (ร้อยละ)	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00
บริโภคและหรือ แลกเปลี่ยน	51.19	50.36	28.57	40.00	47.06	51.43	47.83	48.80
จำหน่าย	48.81	49.64	71.43	60.00	52.94	48.57	52.17	51.20

หมายเหตุ: พื้นที่หลังเข้าร่วมโครงการบางส่วนใช้ในการปรับปรุงแปลงนา

ที่มา: จากการสำรวจและคำนวณ

3.2 ต้นทุนและผลตอบแทนการผลิต

1) สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 1

(1) ต้นทุนและผลตอบแทนการผลิตต่อครัวเรือนของเกษตรกรก่อนและหลังเข้าร่วมโครงการพบว่า ก่อนเข้าร่วมโครงการ **พืชเดิม (ข้าว)** มีมูลค่าผลผลิตเฉลี่ย 78,992.05 บาทต่อครัวเรือน ต้นทุนทั้งหมดเฉลี่ย 30,951.48 บาทต่อครัวเรือน ซึ่งเมื่อนำมูลค่าผลผลิตหักออกด้วยต้นทุนทั้งหมดจะได้รับผลตอบแทนสุทธิเฉลี่ย 48,040.57 บาทต่อครัวเรือน และหลังเข้าร่วมโครงการ **พืชปรับเปลี่ยน (เกษตรกรผสมผสาน)** มีมูลค่าผลผลิตเฉลี่ย 125,627.07 บาทต่อครัวเรือน ต้นทุนทั้งหมดเฉลี่ย 39,150.49 บาทต่อครัวเรือน ซึ่งเมื่อนำมูลค่าผลผลิตหักออกด้วยต้นทุนทั้งหมดจะได้รับผลตอบแทนสุทธิเฉลี่ย 86,476.58 บาทต่อครัวเรือน (ตารางที่ 3-2)

ตารางที่ 3-2 ต้นทุนและผลตอบแทนการผลิตต่อครัวเรือนของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการปรับเปลี่ยนการผลิตในพื้นที่ไม่เหมาะสม สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 1 ปี 2568

หน่วย: ต่อครัวเรือน

รายการ	ก่อนเข้าร่วมโครงการ พืชเดิม (ข้าว)	หลังเข้าร่วมโครงการ พืชปรับเปลี่ยน (เกษตรผสมผสาน)*
1. มูลค่าผลผลิต (บาท)	78,992.05	125,627.07
2. ต้นทุนทั้งหมด (บาท)	30,951.48	39,150.49
3. ผลตอบแทนสุทธิ (บาท)	48,040.57	86,476.58

หมายเหตุ: *เกษตรผสมผสาน ประกอบด้วย ข้าว น้ำเต้า แตงโม ข่า ตะไคร้ ชะอม ต้นหอม กลั้ว มะพร้าว ฝรั่ง ไข่ มะม่วง มะละกอ ปศุสัตว์ และประมง

ที่มา: จากการคำนวณ

(2) ต้นทุนและผลตอบแทนการผลิตเฉลี่ยต่อเนื้อที่เพาะปลูก 1 ไร่ ของเกษตรกรก่อนและหลังเข้าร่วมโครงการพบว่า ก่อนเข้าร่วมโครงการ **พืชเดิม (ข้าว)** มีมูลค่าผลผลิตเฉลี่ย 5,466.58 บาทต่อไร่ ต้นทุนทั้งหมดเฉลี่ย 2,141.97 บาทต่อไร่ ซึ่งเมื่อนำมูลค่าผลผลิตหักออกด้วยต้นทุนทั้งหมดจะได้รับผลตอบแทนสุทธิเฉลี่ย 3,324.61 บาทต่อไร่ อัตราส่วนรายได้ต่อต้นทุนทั้งหมด (B/C Ratio) 2.55 และหลังเข้าร่วมโครงการ **พืชปรับเปลี่ยน (เกษตรผสมผสาน)** มีมูลค่าผลผลิตเฉลี่ย 8,772.84 บาทต่อไร่ ต้นทุนทั้งหมดเฉลี่ย 2,733.99 บาทต่อไร่ ซึ่งเมื่อนำมูลค่าผลผลิตหักออกด้วยต้นทุนทั้งหมดจะได้รับผลตอบแทนสุทธิเฉลี่ย 6,038.85 บาทต่อไร่ อัตราส่วนรายได้ต่อต้นทุนทั้งหมด (B/C Ratio) 3.21 (ตารางที่ 3-3)

ตารางที่ 3-3 ต้นทุนและผลตอบแทนการผลิตต่อพื้นที่ของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการปรับเปลี่ยนการผลิตในพื้นที่ไม่เหมาะสม สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 1 ปี 2568

หน่วย: ต่อไร่

รายการ	ก่อนเข้าร่วมโครงการ พืชเดิม (ข้าว)	หลังเข้าร่วมโครงการ พืชปรับเปลี่ยน (เกษตรผสมผสาน)*
1. มูลค่าผลผลิต (บาท)	5,466.58	8,772.84
2. ต้นทุนทั้งหมด (บาท)	2,141.97	2,733.99
3. ผลตอบแทนสุทธิ (บาท)	3,324.61	6,038.85
4. B/C Ratio	2.55	3.21

หมายเหตุ: *เกษตรผสมผสาน ประกอบด้วย ข้าว น้ำเต้า แตงโม ข่า ตะไคร้ ชะอม ต้นหอม กลั้ว มะพร้าว ฝรั่ง ไข่ มะม่วง มะละกอ ปศุสัตว์ และประมง

ที่มา: จากการคำนวณ

2) สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 2

(1) ต้นทุนและผลตอบแทนการผลิตต่อครัวเรือนของเกษตรกรก่อนและหลังเข้าร่วมโครงการพบว่า ก่อนเข้าร่วมโครงการ **พืชเดิม (ข้าว)** มีมูลค่าผลผลิตเฉลี่ย 19,829.41 บาทต่อครัวเรือน ต้นทุนทั้งหมดเฉลี่ย 8,028.82 บาทต่อครัวเรือน ซึ่งเมื่อนำมูลค่าผลผลิตหักออกด้วยต้นทุนทั้งหมด จะได้รับผลตอบแทนสุทธิเฉลี่ย 11,800.59 บาทต่อครัวเรือน และหลังเข้าร่วมโครงการ **พืชปรับเปลี่ยน (เกษตรผสมผสาน)** มีมูลค่าผลผลิตเฉลี่ย 165,517.06 บาทต่อครัวเรือน ต้นทุนทั้งหมดเฉลี่ย 41,650.64 บาทต่อครัวเรือน ซึ่งเมื่อนำมูลค่าผลผลิตหักออกด้วยต้นทุนทั้งหมดจะได้รับผลตอบแทนสุทธิเฉลี่ย 123,866.42 บาทต่อครัวเรือน (ตารางที่ 3-4)

ตารางที่ 3-4 ต้นทุนและผลตอบแทนการผลิตต่อครัวเรือนของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการปรับเปลี่ยนการผลิตในพื้นที่ไม่เหมาะสม สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 2 ปี 2568

หน่วย: ต่อครัวเรือน

รายการ	ก่อนเข้าร่วมโครงการ พืชเดิม (ข้าว)	หลังเข้าร่วมโครงการ พืชปรับเปลี่ยน (เกษตรผสมผสาน)*
1. มูลค่าผลผลิต (บาท)	19,829.41	165,517.06
2. ต้นทุนทั้งหมด (บาท)	8,028.82	41,650.64
3. ผลตอบแทนสุทธิ (บาท)	11,800.59	123,866.42

หมายเหตุ: *เกษตรผสมผสาน ประกอบด้วย ข้าว มะพร้าว มะนาว มะม่วง ทุเรียน ถั่วลิสง ฝรั่ง ชมพู่มะดัน ตะลิงปลิง ยูคาลิปตัส มันสำปะหลัง ข้าวโพด พืชผัก น้อยหน่า ส้มโอ ลำไย ปศุสัตว์ และประมง

ที่มา: จากการคำนวณ

(2) ต้นทุนและผลตอบแทนการผลิตเฉลี่ยต่อเนื้อที่เพาะปลูก 1 ไร่ ก่อนและหลังเข้าร่วมและหลังเข้าร่วมโครงการพบว่า ก่อนเข้าร่วมโครงการ **พืชเดิม (ข้าว)** มีมูลค่าผลผลิตเฉลี่ย 6,355.58 บาทต่อไร่ ต้นทุนทั้งหมดเฉลี่ย 2,573.34 บาทต่อไร่ ซึ่งเมื่อนำมูลค่าผลผลิตหักออกด้วยต้นทุนทั้งหมด จะได้รับผลตอบแทนสุทธิเฉลี่ย 3,782.24 บาทต่อไร่ อัตราส่วนรายได้ต่อต้นทุนทั้งหมด (B/C Ratio) 2.47 และหลังเข้าร่วมโครงการ **พืชปรับเปลี่ยน (เกษตรผสมผสาน)** มีมูลค่าผลผลิตเฉลี่ย 28,987.23 บาทต่อไร่ ต้นทุนทั้งหมดเฉลี่ย 7,294.33 บาทต่อไร่ ซึ่งเมื่อนำมูลค่าผลผลิตหักออกด้วยต้นทุนทั้งหมดจะได้รับผลตอบแทนสุทธิเฉลี่ย 21,692.90 บาทต่อไร่ อัตราส่วนรายได้ต่อต้นทุนทั้งหมด (B/C Ratio) 3.97 (ตารางที่ 3-5)

ตารางที่ 3-5 ต้นทุนและผลตอบแทนการผลิตต่อพื้นที่ของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการปรับเปลี่ยน
ในพื้นที่ไม่เหมาะสม สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 2 ปี 2568

หน่วย: ต่อไร่

รายการ	ก่อนเข้าร่วมโครงการ พืชเดิม (ข้าว)	หลังเข้าร่วมโครงการ พืชปรับเปลี่ยน (เกษตรผสมผสาน)*
1. มูลค่าผลผลิต (บาท)	6,355.58	28,987.23
2. ต้นทุนทั้งหมด (บาท)	2,573.34	7,294.33
3. ผลตอบแทนสุทธิ (บาท)	3,782.24	21,692.90
4. B/C Ratio	2.47	3.97

หมายเหตุ: *เกษตรผสมผสาน ประกอบด้วย ข้าว มะพร้าว มะนาว มะม่วง ทุเรียน ถั่วลิสง ฝรั่ง ชมพู
มะดัน ตะลิงปลิง ยูคาลิปตัส มันสำปะหลัง ข้าวโพด พืชผัก น้อยหน่า ส้มโอ ลำไย ปศุสัตว์
และประมง

ที่มา: จากการคำนวณ

3) สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 10

(1) ต้นทุนและผลตอบแทนการผลิตต่อครัวเรือนของเกษตรกรก่อนและหลังเข้าร่วม
โครงการพบว่า ก่อนเข้าร่วมโครงการ **พืชเดิม (ข้าว)** มีมูลค่าผลผลิตเฉลี่ย 18,615.38 บาทต่อครัวเรือน
ต้นทุนทั้งหมดเฉลี่ย 14,156.78 บาทต่อครัวเรือน ซึ่งเมื่อนำมูลค่าผลผลิตหักออกด้วยต้นทุนทั้งหมด
จะได้รับผลตอบแทนสุทธิเฉลี่ย 4,458.60 บาทต่อครัวเรือน และหลังเข้าร่วมโครงการ **พืชปรับเปลี่ยน
(เกษตรผสมผสาน)** มีมูลค่าผลผลิตเฉลี่ย 43,987.69 บาทต่อครัวเรือน ต้นทุนทั้งหมดเฉลี่ย 26,727.31
บาทต่อครัวเรือน ซึ่งเมื่อนำมูลค่าผลผลิตหักออกด้วยต้นทุนทั้งหมดจะได้รับผลตอบแทนสุทธิเฉลี่ย
17,260.38 บาทต่อครัวเรือน (ตารางที่ 3-6)

ตารางที่ 3-6 ต้นทุนและผลตอบแทนการผลิตต่อครัวเรือนของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการปรับเปลี่ยน
การผลิตในพื้นที่ไม่เหมาะสม สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 10 ปี 2568

หน่วย: ต่อครัวเรือน

รายการ	ก่อนเข้าร่วมโครงการ พืชเดิม (ข้าว)	หลังเข้าร่วมโครงการ พืชปรับเปลี่ยน (เกษตรผสมผสาน)*
1. มูลค่าผลผลิต (บาท)	18,615.38	43,987.69
2. ต้นทุนทั้งหมด (บาท)	14,156.78	26,727.31
3. ผลตอบแทนสุทธิ (บาท)	4,458.60	17,260.38

หมายเหตุ: *เกษตรผสมผสาน ประกอบด้วย ข้าว มะเขือเปราะ มะเขือพวง พริกชี้ฟ้า น้ำเต้า กระเจี๊ยบ
ชะอม อ้อย มะพร้าว ชมพู ส้มโอ ละครุด ฝรั่ง ปาล์มน้ำมัน ไข่ ขี้เหล็ก กล้วยเลี้ยงสัตว์ (แพงโกล่า)
ปศุสัตว์ และประมง

ที่มา: จากการคำนวณ

(2) ต้นทุนและผลตอบแทนการผลิตเฉลี่ยต่อเนื้อที่เพาะปลูก 1 ไร่ ของเกษตรกรก่อนและหลังเข้าร่วมโครงการพบว่า ก่อนเข้าร่วมโครงการ **พืชเดิม (ข้าว)** มีมูลค่าผลผลิตเฉลี่ย 3,460.11 บาทต่อไร่ ต้นทุนทั้งหมดเฉลี่ย 2,631.37 บาทต่อไร่ ซึ่งเมื่อนำมูลค่าผลผลิตหักออกด้วยต้นทุนทั้งหมดจะได้รับผลตอบแทนสุทธิเฉลี่ย 828.74 บาทต่อไร่ อัตราส่วนรายได้ต่อต้นทุนทั้งหมด (B/C Ratio) 1.31 และหลังเข้าร่วมโครงการ **พืชปรับเปลี่ยน (เกษตรผสมผสาน)** มีมูลค่าผลผลิตเฉลี่ย 9,688.92 บาทต่อไร่ ต้นทุนทั้งหมดเฉลี่ย 5,887.08 บาทต่อไร่ ซึ่งเมื่อนำมูลค่าผลผลิตหักออกด้วยต้นทุนทั้งหมดจะได้รับผลตอบแทนสุทธิเฉลี่ย 3,801.84 บาทต่อไร่ อัตราส่วนรายได้ต่อต้นทุนทั้งหมด (B/C Ratio) 1.65 (ตารางที่ 3-7)

ตารางที่ 3-7 ต้นทุนและผลตอบแทนการผลิตต่อพื้นที่ของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการปรับเปลี่ยนการผลิตในพื้นที่ไม่เหมาะสม สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 10 ปี 2568

หน่วย: ต่อไร่

รายการ	ก่อนเข้าร่วมโครงการ พืชเดิม (ข้าว)	หลังเข้าร่วมโครงการ พืชปรับเปลี่ยน (เกษตรผสมผสาน)*
1. มูลค่าผลผลิต (บาท)	3,460.11	9,688.92
2. ต้นทุนทั้งหมด (บาท)	2,631.37	5,887.08
3. ผลตอบแทนสุทธิ (บาท)	828.74	3,801.84
4. B/C Ratio	1.31	1.65

หมายเหตุ: *เกษตรผสมผสาน ประกอบด้วย ข้าว มะเขือเปราะ มะเขือพวง พริกชี้ฟ้า น้ำเต้า กระเจี๊ยบ ชะอม อ้อย มะพร้าว ชมพู่ ส้มโอ ละครุด ฝรั่ง ปาล์มน้ำมัน ไม้ ชี่เหล็ก หญ้าเลี้ยงสัตว์ (แพงโกล่า) ปศุสัตว์ และประมง

ที่มา: จากการคำนวณ

4) เฉลี่ยรวม

(1) ต้นทุนและผลตอบแทนการผลิตต่อครัวเรือนของเกษตรกรก่อนและหลังเข้าร่วมโครงการพบว่า ก่อนเข้าร่วมโครงการ **พืชเดิม (ข้าว)** มีมูลค่าผลผลิตเฉลี่ย 54,793.92 บาทต่อครัวเรือน ต้นทุนทั้งหมดเฉลี่ย 22,735.05 บาทต่อครัวเรือน ซึ่งเมื่อนำมูลค่าผลผลิตหักออกด้วยต้นทุนทั้งหมดจะได้รับผลตอบแทนสุทธิเฉลี่ย 32,058.87 บาทต่อครัวเรือน และหลังเข้าร่วมโครงการ **พืชปรับเปลี่ยน (เกษตรผสมผสาน)** มีมูลค่าผลผลิตเฉลี่ย 120,448.93 บาทต่อครัวเรือน ต้นทุนทั้งหมดเฉลี่ย 37,542.42 บาทต่อครัวเรือน ซึ่งเมื่อนำมูลค่าผลผลิตหักออกด้วยต้นทุนทั้งหมดจะได้รับผลตอบแทนสุทธิเฉลี่ย 82,906.51 บาทต่อครัวเรือน (ตารางที่ 3-8)

ตารางที่ 3-8 ต้นทุนและผลตอบแทนการผลิตต่อครัวเรือนของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการปรับเปลี่ยนการผลิตในพื้นที่ไม่เหมาะสม เฉลี่ยรวม ปี 2568

หน่วย: ต่อครัวเรือน

รายการ	ก่อนเข้าร่วมโครงการ พืชเดิม (ข้าว)	หลังเข้าร่วมโครงการ พืชปรับเปลี่ยน (เกษตรผสมผสาน)*
1. มูลค่าผลผลิต (บาท)	54,793.92	120,448.93
2. ต้นทุนทั้งหมด (บาท)	22,735.05	37,542.42
3. ผลตอบแทนสุทธิ (บาท)	32,058.87	82,906.51

หมายเหตุ: *เกษตรผสมผสาน ประกอบด้วย มะเขือเปราะ มะเขือพวง พริกชี้ฟ้า น้ำเต้า กระเจี๊ยบ ชะอม แตงโม ข่า ตะไคร้ ชะอม ต้นหอม กลัวย อ้อย มะพร้าว ชมพู่ ส้มโอ ละครุด ฝรั่ง ปาล์มน้ำมัน ไข่ มะม่วง ขี้เหล็ก หญ้าเลี้ยงสัตว์ (แพงโกล่า) มะละกอ มะนาว มะม่วง ทุเรียน กลัวย ฝรั่ง ชมพู่ มะดัน ตะลิงปลิง ยูคาลิปตัส มันสำปะหลัง ข้าวโพด พืชผัก น้อยหน่า ส้มโอ ลำไย ปศุสัตว์ และประมง

ที่มา: จากการคำนวณ

(2) ต้นทุนและผลตอบแทนการผลิตเฉลี่ยต่อเนื้อที่เพาะปลูก 1 ไร่ ของเกษตรกรก่อนและหลังเข้าร่วมโครงการพบว่า ก่อนเข้าร่วมโครงการ **พืชเดิม (ข้าว)** มีมูลค่าผลผลิตเฉลี่ย 5,340.54 บาทต่อไร่ ต้นทุนทั้งหมดเฉลี่ย 2,215.89 บาทต่อไร่ ซึ่งเมื่อนำมูลค่าผลผลิตหักออกด้วยต้นทุนทั้งหมดจะได้รับผลตอบแทนสุทธิเฉลี่ย 3,124.65 บาทต่อไร่ อัตราส่วนรายได้ต่อต้นทุนทั้งหมด (B/C Ratio) 2.41 และหลังเข้าร่วมโครงการ **พืชปรับเปลี่ยน (เกษตรผสมผสาน)** มีมูลค่าผลผลิตเฉลี่ย 11,341.71 บาทต่อไร่ ต้นทุนทั้งหมดเฉลี่ย 3,535.09 บาทต่อไร่ ซึ่งเมื่อนำมูลค่าผลผลิตหักออกด้วยต้นทุนทั้งหมดจะได้รับผลตอบแทนสุทธิเฉลี่ย 7,806.62 บาทต่อไร่ อัตราส่วนรายได้ต่อต้นทุนทั้งหมด (B/C Ratio) 3.21 (ตารางที่ 3-9)

ตารางที่ 3-9 ต้นทุนและผลตอบแทนการผลิตต่อพื้นที่ของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการปรับเปลี่ยนการผลิตในพื้นที่ไม่เหมาะสม เฉลี่ยรวม ปี 2568

หน่วย: ต่อไร่

รายการ	ก่อนเข้าร่วมโครงการ พืชเดิม (ข้าว)	หลังเข้าร่วมโครงการ พืชปรับเปลี่ยน (เกษตรผสมผสาน)*
1. มูลค่าผลผลิต (บาท)	5,340.54	11,341.71
2. ต้นทุนทั้งหมด (บาท)	2,215.89	3,535.09
3. ผลตอบแทนสุทธิ (บาท)	3,124.65	7,806.62
4. B/C Ratio	2.41	3.21

หมายเหตุ: *เกษตรผสมผสาน ประกอบด้วย มะเขือเปราะ มะเขือพวง พริกชี้ฟ้า น้ำเต้า กระเจี๊ยบ ชะอม แตงโม ข่า ตะไคร้ ชะอม ต้นหอม กลัวย อ้อย มะพร้าว ชมพู่ ส้มโอ ละครุด ฝรั่ง ปาล์มน้ำมัน ไข่ มะม่วง ขี้เหล็ก หญ้าเลี้ยงสัตว์ (แพงโกล่า) มะละกอ มะนาว มะม่วง ทุเรียน กลัวย ฝรั่ง ชมพู่ มะดัน ตะลิงปลิง ยูคาลิปตัส มันสำปะหลัง ข้าวโพด พืชผัก น้อยหน่า ส้มโอ ลำไย ปศุสัตว์ และประมง

ที่มา: จากการคำนวณ

3.3 กิจกรรมที่ได้รับการสนับสนุน

1) สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 1

เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการทั้งหมดได้รับการสนับสนุนระบบอนุรักษ์ดินและน้ำเพื่อปรับโครงสร้างที่ดินในพื้นที่ไม่เหมาะสม ให้เหมาะสมแก่การปรับเปลี่ยนกิจกรรมการผลิตไปเป็นเกษตรผสมผสาน และได้รับปัจจัยการผลิต (ปุ๋ยหมัก น้ำหมัก ปอเทือง และโดโลไมท์) (ตารางที่ 3-10)

2) สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 2

เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการทั้งหมดได้รับการสนับสนุนระบบอนุรักษ์ดินและน้ำเพื่อปรับโครงสร้างที่ดินในพื้นที่ไม่เหมาะสม ให้เหมาะสมแก่การปรับเปลี่ยนกิจกรรมการผลิตไปเป็นเกษตรผสมผสาน และได้รับปัจจัยการผลิต (ปุ๋ยหมัก น้ำหมัก ปอเทือง และโดโลไมท์) (ตารางที่ 3-10)

3) สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 10

เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการทั้งหมดได้รับการสนับสนุนระบบอนุรักษ์ดินและน้ำเพื่อปรับโครงสร้างที่ดินในพื้นที่ไม่เหมาะสม ให้เหมาะสมแก่การปรับเปลี่ยนกิจกรรมการผลิตไปเป็นเกษตรผสมผสาน และได้รับปัจจัยการผลิต (ปุ๋ยหมัก น้ำหมัก ปอเทือง และโดโลไมท์) (ตารางที่ 3-10)

4) เฉลี่ยรวม

เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการทั้งหมดได้รับการสนับสนุนระบบอนุรักษ์ดินและน้ำเพื่อปรับโครงสร้างที่ดินในพื้นที่ไม่เหมาะสม ให้เหมาะสมแก่การปรับเปลี่ยนกิจกรรมการผลิตไปเป็นเกษตรผสมผสาน และได้รับปัจจัยการผลิต (ปุ๋ยหมัก น้ำหมัก ปอเทือง และโดโลไมท์) (ตารางที่ 3-10)

ตารางที่ 3-10 กิจกรรมที่เกษตรกรได้รับการสนับสนุนจากโครงการปรับเปลี่ยนการผลิตในพื้นที่ไม่เหมาะสม ปี 2568

หน่วย: ร้อยละ				
รายการ	สพข.1	สพข.2	สพข.10	เฉลี่ยรวม
กิจกรรมที่ได้รับการสนับสนุน				
- ระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ	100.00	100.00	100.00	100.00
- ปัจจัยการผลิต (ปุ๋ยหมัก น้ำหมัก ปอเทือง และโดโลไมท์)	100.00	100.00	100.00	100.00

ที่มา: จากการสำรวจและคำนวณ

3.4 การประเมินผลโครงการ

เป้าหมายของการประเมินผลโครงการปรับเปลี่ยนในพื้นที่ที่ไม่เหมาะสม ปีงบประมาณ 2568 เพื่อประเมินเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการในปี 2566 โดยเกษตรกรร้อยละ 80.00 มีรายได้เพิ่มขึ้น ร้อยละ 10.00 หลังการปรับเปลี่ยนพื้นที่ สามารถอธิบายได้ดังนี้

1) สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 1

จากการประเมินผลโครงการ พบว่า เกษตรกรกลุ่มตัวอย่างมีรายได้เพิ่มขึ้นมากกว่า ร้อยละ 10 คิดเป็นร้อยละ 81.82 โดยมีรายได้สุทธิก่อนเข้าร่วมโครงการเฉลี่ย 48,040.57 บาทต่อครัวเรือน และมีรายได้สุทธิหลังเข้าร่วมโครงการเฉลี่ย 86,476.58 บาทต่อครัวเรือน (ตารางที่ 3-11)

2) สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 2

จากการประเมินผลโครงการ พบว่า เกษตรกรกลุ่มตัวอย่างมีรายได้เพิ่มขึ้นมากกว่า ร้อยละ 10 คิดเป็นร้อยละ 94.12 โดยมีรายได้สุทธิก่อนเข้าร่วมโครงการเฉลี่ย 11,800.59 บาทต่อครัวเรือน และมีรายได้สุทธิหลังเข้าร่วมโครงการเฉลี่ย 123,866.42 บาทต่อครัวเรือน (ตารางที่ 3-11)

3) สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 10

จากการประเมินผลโครงการ พบว่า เกษตรกรกลุ่มตัวอย่างมีรายได้เพิ่มขึ้นมากกว่า ร้อยละ 10 คิดเป็นร้อยละ 76.92 โดยมีรายได้สุทธิก่อนเข้าร่วมโครงการเฉลี่ย 4,458.60 บาทต่อครัวเรือน และมีรายได้สุทธิหลังเข้าร่วมโครงการเฉลี่ย 17,260.38 บาทต่อครัวเรือน (ตารางที่ 3-11)

4) เฉลี่ยรวม

จากการประเมินผลโครงการ พบว่า เกษตรกรกลุ่มตัวอย่างมีรายได้เพิ่มขึ้นมากกว่า ร้อยละ 10 คิดเป็นร้อยละ 83.78 โดยมีรายได้สุทธิก่อนเข้าร่วมโครงการเฉลี่ย 32,058.87 บาทต่อครัวเรือน และมีรายได้สุทธิหลังเข้าร่วมโครงการเฉลี่ย 82,906.51 บาทต่อครัวเรือน (ตารางที่ 3-11)

ตารางที่ 3-11 การประเมินผลโครงการปรับเปลี่ยนการผลิตในพื้นที่ที่ไม่เหมาะสมของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ ปี 2568

รายการ	สพข.1	สพข.2	สพข.10	เฉลี่ยรวม
ร้อยละของเกษตรกรที่มีรายได้เพิ่มขึ้นมากกว่าร้อยละ 10	81.82	94.12	76.92	83.78
รายได้สุทธิก่อนเข้าร่วมโครงการ (บาทต่อครัวเรือน)	48,040.57	11,800.59	4,458.60	32,058.87
รายได้สุทธิหลังเข้าร่วมโครงการ (บาทต่อครัวเรือน)	86,476.58	123,866.42	17,260.38	82,906.51

ที่มา: จากการสำรวจและคำนวณ

ในการประเมินผลครั้งนี้ได้มีการสอบถามเกษตรกรผู้เข้าร่วมโครงการเกี่ยวกับการพัฒนาการทำเกษตรกรรมสามารถอธิบายได้ดังนี้

1) สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 1

จากการศึกษาพบว่า ในช่วงสองปีมานี้ (ปีพ.ศ.2566-2567) เกษตรกรทุกคนได้รับการอบรมเกี่ยวกับการพัฒนาการทำเกษตรกรรม โดยได้รับการอบรมจากกรมพัฒนาที่ดินร้อยละ 100.00 ได้รับการอบรมจากกลุ่มเกษตรกรร้อยละ 11.11 ได้อบรมเรื่องการใช้ผลิตภัณฑ์ของกรมพัฒนาที่ดินร้อยละ 100.00 อบรมเรื่องการทำเกษตรร้อยละ 27.78 (ตารางที่ 3-12)

2) สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 2

จากการศึกษาพบว่า ในช่วงสองปีมานี้ (ปีพ.ศ.2566-2567) เกษตรกรทุกคนได้รับการอบรมเกี่ยวกับการพัฒนาการทำเกษตรกรรม โดยได้รับการอบรมจากกรมพัฒนาที่ดินเรื่องการใช้ผลิตภัณฑ์ของกรมพัฒนาที่ดิน (ตารางที่ 3-12)

3) สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 10

จากการศึกษาพบว่า ในช่วงสองปีมานี้ (ปีพ.ศ.2566-2567) เกษตรกรทุกคนได้รับการอบรมเกี่ยวกับการพัฒนาการทำเกษตรกรรม โดยทุกคนได้รับการอบรมจากกรมพัฒนาที่ดินเรื่องการใช้ผลิตภัณฑ์ของกรมพัฒนาที่ดินร้อยละ 100.00 อบรมเรื่องการทำเกษตรร้อยละ 7.69 (ตารางที่ 3-12)

4) เฉลี่ยรวม

จากการศึกษาพบว่า ในช่วงสองปีมานี้ (ปีพ.ศ.2566-2567) เกษตรกรทุกคนได้รับการอบรมเกี่ยวกับการพัฒนาการทำเกษตรกรรม โดยทุกคนได้รับการอบรมจากกรมพัฒนาที่ดินร้อยละ 100.00 ได้รับการอบรมจากกลุ่มเกษตรกรร้อยละ 6.06 โดยได้รับการอบรมเรื่องการใช้ผลิตภัณฑ์ของกรมพัฒนาที่ดินร้อยละ 100.00 อบรมเรื่องการทำเกษตรร้อยละ 10.61 (ตารางที่ 3-12)

ตารางที่ 3-12 การพัฒนาการทำเกษตรกรรม

				หน่วย: ร้อยละ
การพัฒนาการทำเกษตรกรรม	สพข.1	สพข.2	สพข.10	เฉลี่ยรวม
การพัฒนาการทำเกษตรกรรม	100.00	100.00	100.00	100.00
ไม่ได้รับการอบรม	-	-	-	-
ได้รับการอบรม	100.00	100.00	100.00	100.00
หน่วยงานที่ให้การฝึกอบรม				
กรมพัฒนาที่ดิน	100.00	100.00	100.00	100.00
กลุ่มเกษตรกร	11.11	-	-	6.06
เรื่องที่ได้รับการอบรม				
การใช้ผลิตภัณฑ์ของกรมพัฒนาที่ดิน	100.00	100.00	100.00	100.00
การทำเกษตร	27.78	-	7.69	10.61

ที่มา: จากการสำรวจและคำนวณ

3.5 ความพึงพอใจที่มีต่อโครงการ

มีการสอบถามเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการปรับเปลี่ยนการผลิตในพื้นที่ไม่เหมาะสมเกี่ยวกับความพึงพอใจที่มีต่อโครงการในด้านต่าง ๆ และทัศนคติของเกษตรกรต่อการทำเกษตรกรรมหลังเข้าร่วมโครงการมาแล้วสองปี สามารถอธิบายได้ดังนี้

3.5.1 ความพึงพอใจที่มีต่อโครงการในด้านต่าง ๆ

1) สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 1

จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรมีความพึงพอใจต่อการดำเนินงานโครงการในภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุดร้อยละ 68.18 ระดับมากร้อยละ 27.27 และระดับปานกลางร้อยละ 4.55 จากการแปลผลระดับความพึงพอใจดังกล่าว สรุปได้ว่า เกษตรกรมีความพึงพอใจต่อการดำเนินงานโครงการในภาพรวมเฉลี่ย 4.64 อยู่ในระดับความพึงพอใจมากที่สุด เกษตรกรมีความพึงพอใจของการดำเนินกิจกรรมการปรับเปลี่ยนในพื้นที่อยู่ในระดับมากที่สุดร้อยละ 65.91 ระดับมากร้อยละ 22.73 และระดับปานกลางร้อยละ 11.36 จากการแปลผลระดับความพึงพอใจดังกล่าว สรุปได้ว่า เกษตรกรมีความพึงพอใจของการดำเนินกิจกรรมการปรับเปลี่ยนในพื้นที่เฉลี่ย 4.55 อยู่ในระดับความพึงพอใจมากที่สุด เกษตรกรมีความพึงพอใจของคุณภาพชีวิตที่เปลี่ยนแปลงดีขึ้นอยู่ในระดับมากที่สุดร้อยละ 61.37 ระดับมากร้อยละ 27.27 และระดับปานกลางร้อยละ 11.36 จากการแปลผลระดับความพึงพอใจดังกล่าว สรุปได้ว่า เกษตรกรมีความพึงพอใจของคุณภาพชีวิตที่เปลี่ยนแปลงดีขึ้นในภาพรวมเฉลี่ย 4.50 อยู่ในระดับความพึงพอใจมากที่สุด ความพึงพอใจในรายได้ที่เกิดจากการทำเกษตรก่อนเข้าร่วมโครงการอยู่ในระดับมากที่สุดร้อยละ 13.64 ระดับมากร้อยละ 59.09 และระดับปานกลางร้อยละ 27.27 จากการแปลผลระดับความพึงพอใจดังกล่าว สรุปได้ว่า เกษตรกรมีความพึงพอใจในรายได้ที่เกิดจากการทำเกษตรก่อนเข้าร่วมโครงการในภาพรวมเฉลี่ย 3.86 อยู่ในระดับความพึงพอใจมาก ความพึงพอใจในรายได้ที่เกิดจากการทำเกษตรหลังเข้าร่วมโครงการอยู่ในระดับมากที่สุดร้อยละ 45.46 ระดับมากร้อยละ 34.09 และระดับปานกลางร้อยละ 20.45 จากการแปลผลระดับความพึงพอใจดังกล่าว สรุปได้ว่า เกษตรกรมีความพึงพอใจในรายได้ที่เกิดจากการทำเกษตรหลังเข้าร่วมโครงการในภาพรวมเฉลี่ย 4.25 อยู่ในระดับความพึงพอใจมากที่สุด ความพึงพอใจเกี่ยวกับประโยชน์ที่ได้รับจากการเข้าร่วมโครงการอยู่ในระดับมากที่สุดร้อยละ 56.82 ระดับมากร้อยละ 38.64 และระดับปานกลางร้อยละ 4.54 จากการแปลผลระดับความพึงพอใจดังกล่าว สรุปได้ว่า เกษตรกรมีความพึงพอใจเกี่ยวกับประโยชน์ที่ได้รับจากการเข้าร่วมโครงการในภาพรวมเฉลี่ย 4.52 อยู่ในระดับความพึงพอใจมากที่สุด และความพึงพอใจด้านการให้บริการของเจ้าหน้าที่กรมพัฒนาที่ดินอยู่ในระดับมากที่สุดร้อยละ 56.82 ระดับมากร้อยละ 38.64 และระดับปานกลางร้อยละ 4.54 จากการแปลผลระดับความพึงพอใจดังกล่าว สรุปได้ว่า เกษตรกรมีความพึงพอใจด้านการให้บริการของเจ้าหน้าที่กรมพัฒนาที่ดินในภาพรวมเฉลี่ย 4.52 อยู่ในระดับความพึงพอใจมากที่สุด (ตารางที่ 3-13)

ตารางที่ 3-13 ความพึงพอใจที่มีต่อโครงการของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการปรับเปลี่ยนการผลิตในพื้นที่ไม่เหมาะสม สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 1 ปี 2568

รายการ	ระดับความคิดเห็น / ความพึงพอใจ					ค่าเฉลี่ย	แปลผล
	มากที่สุด (ร้อยละ)	มาก (ร้อยละ)	ปานกลาง (ร้อยละ)	น้อย (ร้อยละ)	น้อยที่สุด (ร้อยละ)		
1. ความพึงพอใจต่อการดำเนินงานโครงการในภาพรวม	68.18	27.27	4.55	-	-	4.64	มากที่สุด
2. ความพึงพอใจของการดำเนินกิจกรรมการปรับเปลี่ยนในพื้นที่	65.91	22.73	11.36	-	-	4.55	มากที่สุด
3. ความพึงพอใจของคุณภาพชีวิตที่เปลี่ยนแปลงดีขึ้น	61.37	27.27	11.36	-	-	4.50	มากที่สุด
4. ความพึงพอใจในรายได้ที่เกิดจากการทำเกษตรก่อนเข้าร่วมโครงการ	13.64	59.09	27.27	-	-	3.86	มาก
5. ความพึงพอใจในรายได้ที่เกิดจากการทำเกษตรหลังเข้าร่วมโครงการ	45.46	34.09	20.45	-	-	4.25	มากที่สุด
6. ความพึงพอใจเกี่ยวกับประโยชน์ที่ได้รับจากการเข้าร่วมโครงการ	56.82	38.64	4.54	-	-	4.52	มากที่สุด
7. ความพึงพอใจด้านการให้บริการของเจ้าหน้าที่กรมพัฒนาที่ดิน	56.82	38.64	4.54	-	-	4.52	มากที่สุด

ที่มา: จากการสำรวจและคำนวณ

2) สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 2

จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรมีความพึงพอใจต่อการดำเนินงานโครงการในภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุดร้อยละ 88.24 และระดับปานกลางร้อยละ 11.76 จากการแปลผลระดับความพึงพอใจดังกล่าว สรุปได้ว่า เกษตรกรมีความพึงพอใจต่อการดำเนินงานโครงการในภาพรวมเฉลี่ย 4.76 อยู่ในระดับความพึงพอใจมากที่สุด เกษตรกรมีความพึงพอใจของการดำเนินกิจกรรมการปรับเปลี่ยนในพื้นที่อยู่ในระดับมากที่สุดร้อยละ 88.24 และระดับปานกลางร้อยละ 11.76 จากการแปลผลระดับความพึงพอใจดังกล่าว สรุปได้ว่า เกษตรกรมีความพึงพอใจของการดำเนินกิจกรรมการปรับเปลี่ยนในพื้นที่เฉลี่ย 4.76 อยู่ในระดับความพึงพอใจมากที่สุด เกษตรกรมีความพึงพอใจของคุณภาพชีวิตที่เปลี่ยนแปลงดีขึ้นอยู่ในระดับมากที่สุดร้อยละ 88.24 และระดับปานกลางร้อยละ 11.76 จากการแปลผลระดับความพึงพอใจดังกล่าว สรุปได้ว่า เกษตรกรมีความพึงพอใจของคุณภาพชีวิตที่เปลี่ยนแปลงดีขึ้นในภาพรวมเฉลี่ย 4.76 อยู่ในระดับความพึงพอใจมากที่สุด ความพึงพอใจในรายได้ที่เกิดจากการทำเกษตรก่อนเข้าร่วมโครงการอยู่ในระดับมากที่สุดร้อยละ 41.18 ระดับมากและระดับปานกลางเท่ากันร้อยละ 23.53 และระดับน้อยที่สุดร้อยละ 11.76 จากการแปลผลระดับความพึงพอใจดังกล่าว สรุปได้ว่า เกษตรกรมีความพึงพอใจในรายได้ที่เกิดจากการทำเกษตรก่อนเข้าร่วมโครงการ

ในภาพรวมเฉลี่ย 3.82 อยู่ในระดับความพึงพอใจมาก ความพึงพอใจในรายได้ที่เกิดจากการทำเกษตร **หลัง**เข้าร่วมโครงการอยู่ในระดับมากที่สุดร้อยละ 88.24 และระดับปานกลางร้อยละ 11.76 จากการแปลผลระดับความพึงพอใจดังกล่าว สรุปได้ว่า เกษตรกรมีความพึงพอใจในรายได้ที่เกิดจากการทำเกษตร**หลัง**เข้าร่วมโครงการในภาพรวมเฉลี่ย 4.76 อยู่ในระดับความพึงพอใจมากที่สุด ความพึงพอใจเกี่ยวกับประโยชน์ที่ได้รับจากการเข้าร่วมโครงการอยู่ในระดับมากที่สุดร้อยละ 88.24 และระดับปานกลางร้อยละ 11.76 จากการแปลผลระดับความพึงพอใจดังกล่าว สรุปได้ว่า เกษตรกรมีความพึงพอใจเกี่ยวกับประโยชน์ที่ได้รับจากการเข้าร่วมโครงการในภาพรวมเฉลี่ย 4.76 อยู่ในระดับความพึงพอใจมากที่สุด และความพึงพอใจด้านการให้บริการของเจ้าหน้าที่กรมพัฒนาที่ดินอยู่ในระดับมากที่สุดร้อยละ 88.24 และระดับปานกลางร้อยละ 11.76 จากการแปลผลระดับความพึงพอใจดังกล่าว สรุปได้ว่า เกษตรกรมีความพึงพอใจด้านการให้บริการของเจ้าหน้าที่กรมพัฒนาที่ดินในภาพรวมเฉลี่ย 4.76 อยู่ในระดับความพึงพอใจมากที่สุด (ตารางที่ 3-14)

ตารางที่ 3-14 ความพึงพอใจที่มีต่อโครงการของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการปรับเปลี่ยนการผลิตในพื้นที่ไม่เหมาะสม สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 2 ปี 2568

รายการ	ระดับความคิดเห็น / ความพึงพอใจ					ค่าเฉลี่ย	แปลผล
	มากที่สุด (ร้อยละ)	มาก (ร้อยละ)	ปานกลาง (ร้อยละ)	น้อย (ร้อยละ)	น้อยที่สุด (ร้อยละ)		
1. ความพึงพอใจต่อการดำเนินงานโครงการในภาพรวม	88.24	-	11.76	-	-	4.76	มากที่สุด
2. ความพึงพอใจของการดำเนินกิจกรรมการปรับเปลี่ยนในพื้นที่	88.24	-	11.76	-	-	4.76	มากที่สุด
3. ความพึงพอใจของคุณภาพชีวิตที่เปลี่ยนแปลงดีขึ้น	88.24	-	11.76	-	-	4.76	มากที่สุด
4. ความพึงพอใจในรายได้ที่เกิดจากการทำเกษตร ก่อน เข้าร่วมโครงการ	41.18	23.53	23.53	-	11.76	3.82	มาก
5. ความพึงพอใจในรายได้ที่เกิดจากการทำเกษตร หลัง เข้าร่วมโครงการ	88.24	-	11.76	-	-	4.76	มากที่สุด
6. ความพึงพอใจเกี่ยวกับประโยชน์ที่ได้รับจากการเข้าร่วมโครงการ	88.24	-	11.76	-	-	4.76	มากที่สุด
7. ความพึงพอใจด้านการให้บริการของเจ้าหน้าที่กรมพัฒนาที่ดิน	88.24	-	11.76	-	-	4.76	มากที่สุด

ที่มา: จากการสำรวจและคำนวณ

3) สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 10

จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรมีความพึงพอใจต่อการดำเนินงานโครงการในภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุดร้อยละ 7.69 ระดับมากร้อยละ 61.54 และระดับปานกลางร้อยละ 30.77 จากการแปลผลระดับความพึงพอใจดังกล่าว สรุปได้ว่า เกษตรกรมีความพึงพอใจต่อการดำเนินงานโครงการในภาพรวมเฉลี่ย 3.77 อยู่ในระดับความพึงพอใจมาก เกษตรกรมีความพึงพอใจของการดำเนินกิจกรรมการปรับเปลี่ยนในพื้นที่อยู่ในระดับมากที่สุดร้อยละ 7.69 ระดับมากร้อยละ 61.54 และระดับปานกลางร้อยละ 30.77 จากการแปลผลระดับความพึงพอใจดังกล่าว สรุปได้ว่า เกษตรกรมีความพึงพอใจของการดำเนินกิจกรรมการปรับเปลี่ยนในพื้นที่เฉลี่ย 3.77 อยู่ในระดับความพึงพอใจมาก เกษตรกรมีความพึงพอใจของคุณภาพชีวิตที่เปลี่ยนแปลงดีขึ้นอยู่ในระดับมากร้อยละ 61.54 ระดับปานกลางร้อยละ 38.46 จากการแปลผลระดับความพึงพอใจดังกล่าว สรุปได้ว่า เกษตรกรมีความพึงพอใจของคุณภาพชีวิตที่เปลี่ยนแปลงดีขึ้นในภาพรวมเฉลี่ย 3.62 อยู่ในระดับความพึงพอใจมาก ความพึงพอใจในรายได้ที่เกิดจากการทำเกษตรก่อนเข้าร่วมโครงการอยู่ในระดับมากร้อยละ 30.77 ระดับปานกลางร้อยละ 61.54 และระดับน้อยที่สุดร้อยละ 7.69 จากการแปลผลระดับความพึงพอใจดังกล่าว สรุปได้ว่า เกษตรกรมีความพึงพอใจในรายได้ที่เกิดจากการทำเกษตรก่อนเข้าร่วมโครงการในภาพรวมเฉลี่ย 3.15 อยู่ในระดับความพึงพอใจปานกลาง ความพึงพอใจในรายได้ที่เกิดจากการทำเกษตรหลังเข้าร่วมโครงการอยู่ในระดับมากร้อยละ 69.23 ระดับปานกลางร้อยละ 23.08 และระดับน้อยร้อยละ 7.69 จากการแปลผลระดับความพึงพอใจดังกล่าว สรุปได้ว่า เกษตรกรมีความพึงพอใจในรายได้ที่เกิดจากการทำเกษตรหลังเข้าร่วมโครงการในภาพรวมเฉลี่ย 3.62 อยู่ในระดับความพึงพอใจมาก ความพึงพอใจเกี่ยวกับประโยชน์ที่ได้รับจากการเข้าร่วมโครงการอยู่ในระดับมากที่สุดร้อยละ 7.69 ระดับมากร้อยละ 61.54 และระดับปานกลางร้อยละ 30.77 จากการแปลผลระดับความพึงพอใจดังกล่าว สรุปได้ว่า เกษตรกรมีความพึงพอใจเกี่ยวกับประโยชน์ที่ได้รับจากการเข้าร่วมโครงการในภาพรวมเฉลี่ย 3.77 อยู่ในระดับความพึงพอใจมาก และความพึงพอใจด้านการให้บริการของเจ้าหน้าที่กรมพัฒนาที่ดินอยู่ในระดับมากที่สุดร้อยละ 7.69 ระดับมากร้อยละ 61.54 ระดับปานกลางร้อยละ 23.08 และระดับน้อยร้อยละ 7.69 จากการแปลผลระดับความพึงพอใจดังกล่าว สรุปได้ว่า เกษตรกรมีความพึงพอใจด้านการให้บริการของเจ้าหน้าที่กรมพัฒนาที่ดินในภาพรวมเฉลี่ย 3.69 อยู่ในระดับความพึงพอใจมาก (ตารางที่ 3-15)

ตารางที่ 3-15 ความพึงพอใจที่มีต่อโครงการของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการปรับเปลี่ยนการผลิตในพื้นที่ไม่เหมาะสม สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 10 ปี 2568

รายการ	ระดับความคิดเห็น / ความพึงพอใจ					ค่าเฉลี่ย	แปลผล
	มากที่สุด (ร้อยละ)	มาก (ร้อยละ)	ปานกลาง (ร้อยละ)	น้อย (ร้อยละ)	น้อยที่สุด (ร้อยละ)		
1. ความพึงพอใจต่อการดำเนินงานโครงการในภาพรวม	7.69	61.54	30.77	-	-	3.77	มาก
2. ความพึงพอใจของการดำเนินกิจกรรมการปรับเปลี่ยนในพื้นที่	7.69	61.54	30.77	-	-	3.77	มาก
3. ความพึงพอใจของคุณภาพชีวิตที่เปลี่ยนแปลงดีขึ้น	-	61.54	38.46	-	-	3.62	มาก
4. ความพึงพอใจในรายได้ที่เกิดจากการทำเกษตรก่อนเข้าร่วมโครงการ	-	30.77	61.54	-	7.69	3.15	ปานกลาง
5. ความพึงพอใจในรายได้ที่เกิดจากการทำเกษตรหลังเข้าร่วมโครงการ	-	69.23	23.08	7.69	-	3.62	มาก
6. ความพึงพอใจเกี่ยวกับประโยชน์ที่ได้รับจากการเข้าร่วมโครงการ	7.69	61.54	30.77	-	-	3.77	มาก
7. ความพึงพอใจด้านการให้บริการของเจ้าหน้าที่กรมพัฒนาที่ดิน	7.69	61.54	23.08	7.69	-	3.69	มาก

ที่มา: จากการสำรวจและคำนวณ

4) เฉลี่ยรวม

จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรมีความพึงพอใจต่อการดำเนินงานโครงการในภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุดร้อยละ 62.16 ระดับมากร้อยละ 27.03 และระดับปานกลางร้อยละ 10.81 จากการแปลผลระดับความพึงพอใจดังกล่าว สรุปได้ว่า เกษตรกรมีความพึงพอใจต่อการดำเนินงานโครงการในภาพรวมเฉลี่ย 4.51 อยู่ในระดับความพึงพอใจมากที่สุด เกษตรกรมีความพึงพอใจของการดำเนินกิจกรรมการปรับเปลี่ยนในพื้นที่อยู่ในระดับมากที่สุดร้อยละ 60.82 ระดับมากร้อยละ 24.32 และระดับปานกลางร้อยละ 14.86 จากการแปลผลระดับความพึงพอใจดังกล่าว สรุปได้ว่า เกษตรกรมีความพึงพอใจของการดำเนินกิจกรรมการปรับเปลี่ยนในพื้นที่เฉลี่ย 4.46 อยู่ในระดับความพึงพอใจมากที่สุด เกษตรกรมีความพึงพอใจของคุณภาพชีวิตที่เปลี่ยนแปลงดีขึ้นอยู่ในระดับมากที่สุดร้อยละ 56.76 ระดับมากร้อยละ 27.03 และระดับปานกลางร้อยละ 16.21 จากการแปลผลระดับความพึงพอใจดังกล่าว สรุปได้ว่า เกษตรกรมีความพึงพอใจของคุณภาพชีวิตที่เปลี่ยนแปลงดีขึ้นในภาพรวมเฉลี่ย 4.41 อยู่ในระดับความพึงพอใจมากที่สุด ความพึงพอใจในรายได้ที่เกิดจากการทำเกษตรก่อนเข้าร่วมโครงการอยู่ในระดับมากที่สุดร้อยละ 17.57 ระดับมากร้อยละ 45.95 ระดับปานกลางร้อยละ 32.43 และระดับน้อยที่สุดร้อยละ 4.05 จากการแปลผลระดับความพึงพอใจดังกล่าว สรุปได้ว่า เกษตรกรมีความพึงพอใจในรายได้ที่เกิดจากการทำเกษตรก่อนเข้าร่วมโครงการในภาพรวมเฉลี่ย 3.73 อยู่ในระดับความพึงพอใจมากที่สุด

รายได้ที่เกิดจากการทำเกษตรหลังเข้าร่วมโครงการอยู่ในระดับมากที่สุดร้อยละ 47.30 ระดับมากร้อยละ 32.43 ระดับปานกลางร้อยละ 18.92 และระดับน้อยร้อยละ 1.35 จากการแปลผลระดับความพึงพอใจดังกล่าว สรุปได้ว่า เกษตรกรมีความพึงพอใจในรายได้ที่เกิดจากการทำเกษตรหลังเข้าร่วมโครงการในภาพรวมเฉลี่ย 4.26 อยู่ในระดับความพึงพอใจมากที่สุด ความพึงพอใจเกี่ยวกับประโยชน์ที่ได้รับจากการเข้าร่วมโครงการอยู่ในระดับมากที่สุดร้อยละ 55.41 ระดับมากร้อยละ 33.78 และระดับปานกลางร้อยละ 10.81 จากการแปลผลระดับความพึงพอใจดังกล่าว สรุปได้ว่า เกษตรกรมีความพึงพอใจเกี่ยวกับประโยชน์ที่ได้รับจากการเข้าร่วมโครงการในภาพรวมเฉลี่ย 4.45 อยู่ในระดับความพึงพอใจมากที่สุด และความพึงพอใจด้านการให้บริการของเจ้าหน้าที่กรมพัฒนาที่ดินอยู่ในระดับมากที่สุดร้อยละ 55.41 ระดับมากร้อยละ 33.78 ระดับปานกลางร้อยละ 9.46 และระดับน้อยร้อยละ 1.35 จากการแปลผลระดับความพึงพอใจดังกล่าว สรุปได้ว่า เกษตรกรมีความพึงพอใจด้านการให้บริการของเจ้าหน้าที่กรมพัฒนาที่ดินในภาพรวมเฉลี่ย 4.43 อยู่ในระดับความพึงพอใจมากที่สุด (ตารางที่ 3-16)

ตารางที่ 3-16 ความพึงพอใจที่มีต่อโครงการของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการปรับเปลี่ยนการผลิตในพื้นที่ไม่เหมาะสม เฉลี่ยรวม ปี 2568

รายการ	ระดับความคิดเห็น / ความพึงพอใจ					ค่าเฉลี่ย	แปลผล
	มากที่สุด (ร้อยละ)	มาก (ร้อยละ)	ปานกลาง (ร้อยละ)	น้อย (ร้อยละ)	น้อยที่สุด (ร้อยละ)		
1. ความพึงพอใจต่อการดำเนินงานโครงการในภาพรวม	62.16	27.03	10.81	-	-	4.51	มากที่สุด
2. ความพึงพอใจของการดำเนินกิจกรรมการปรับเปลี่ยนในพื้นที่	60.82	24.32	14.86	-	-	4.46	มากที่สุด
3. ความพึงพอใจของคุณภาพชีวิตที่เปลี่ยนแปลงดีขึ้น	56.76	27.03	16.21	-	-	4.41	มากที่สุด
4. ความพึงพอใจในรายได้ที่เกิดจากการทำเกษตรก่อนเข้าร่วมโครงการ	17.57	45.95	32.43	-	4.05	3.73	มาก
5. ความพึงพอใจในรายได้ที่เกิดจากการทำเกษตรหลังเข้าร่วมโครงการ	47.30	32.43	18.92	1.35	-	4.26	มากที่สุด
6. ความพึงพอใจเกี่ยวกับประโยชน์ที่ได้รับจากการเข้าร่วมโครงการ	55.41	33.78	10.81	-	-	4.45	มากที่สุด
7. ความพึงพอใจด้านการให้บริการของเจ้าหน้าที่กรมพัฒนาที่ดิน	55.41	33.78	9.46	1.35	-	4.43	มากที่สุด

ที่มา: จากการสำรวจและคำนวณ

3.5.2 ทักษะของเกษตรกร

1) สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 1

จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรมีทัศนคติเกี่ยวกับการวางแผนการใช้พื้นที่เพาะปลูกเป็นสิ่งจำเป็นอยู่ในระดับมากที่สุดร้อยละ 77.27 และระดับมากร้อยละ 22.73 จากการแปลผลระดับความคิดเห็นดังกล่าว สรุปได้ว่า เกษตรกรมีทัศนคติเกี่ยวกับการวางแผนการใช้พื้นที่เพาะปลูกเป็นสิ่งจำเป็นในภาพรวมเฉลี่ย 4.77 อยู่ในระดับความคิดเห็นมากที่สุด เกษตรกรมีทัศนคติเกี่ยวกับควรมีการใช้วิธีใหม่ ๆ ที่แตกต่างจากบรรพบุรุษในการทำเกษตรกรรมอยู่ในระดับมากที่สุดร้อยละ 54.55 ระดับมากร้อยละ 40.90 ระดับปานกลางร้อยละ 4.55 จากการแปลผลระดับความคิดเห็นดังกล่าว สรุปได้ว่า เกษตรกรมีทัศนคติเกี่ยวกับควรมีการใช้วิธีใหม่ ๆ ที่แตกต่างจากบรรพบุรุษในการทำเกษตรกรรมในภาพรวมเฉลี่ย 4.50 อยู่ในระดับความคิดเห็นมากที่สุด เกษตรกรมีทัศนคติเกี่ยวกับควรมีการปรับปรุงบำรุงดินเพื่อให้มีอินทรีย์วัตถุในดินเพิ่มขึ้นอยู่ในระดับมากที่สุดร้อยละ 65.90 ระดับมากร้อยละ 29.55 และระดับปานกลางร้อยละ 4.55 จากการแปลผลระดับความคิดเห็นดังกล่าว สรุปได้ว่า เกษตรกรมีทัศนคติเกี่ยวกับควรมีการปรับปรุงบำรุงดินเพื่อให้มีอินทรีย์วัตถุในดินเพิ่มขึ้นในภาพรวมเฉลี่ย 4.61 อยู่ในระดับความคิดเห็นมากที่สุด เกษตรกรมีทัศนคติเกี่ยวกับการใช้ปุ๋ยเคมีปริมาณมากจะทำให้ได้ผลผลิตเกษตรมากขึ้น อยู่ในระดับมากที่สุดร้อยละ 13.64 ระดับมากร้อยละ 15.91 ระดับปานกลางร้อยละ 43.17 ระดับน้อยร้อยละ 22.73 และระดับน้อยที่สุดร้อยละ 4.55 จากการแปลผลระดับความคิดเห็นดังกล่าว สรุปได้ว่า เกษตรกรมีทัศนคติเกี่ยวกับการใช้ปุ๋ยเคมีปริมาณมากจะทำให้ได้ผลผลิตเกษตรมากขึ้นในภาพรวมเฉลี่ย 3.11 อยู่ในระดับความคิดเห็นปานกลาง เกษตรกรมีทัศนคติเกี่ยวกับการมีความคิดที่จะเปลี่ยนมาทำเกษตรอินทรีย์อยู่ในระดับมากที่สุดร้อยละ 29.55 ระดับมากร้อยละ 36.36 ระดับปานกลางร้อยละ 27.27 และระดับน้อยร้อยละ 6.82 จากการแปลผลระดับความคิดเห็นดังกล่าว สรุปได้ว่า เกษตรกรมีทัศนคติเกี่ยวกับการมีความคิดที่จะเปลี่ยนมาทำเกษตรอินทรีย์ในภาพรวมเฉลี่ย 3.89 อยู่ในระดับความคิดเห็นมาก (ตารางที่ 3-17)

ตารางที่ 3-17 ทักษะของเกษตรกร สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 1 ปี 2568

รายการ	ระดับความคิดเห็น / ทักษะ					ค่าเฉลี่ย	แปลผล
	มากที่สุด (ร้อยละ)	มาก (ร้อยละ)	ปานกลาง (ร้อยละ)	น้อย (ร้อยละ)	น้อยที่สุด (ร้อยละ)		
1 การวางแผนการใช้พื้นที่เพาะปลูกเป็นสิ่งจำเป็น	77.27	22.73	-	-	-	4.77	มากที่สุด
2. ควรมีการใช้วิธีใหม่ ๆ ที่แตกต่างจากบรรพบุรุษในการทำเกษตรกรรม	54.55	40.90	4.55	-	-	4.50	มากที่สุด
3. ควรมีการปรับปรุงบำรุงดินเพื่อให้มีอินทรีย์วัตถุในดินเพิ่มขึ้น	65.90	29.55	4.55	-	-	4.61	มากที่สุด
4. การใช้ปุ๋ยเคมีปริมาณมากจะทำให้ได้ผลผลิตเกษตรมากขึ้น	13.64	15.91	43.17	22.73	4.55	3.11	ปานกลาง
5. มีความคิดที่จะเปลี่ยนมาทำเกษตรอินทรีย์	29.55	36.36	27.27	6.82	-	3.89	มาก

ที่มา: จากการสำรวจและการคำนวณ

2) สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 2

จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรมีทัศนคติเกี่ยวกับการวางแผนการใช้พื้นที่เพาะปลูกเป็นสิ่งจำเป็นอยู่ในระดับมากที่สุดร้อยละ 100.00 จากการแปลผลระดับความคิดเห็นดังกล่าวสรุปได้ว่า เกษตรกรมีทัศนคติเกี่ยวกับการวางแผนการใช้พื้นที่เพาะปลูกเป็นสิ่งจำเป็นในภาพรวมเฉลี่ย 5.00 อยู่ในระดับความคิดเห็นมากที่สุด เกษตรกรมีทัศนคติเกี่ยวกับควรมีการใช้วิธีใหม่ ๆ ที่แตกต่างจากบรรพบุรุษในการทำเกษตรกรรมอยู่ในระดับมากที่สุดร้อยละ 100.00 จากการแปลผลระดับความคิดเห็นดังกล่าว สรุปได้ว่า เกษตรกรมีทัศนคติเกี่ยวกับควรมีการใช้วิธีใหม่ ๆ ที่แตกต่างจากบรรพบุรุษในการทำเกษตรกรรมในภาพรวมเฉลี่ย 5.00 อยู่ในระดับความคิดเห็นมากที่สุด เกษตรกรมีทัศนคติเกี่ยวกับควรมีการปรับปรุงบำรุงดินเพื่อให้มีอินทรีย์วัตถุในดินเพิ่มขึ้นอยู่ในระดับมากที่สุดร้อยละ 100.00 จากการแปลผลระดับความคิดเห็นดังกล่าว สรุปได้ว่า เกษตรกรมีทัศนคติเกี่ยวกับควรมีการปรับปรุงบำรุงดินเพื่อให้มีอินทรีย์วัตถุในดินเพิ่มขึ้นในภาพรวมเฉลี่ย 5.00 อยู่ในระดับความคิดเห็นมากที่สุด เกษตรกรมีทัศนคติเกี่ยวกับการใช้ปุ๋ยเคมีปริมาณมากจะทำให้ได้ผลผลิตเกษตรมากขึ้นอยู่ในระดับปานกลางร้อยละ 11.11 ระดับน้อยร้อยละ 66.67 และระดับน้อยที่สุดร้อยละ 22.22 จากการแปลผลระดับความคิดเห็นดังกล่าว สรุปได้ว่า เกษตรกรมีทัศนคติเกี่ยวกับการใช้ปุ๋ยเคมีปริมาณมากจะทำให้ได้ผลผลิตเกษตรมากขึ้น ในภาพรวมเฉลี่ย 1.89 อยู่ในระดับความคิดเห็นน้อย เกษตรกรมีทัศนคติเกี่ยวกับการมีความคิดที่จะเปลี่ยนมาทำเกษตรอินทรีย์อยู่ในระดับมากที่สุดร้อยละ 83.33 ระดับปานกลางร้อยละ 11.11 และระดับน้อยที่สุดร้อยละ 5.56 จากการแปลผลระดับความคิดเห็นดังกล่าว สรุปได้ว่า เกษตรกรมีทัศนคติเกี่ยวกับการมีความคิดที่จะเปลี่ยนมาทำเกษตรอินทรีย์ในภาพรวมเฉลี่ย 4.56 อยู่ในระดับความคิดเห็นมากที่สุด (ตารางที่ 3-18)

ตารางที่ 3-18 ทัศนคติของเกษตรกร สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 2 ปี 2568

รายการ	ระดับความคิดเห็น / ทัศนคติ					ค่าเฉลี่ย	แปลผล
	มากที่สุด (ร้อยละ)	มาก (ร้อยละ)	ปานกลาง (ร้อยละ)	น้อย (ร้อยละ)	น้อยที่สุด (ร้อยละ)		
1 การวางแผนการใช้พื้นที่เพาะปลูกเป็นสิ่งจำเป็น	100.00	-	-	-	-	5.00	มากที่สุด
2. ควรมีการใช้วิธีใหม่ ๆ ที่แตกต่างจากบรรพบุรุษในการทำเกษตรกรรม	100.00	-	-	-	-	5.00	มากที่สุด
3. ควรมีการปรับปรุงบำรุงดินเพื่อให้มีอินทรีย์วัตถุในดินเพิ่มขึ้น	100.00	-	-	-	-	5.00	มากที่สุด
4. การใช้ปุ๋ยเคมีปริมาณมากจะทำให้ได้ผลผลิตเกษตรมากขึ้น	-	-	11.11	66.67	22.22	1.89	น้อย
5. มีความคิดที่จะเปลี่ยนมาทำเกษตรอินทรีย์	83.33	-	11.11	-	5.56	4.56	มากที่สุด

ที่มา: จากการสำรวจและการคำนวณ

3) สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 10

จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรมีทัศนคติเกี่ยวกับการวางแผนการใช้พื้นที่เพาะปลูกเป็นสิ่งจำเป็นอยู่ในระดับมากที่สุดร้อยละ 7.69 ระดับมากร้อยละ 53.85 และระดับปานกลางร้อยละ 38.46 จากการแปลผลระดับความคิดเห็นดังกล่าว สรุปได้ว่า เกษตรกรมีทัศนคติเกี่ยวกับการวางแผนการใช้พื้นที่เพาะปลูกเป็นสิ่งจำเป็นในภาพรวมเฉลี่ย 3.69 อยู่ในระดับความคิดเห็นมาก เกษตรกรมีทัศนคติเกี่ยวกับควรมีการใช้วิธีใหม่ ๆ ที่แตกต่างจากบรรพบุรุษในการทำเกษตรกรรมอยู่ในระดับมากที่สุดร้อยละ 23.08 ระดับมากร้อยละ 69.23 ระดับปานกลางร้อยละ 7.69 จากการแปลผลระดับความคิดเห็นดังกล่าว สรุปได้ว่า เกษตรกรมีทัศนคติเกี่ยวกับควรมีการใช้วิธีใหม่ ๆ ที่แตกต่างจากบรรพบุรุษในการทำเกษตรกรรมในภาพรวมเฉลี่ย 4.15 อยู่ในระดับความคิดเห็นมาก เกษตรกรมีทัศนคติเกี่ยวกับควรมีการปรับปรุงบำรุงดินเพื่อให้มีอินทรีย์วัตถุในดินเพิ่มขึ้นอยู่ในระดับมากที่สุดร้อยละ 7.69 ระดับมากร้อยละ 53.85 และระดับปานกลางร้อยละ 38.46 จากการแปลผลระดับความคิดเห็นดังกล่าว สรุปได้ว่า เกษตรกรมีทัศนคติเกี่ยวกับควรมีการปรับปรุงบำรุงดินเพื่อให้มีอินทรีย์วัตถุในดินเพิ่มขึ้นในภาพรวมเฉลี่ย 3.69 อยู่ในระดับความคิดเห็นมาก เกษตรกรมีทัศนคติเกี่ยวกับการใช้ปุ๋ยเคมีปริมาณมากจะทำให้ได้ผลผลิตเกษตรมากขึ้นอยู่ในระดับมากร้อยละ 15.38 ระดับปานกลางร้อยละ 38.46 และระดับน้อยร้อยละ 46.16 จากการแปลผลระดับความคิดเห็นดังกล่าว สรุปได้ว่า เกษตรกรมีทัศนคติเกี่ยวกับการใช้ปุ๋ยเคมีปริมาณมากจะทำให้ได้ผลผลิตเกษตรมากขึ้นในภาพรวมเฉลี่ย 2.69 อยู่ในระดับความคิดเห็นปานกลาง และเกษตรกรมีทัศนคติเกี่ยวกับการมีความคิดที่จะเปลี่ยนมาทำเกษตรอินทรีย์อยู่ในระดับมากร้อยละ 23.08 ระดับปานกลางร้อยละ 61.54 และระดับน้อยร้อยละ 15.38 จากการแปลผลระดับความคิดเห็นดังกล่าว สรุปได้ว่า เกษตรกรมีทัศนคติเกี่ยวกับการมีความคิดที่จะเปลี่ยนมาทำเกษตรอินทรีย์ในภาพรวมเฉลี่ย 3.08 อยู่ในระดับความคิดเห็นมาก (ตารางที่ 3-19)

ตารางที่ 3-19 ทัศนคติของเกษตรกร สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 10 ปี 2568

รายการ	ระดับความคิดเห็น / ทัศนคติ					ค่าเฉลี่ย	แปลผล
	มากที่สุด (ร้อยละ)	มาก (ร้อยละ)	ปานกลาง (ร้อยละ)	น้อย (ร้อยละ)	น้อยที่สุด (ร้อยละ)		
1 การวางแผนการใช้พื้นที่เพาะปลูกเป็นสิ่งจำเป็น	7.69	53.85	38.46	-	-	3.69	มาก
2. ควรมีการใช้วิธีใหม่ ๆ ที่แตกต่างจากบรรพบุรุษในการทำเกษตรกรรม	23.08	69.23	7.69	-	-	4.15	มาก
3. ควรมีการปรับปรุงบำรุงดินเพื่อให้มีอินทรีย์วัตถุในดินเพิ่มขึ้น	7.69	53.85	38.46	-	-	3.69	มาก
4. การใช้ปุ๋ยเคมีปริมาณมากจะทำให้ได้ผลผลิตเกษตรมากขึ้น	-	15.38	38.46	46.16	-	2.69	ปานกลาง
5. มีความคิดที่จะเปลี่ยนมาทำเกษตรอินทรีย์	-	23.08	61.54	15.38	-	3.08	มาก

ที่มา: จากการสำรวจและการคำนวณ

4) เฉลี่ยรวม

จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรมีทัศนคติเกี่ยวกับการวางแผนการใช้พื้นที่เพาะปลูกเป็นสิ่งจำเป็นอยู่ในระดับมากที่สุดร้อยละ 70.27 ระดับมากร้อยละ 22.97 และระดับปานกลางร้อยละ 6.76 จากการแปลผลระดับความคิดเห็นดังกล่าว สรุปได้ว่า เกษตรกรมีทัศนคติเกี่ยวกับการวางแผนการใช้พื้นที่เพาะปลูกเป็นสิ่งจำเป็นในภาพรวมเฉลี่ย 4.64 อยู่ในระดับความคิดเห็นมากที่สุด เกษตรกรมีทัศนคติเกี่ยวกับควรมีการใช้วิธีใหม่ ๆ ที่แตกต่างจากบรรพบุรุษในการทำเกษตรกรรมอยู่ในระดับมากที่สุดร้อยละ 59.46 ระดับมากร้อยละ 36.49 ระดับปานกลางร้อยละ 4.05 จากการแปลผลระดับความคิดเห็นดังกล่าว สรุปได้ว่า เกษตรกรมีทัศนคติเกี่ยวกับควรมีการใช้วิธีใหม่ ๆ ที่แตกต่างจากบรรพบุรุษในการทำเกษตรกรรมในภาพรวมเฉลี่ย 4.55 อยู่ในระดับความคิดเห็นมากที่สุด เกษตรกรมีทัศนคติเกี่ยวกับควรมีการปรับปรุงบำรุงดินเพื่อให้มีอินทรีย์วัตถุในดินเพิ่มขึ้นในภาพรวมเฉลี่ย 4.54 อยู่ในระดับความคิดเห็นมากที่สุด เกษตรกรมีทัศนคติเกี่ยวกับการใช้ปุ๋ยเคมีปริมาณมากจะทำให้ได้ผลผลิตเกษตรมากขึ้นอยู่ในระดับมากที่สุดร้อยละ 8.11 ระดับมากร้อยละ 12.16 ระดับปานกลางร้อยละ 35.14 ระดับน้อยร้อยละ 36.48 และระดับน้อยที่สุดร้อยละ 8.11 จากการแปลผลระดับความคิดเห็นดังกล่าว สรุปได้ว่า เกษตรกรมีทัศนคติเกี่ยวกับการใช้ปุ๋ยเคมีปริมาณมากจะทำให้ได้ผลผลิตเกษตรมากขึ้นในภาพรวมเฉลี่ย 2.76 อยู่ในระดับความคิดเห็นปานกลาง เกษตรกรมีทัศนคติเกี่ยวกับการมีความคิดที่จะเปลี่ยนมาทำเกษตรอินทรีย์อยู่ในระดับมากที่สุดร้อยละ 36.48 ระดับมากร้อยละ 25.68 ระดับปานกลางร้อยละ 29.73 ระดับน้อยร้อยละ 6.76 และระดับน้อยที่สุดร้อยละ 1.35 จากการแปลผลระดับความคิดเห็นดังกล่าว สรุปได้ว่า เกษตรกรมีทัศนคติเกี่ยวกับการมีความคิดที่จะเปลี่ยนมาทำเกษตรอินทรีย์ในภาพรวมเฉลี่ย 3.89 อยู่ในระดับความคิดเห็นมาก (ตารางที่ 3-20)

ตารางที่ 3-20 ทัศนคติของเกษตรกร เฉลี่ยรวม ปี 2568

รายการ	ระดับความคิดเห็น / ทัศนคติ					ค่าเฉลี่ย	แปลผล
	มากที่สุด (ร้อยละ)	มาก (ร้อยละ)	ปานกลาง (ร้อยละ)	น้อย (ร้อยละ)	น้อยที่สุด (ร้อยละ)		
1 การวางแผนการใช้พื้นที่เพาะปลูกเป็นสิ่งจำเป็น	70.27	22.97	6.76	-	-	4.64	มากที่สุด
2. ควรมีการใช้วิธีใหม่ ๆ ที่แตกต่างจากบรรพบุรุษในการทำเกษตรกรรม	59.46	36.49	4.05	-	-	4.55	มากที่สุด
3. ควรมีการปรับปรุงบำรุงดินเพื่อให้มีอินทรีย์วัตถุในดินเพิ่มขึ้น	63.51	27.03	9.46	-	-	4.54	มากที่สุด
4. การใช้ปุ๋ยเคมีปริมาณมากจะทำให้ได้ผลผลิตเกษตรมากขึ้น	8.11	12.16	35.14	36.48	8.11	2.76	ปานกลาง
5. มีความคิดที่จะเปลี่ยนมาทำเกษตรอินทรีย์	36.48	25.68	29.73	6.76	1.35	3.89	มาก

ที่มา: จากการสำรวจและการคำนวณ

3.6 ปัญหาและข้อเสนอแนะ

1) สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 1

เกษตรกรร้อยละ 93.18 ของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการทั้งหมดไม่มีปัญหาในการดำเนินงานโครงการ และเกษตรกรร้อยละ 6.82 มีปัญหา ปัญหาที่พบมากที่สุดคือ ขาดแคลนน้ำร้อยละ 66.67 รองลงมาพื้นที่นาไม่สม่ำเสมอร้อยละ 33.33 เกษตรกรร้อยละ 27.08 ของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการทั้งหมดไม่มีข้อเสนอแนะในการดำเนินงานโครงการ และเกษตรกรร้อยละ 72.92 มีข้อเสนอแนะ ข้อเสนอแนะที่พบมากที่สุดคือ เกษตรกรต้องการให้มีการสนับสนุนโซล่าเซลล์ร้อยละ 34.15 รองลงมาสนับสนุนบ่อบาดาลร้อยละ 26.83 ต้องการให้มีโครงการนี้อีกหรือมีการติดตามสนับสนุนอย่างต่อเนื่องร้อยละ 26.82 ปรับปรุงแปลงนา ปรับพื้นที่เพิ่มร้อยละ 4.88 ขุดสระน้ำ สนับสนุนพันธุ์ไม้เศรษฐกิจและจัดสรรหาพื้นที่ทำการเกษตร ร้อยละ 2.44 เท่ากัน (ตารางที่ 3-21)

2) สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 2

เกษตรกรร้อยละ 52.94 ของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการทั้งหมดไม่มีปัญหาในการดำเนินงานโครงการ และเกษตรกรร้อยละ 47.06 มีปัญหา ปัญหาที่พบมากที่สุดคือ ขาดแคลนน้ำร้อยละ 87.50 รองลงมาศัตรูพืชร้อยละ 62.50 ดินไม่อุ้มน้ำร้อยละ 25.00 และดินดาน มีชั้นหิน ร้อยละ 12.50 เกษตรกรร้อยละ 11.11 ของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการทั้งหมดไม่มีข้อเสนอแนะในการดำเนินงานโครงการ และเกษตรกรร้อยละ 88.89 มีข้อเสนอแนะ ข้อเสนอแนะที่พบมากที่สุดคือ เกษตรกรต้องการให้มีการสนับสนุนปัจจัยการผลิตร้อยละ 45.00 รองลงมาสนับสนุนวัสดุบำรุงดินและสนับสนุนพันธุ์ไม้เศรษฐกิจเท่ากันร้อยละ 20.00 สนับสนุนสายน้ำหยดร้อยละ 10.00 ต้องการให้มีโครงการนี้อีกหรือมีการติดตามสนับสนุนอย่างต่อเนื่องร้อยละ 5.00 (ตารางที่ 3-21)

3) สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 10

เกษตรกรทั้งหมดที่เข้าร่วมโครงการทั้งหมดไม่มีปัญหาในการดำเนินงานโครงการ เกษตรกรไม่มีข้อเสนอแนะในการดำเนินงานโครงการร้อยละ 64.71 และเกษตรกรร้อยละ 35.29 มีข้อเสนอแนะ โดยมีข้อเสนอแนะให้ขุดสระน้ำ จัดสร้างระบบน้ำ แจกโดโลไมท์ และต้องการให้มีโครงการนี้อีกหรือมีการติดตามสนับสนุนอย่างต่อเนื่อง ร้อยละ 16.67 เท่ากัน ต้องการคำแนะนำการปลูกพืชให้เหมาะสมกับสภาพพื้นที่และสนับสนุนพันธุ์ไม้เศรษฐกิจเท่ากันร้อยละ 16.66 (ตารางที่ 3-21)

4) เฉลี่ยรวม

เกษตรกรร้อยละ 70.27 ของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการทั้งหมดไม่มีปัญหาในการดำเนินงานโครงการ และเกษตรกรร้อยละ 29.73 มีปัญหา ปัญหาที่พบมากที่สุดคือขาดแคลนน้ำร้อยละ 14.29 รองลงมาศัตรูพืชร้อยละ 11.43 ดินไม่อุ้มน้ำร้อยละ 5.70 ดินดาน มีชั้นหิน และพื้นที่นาไม่สม่ำเสมอ ร้อยละ 2.86 เท่ากัน เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการทั้งหมดไม่มีข้อเสนอแนะในการดำเนินงานโครงการร้อยละ 37.00 และเกษตรกรร้อยละ 63.00 มีข้อเสนอแนะ ข้อเสนอแนะที่พบมากที่สุดคือ เกษตรกรต้องการให้มีการสนับสนุนโซล่าเซลล์ร้อยละ 21.20 รองลงมาต้องการให้มีโครงการนี้อีกหรือมีการติดตามสนับสนุนอย่างต่อเนื่องร้อยละ 19.69 สนับสนุนบ่อบาดาลร้อยละ 16.67 สนับสนุนพันธุ์ไม้เศรษฐกิจร้อยละ 9.09 ขุดสระน้ำและสนับสนุนสายน้ำหยดเท่ากันร้อยละ 3.03 จัดสร้างระบบน้ำ

ต้องการคำแนะนำการปลูกพืชให้เหมาะสมกับสภาพพื้นที่ แจกโดโลไมท์ จัดสรรหาพื้นที่ทำการเกษตร และปรับปรุงแปลงนา ปรับพื้นที่เพิ่ม ร้อยละ 1.52 เท่ากัน (ตารางที่ 3-21)

ตารางที่ 3-21 ปัญหาและข้อเสนอแนะของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการปรับเปลี่ยนการผลิตในพื้นที่
ไม่เหมาะสม ปี 2568

หน่วย: ร้อยละ				
รายการ	สพข.1	สพข.2	สพข.10	เฉลี่ยรวม
ปัญหาในการดำเนินโครงการ				
เกษตรกรไม่มีปัญหา	93.18	52.94	100.00	70.27
เกษตรกรมีปัญหา	6.82	47.06	-	29.73
ลักษณะปัญหา				
-ขาดแคลนน้ำ	66.67	87.50	-	14.29
-ศัตรูพืช	-	62.50	-	11.43
-ดินดาน มีชั้นหิน	-	12.50	-	2.86
-ดินไม่อุ้มน้ำ	-	25.00	-	5.70
-พื้นที่นาไม่สม่ำเสมอ	33.33	-	-	2.86
ข้อเสนอแนะเพื่อพัฒนาโครงการ				
ไม่มีข้อเสนอแนะ	27.08	11.11	64.71	37.00
มีข้อเสนอแนะ	72.92	88.89	35.29	63.00
ลักษณะข้อเสนอแนะ				
-สนับสนุนปัจจัยการผลิต	-	45.00	-	13.63
-สนับสนุนวัสดุบำรุงดิน	-	20.00	-	6.06
-สนับสนุนโซล่าเซลล์	34.15	-	-	21.20
-สนับสนุนบ่อบาดาล	26.83	-	-	16.67
-ขุดสระน้ำ	2.44	-	16.67	3.03
-จัดสร้างระบบน้ำ	-	-	16.67	1.52
-ต้องการคำแนะนำการปลูกพืชให้เหมาะสมกับสภาพพื้นที่	-	-	16.66	1.52
-แจกโดโลไมท์	-	-	16.67	1.52
-สนับสนุนพันธุ์ไม้เศรษฐกิจ	2.44	20.00	16.66	9.09
-สนับสนุนสายน้ำหยด	-	10.00	-	3.03
-จัดสรรหาพื้นที่ทำการเกษตร	2.44	-	-	1.52
-ปรับปรุงแปลงนา ปรับพื้นที่เพิ่ม	4.88	-	-	1.52
-ต้องการให้มีโครงการนี้อีกหรือมีการติดตามสนับสนุนอย่างต่อเนื่อง	26.82	5.00	16.67	19.69

ที่มา: จากการสำรวจและคำนวณ

บทที่ 4

สรุปผลและข้อเสนอแนะ

การประเมินผลตอบแทนทางเศรษฐกิจของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการปรับเปลี่ยนการผลิตในพื้นที่ที่ไม่เหมาะสม มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาข้อมูลทั่วไปของเกษตรกร และเพื่อประเมินต้นทุนและผลตอบแทนทางเศรษฐกิจของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการปรับเปลี่ยนการผลิตในพื้นที่ที่ไม่เหมาะสมปี 2568 ซึ่งได้ทำการศึกษาและรวบรวมข้อมูลการผลิตในพื้นที่สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 1, 2 และ 10 แล้วดำเนินการประมวลผลและวิเคราะห์ข้อมูลของเกษตรกรก่อนและหลังเข้าร่วมโครงการ จากนั้นนำรายได้สุทธิก่อนและหลังมาประเมินผล ซึ่งสรุปผลการศึกษาได้ดังนี้

4.1 สรุปผล

1) ข้อมูลทั่วไป

เกษตรกรมีอายุเฉลี่ย 58 ปี เกษตรกรทุกคนจบการศึกษา ส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับประถมศึกษา ร้อยละ 58.11 และมีสถานภาพการเป็นหมอนดินอาสา ร้อยละ 5.41 ของเกษตรกรทั้งหมด มีพื้นที่ที่เข้าร่วมโครงการเฉลี่ย 10.62 ไร่ต่อครัวเรือน ส่วนใหญ่มีเอกสารสิทธิ์ในที่ดินเป็นโฉนด ร้อยละ 92.75 ของพื้นที่ที่เข้าร่วมโครงการทั้งหมด เกษตรกรมีการกู้ยืมเงิน ร้อยละ 29.73 โดยมีการกู้ยืมเงินจากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.) มากที่สุด ร้อยละ 54.55 มีอัตราดอกเบี้ยเงินกู้เฉลี่ย ร้อยละ 5.28 ต่อปี

เกษตรกรมีสถานภาพทางการเงินในครัวเรือนเฉลี่ยต่อปี คือ มีรายได้ของครัวเรือนเฉลี่ย 209,587.08 บาทต่อปี แบ่งเป็นรายได้ในภาคการเกษตร 155,873.52 บาทต่อปี คิดเป็นร้อยละ 74.37 ของรายได้ครัวเรือน รายได้นอกภาคการเกษตร (ค้าขาย รับจ้างอื่น ๆ และหรือเงินเดือน) 53,713.56 บาทต่อปี คิดเป็นร้อยละ 25.63 ของรายได้ครัวเรือน เกษตรกรที่เข้าโครงการมีค่าใช้จ่ายในครัวเรือนเฉลี่ย 5,232.94 บาทต่อเดือน หรือ 62,795.28 บาทต่อปี และเกษตรกรมีเงินคงเหลือเพื่อใช้จ่ายในครัวเรือนและลงทุนทำเกษตรกรรมเฉลี่ย 12,232.65 บาทต่อเดือน หรือ 146,791.80 บาทต่อปี สองปีแรกของโครงการเกษตรกรจำเป็นต้องมีการลงทุนทางการเกษตร ไม้ผลยังไม่ให้ผลผลิต และไม่ยืนต้น ยังไม่สามารถตัดขายได้ สำหรับสถานภาพด้านแรงงานของครัวเรือนที่เข้าร่วมโครงการ มีสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 3.30 คนต่อครัวเรือน (แรงงานภาคการเกษตรเฉลี่ย 1.91 คนต่อครัวเรือน) ด้านแหล่งน้ำที่ใช้ในการเกษตร เกษตรกรใช้น้ำฝนเพียงอย่างเดียวในการทำเกษตรมากที่สุด ร้อยละ 91.78 รองลงมาใช้น้ำฝนร่วมกับแหล่งน้ำอื่น ร้อยละ 8.22 ด้านการใช้น้ำ ก่อนเข้าร่วมโครงการเกษตรกรใช้น้ำเฉลี่ยมากที่สุด ร้อยละ 39.19 หลังเข้าร่วมโครงการเกษตรกรใช้น้ำเฉลี่ยร่วมกับปุ๋ยอินทรีย์มากที่สุด ร้อยละ 44.59 แสดงให้เห็นว่า หลังเข้าร่วมโครงการเกษตรกรมีการใช้น้ำอินทรีย์มากขึ้น

2) ผลการดำเนินงาน

2.1) จากสภาพการผลิตและการกระจายผลผลิตก่อนเข้าร่วมโครงการมีเนื้อที่เพาะปลูกพืชเดิม (ข้าว) เฉลี่ย 10.62 ไร่ต่อครัวเรือน มีการกระจายผลผลิต ก่อนเข้าร่วมโครงการเกษตรกรมีการ

กระจายผลผลิตโดยแบ่งออกเป็นการบริโภคและหรือแลกเปลี่ยนร้อยละ 47.83 และจำหน่ายร้อยละ 52.17 และหลังเข้าร่วมโครงการมีเนื้อที่เพาะปลูกพืชปรับเปลี่ยน (เกษตรผสมผสาน) เฉลี่ย 10.62 ไร่ต่อครัวเรือน มีการกระจายผลผลิตโดยแบ่งออกเป็นการบริโภคและหรือแลกเปลี่ยนร้อยละ 48.80 และจำหน่ายร้อยละ 51.20

2.2) การวิเคราะห์ต้นทุนผลตอบแทนการผลิตเฉลี่ยต่อไร่ พบว่า ก่อนเข้าร่วมโครงการพืชเดิม (ข้าว) มีมูลค่าผลผลิตเฉลี่ย 5,340.54 บาทต่อไร่ ต้นทุนทั้งหมดเฉลี่ย 2,215.89 บาทต่อไร่ และผลตอบแทนสุทธิเฉลี่ย 3,124.65 บาทต่อไร่ และหลังเข้าร่วมโครงการ พืชปรับเปลี่ยน (เกษตรผสมผสาน) มีมูลค่าผลผลิตเฉลี่ย 11,341.71 บาทต่อไร่ ต้นทุนทั้งหมดเฉลี่ย 3,535.09 บาทต่อไร่ และผลตอบแทนสุทธิเฉลี่ย 7,806.62 บาทต่อไร่ โดยหลังเข้าร่วมโครงการเกษตรกรมีต้นทุนการผลิตมูลค่าผลผลิตและผลตอบแทนสุทธิเพิ่มขึ้น เนื่องจากก่อนเข้าร่วมโครงการเกษตรกรทำการผลิตข้าวนาปีเพียงครั้งเดียวตลอดปีการผลิต ใช้น้ำฝนเพียงอย่างเดียวในการทำการผลิต อีกทั้งสภาพทางกายภาพของดินเป็นพื้นที่ที่มีความเหมาะสมเล็กน้อยและไม่เหมาะสมสำหรับการเพาะปลูก จึงปล่อยให้พื้นที่นาว่างเปล่าไม่ได้ใช้ประโยชน์ที่ดินในฤดูแล้ง และบางพื้นที่เป็นนาร้าง เมื่อเข้าร่วมโครงการฯ เกษตรกรได้รับการสนับสนุนวัสดุปรับปรุงดิน และการปรับปรุงแปลงนาในลักษณะต่าง ๆ เพื่อให้เหมาะสมและสามารถทำการผลิตได้ จึงทำให้เกษตรกรสามารถทำการผลิตได้ตลอดทั้งปี การทำเกษตรผสมผสานดังกล่าว แม้จะทำให้มีต้นทุนการผลิตเพิ่มขึ้น เพราะมีการใช้ปัจจัยในการผลิตเพิ่มมากขึ้น แต่ก็ส่งผลให้มีรายได้เพิ่มมากขึ้นตามไปด้วย ในช่วงสองปีแรกของการปรับเปลี่ยน เกษตรกรที่ปลูกไม้ผลยังไม่ได้ผลผลิต จึงขาดรายได้ส่วนนี้ไป สำหรับการประเมินอัตราส่วนรายได้ต่อต้นทุนทั้งหมด (B/C Ratio) ก่อนและหลังเข้าร่วมโครงการฯ เท่ากับ 2.41 และ 3.21 ตามลำดับ เมื่อเปรียบเทียบกันแล้วหลังเข้าร่วมโครงการมีอัตราส่วนที่เพิ่มขึ้นแสดงว่ามีความคุ้มค่าในการลงทุน

ทั้งนี้ จากการเปรียบเทียบข้อมูลการผลิตต่อพื้นที่ของเกษตรกรก่อนและหลังเข้าร่วมโครงการ (ต้นทุนการผลิตต่อไร่ มูลค่าผลผลิตต่อไร่ ผลตอบแทนสุทธิต่อไร่ และประเมินอัตราส่วนรายได้ต่อต้นทุน) แสดงให้เห็นว่าโครงการปรับเปลี่ยนการผลิตในพื้นที่ไม่เหมาะสม โดยการปรับเปลี่ยนการผลิตจากเดิมนาข้าว เปลี่ยนเป็นนาข้าวร่วมกับการทำการเกษตรแบบผสมผสาน ส่งผลให้การผลิตทางการเกษตรของเกษตรกรมีผลิตภาพ (Productivity) มีความคุ้มค่าในการลงทุน และประสิทธิภาพการผลิตต่อพื้นที่เพิ่มขึ้น

2.3) ผลการประเมินโครงการ เกษตรกรกลุ่มตัวอย่างร้อยละ 83.78 มีรายได้สุทธิเพิ่มขึ้นมากกว่าร้อยละ 10 โดยมีรายได้สุทธีก่อนเข้าร่วมโครงการเฉลี่ย 32,058.87 บาทต่อครัวเรือน และมีรายได้สุทธิหลังเข้าร่วมโครงการเฉลี่ย 82,906.51 บาทต่อครัวเรือน ซึ่งเพิ่มขึ้นเฉลี่ย 50,847.64 บาทต่อครัวเรือน จึงถือว่าผลการดำเนินงานของโครงการได้สำเร็จเกินกว่าเป้าหมายของโครงการ (ตารางที่ 4-1)

ตารางที่ 4-1 สรุปการประเมินผลโครงการปรับเปลี่ยนการผลิตในพื้นที่ไม่เหมาะสม ปี 2568

รายการ	ผลการประเมินโครงการ
เกษตรกรที่มีรายได้สุทธิเพิ่มขึ้นมากกว่าร้อยละ 10.00 (ร้อยละ)	83.78
รายได้สุทธิก่อนเข้าร่วมโครงการ (บาท/ครัวเรือน)	32,058.87
รายได้สุทธิหลังเข้าร่วมโครงการ (บาท/ครัวเรือน)	82,906.51

ที่มา: จากการคำนวณ

2.4) ในช่วงสองปีมานี้ (ปีพ.ศ.2566-2567) เกษตรกรทุกคนได้รับการอบรมเกี่ยวกับการพัฒนาการทำเกษตรกรรม โดยได้รับการอบรมจากกรมพัฒนาที่ดินร้อยละ 100.00 ได้รับการอบรมจากกลุ่มเกษตรกรร้อยละ 6.06 อบรมเรื่องการใช้ผลิตภัณฑ์ของกรมพัฒนาที่ดินร้อยละ 100.00 อบรมเรื่องการทำเกษตรร้อยละ 10.61

2.5) ด้านความพึงพอใจของเกษตรกรที่มีต่อโครงการ 5 ระดับ สรุปได้ว่า เกษตรกรมีความพึงพอใจต่อการดำเนินงานโครงการในภาพรวมเฉลี่ย 4.51 อยู่ในระดับความพึงพอใจมากที่สุด มีความพึงพอใจของการดำเนินกิจกรรมการปรับเปลี่ยนในพื้นที่เฉลี่ย 4.46 อยู่ในระดับความพึงพอใจมากที่สุด มีความพึงพอใจของคุณภาพชีวิตที่เปลี่ยนแปลงดีขึ้นในภาพรวมเฉลี่ย 4.41 อยู่ในระดับความพึงพอใจมากที่สุด มีความพึงพอใจในรายได้ที่เกิดจากการทำเกษตรก่อนเข้าโครงการในภาพรวมเฉลี่ย 3.73 อยู่ในระดับความพึงพอใจมาก มีความพึงพอใจในรายได้ที่เกิดจากการทำเกษตรหลังเข้าโครงการในภาพรวมเฉลี่ย 4.26 อยู่ในระดับความพึงพอใจมากที่สุด มีความพึงพอใจเกี่ยวกับประโยชน์ที่ได้รับจากการเข้าร่วมโครงการในภาพรวมเฉลี่ย 4.45 อยู่ในระดับความพึงพอใจมากที่สุด และมีความพึงพอใจด้านการให้บริการของเจ้าหน้าที่กรมพัฒนาที่ดินในภาพรวมเฉลี่ย 4.43 อยู่ในระดับความพึงพอใจมากที่สุด

2.6) ด้านทัศนคติของเกษตรกรต่อการทำเกษตรกรรม 5 ระดับ สรุปได้ว่า เกษตรกรมีทัศนคติเกี่ยวกับการวางแผนการใช้พื้นที่เพาะปลูกเป็นสิ่งจำเป็นในภาพรวมเฉลี่ย 4.64 อยู่ในระดับความคิดเห็นมากที่สุด มีทัศนคติเกี่ยวกับควรมีการใช้วิธีใหม่ ๆ ที่แตกต่างจากบรรพบุรุษในการทำเกษตรกรรมในภาพรวมเฉลี่ย 4.55 อยู่ในระดับความคิดเห็นมากที่สุด มีทัศนคติเกี่ยวกับควรมีการปรับปรุงบำรุงดินเพื่อให้มีอินทรีย์วัตถุในดินเพิ่มขึ้นในภาพรวมเฉลี่ย 4.54 อยู่ในระดับความคิดเห็นมากที่สุด มีทัศนคติเกี่ยวกับการใช้ปุ๋ยเคมีปริมาณมากจะทำให้ได้ผลผลิตเกษตรมากขึ้นในภาพรวมเฉลี่ย 2.76 อยู่ในระดับความคิดเห็นปานกลาง มีทัศนคติเกี่ยวกับการมีความคิดที่จะเปลี่ยนมาทำเกษตรอินทรีย์ในภาพรวมเฉลี่ย 3.89 อยู่ในระดับความคิดเห็นมาก

2.7) เกษตรกรทุกคนได้นำความรู้เกี่ยวกับโครงการปรับเปลี่ยนการผลิตในพื้นที่ไม่เหมาะสมไปแนะนำเกษตรกรรายอื่น

4.2 ข้อเสนอแนะ

1) ควรส่งเสริมการใช้แผนที่เกษตรเพื่อการบริหารจัดการเชิงรุก (Agri-Map) เพื่อชี้จุดพื้นที่ปลูกข้าวที่มีความเสี่ยงต่อผลผลิตต่ำ และแนะนำทางเลือกอื่นการปลูกพืชอื่นที่ให้ผลผลิตสูงหรือในรูปแบบเกษตรผสมผสาน โดยต้องคำนึงถึงความอุดมสมบูรณ์ของดิน ปริมาณน้ำฝนเฉลี่ย และภูมิประเทศ

2) ประเมินความต้องการตลาดของสินค้าเกษตร (พืชหรือสัตว์) ที่เหมาะสมกับพื้นที่ และวางแผนการผลิตสินค้าเกษตรให้ตรงกับความต้องการของตลาด

3) ให้ความรู้และสร้างความเข้าใจแก่เกษตรกร มีการจัดอบรมและสาธิตการทำเกษตรผสมผสาน เช่น การปลูกพืชหลายชนิดร่วมกัน การเลี้ยงสัตว์ การทำประมง โดยใช้ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) หรือแปลงเกษตรผสมผสานของหมอดินอาสาเป็นแหล่งถ่ายทอดความรู้ อาจเชิญเกษตรกรต้นแบบหรือผู้ประสบความสำเร็จด้านการผลิตสินค้าเกษตรมาแบ่งปันประสบการณ์และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างเกษตรกร

4) สนับสนุนและแนะนำเทคโนโลยีเกษตรอัจฉริยะ (Smart Farming) สำหรับการจัดการฟาร์มผสมผสานให้แก่เกษตรกร เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและผลผลิต ซึ่งจะช่วยลดต้นทุนจากการลดการใช้ปุ๋ยและยาปราบศัตรูพืชที่เป็นต้นทุนหลัก ได้ผลิตผลเกษตรที่ปลอดภัย มีคุณภาพและมีปริมาณตรงตามความต้องการของตลาด รวมถึงการบริหารจัดการการใช้เทคโนโลยีการเกษตรต่าง ๆ ร่วมกัน

5) สนับสนุนด้านการตลาดโดยเชื่อมโยงกับผู้รับซื้อ Modern Trade ร้านอาหาร โรงพยาบาล เรือจำ หรือแพลตฟอร์มออนไลน์ เพื่อเป็นการกระจายผลผลิตเกษตรอย่างยั่งยืน ช่วยลดปัญหาผลผลิตเกษตรล้นตลาด

6) ผลักดันการทำมาตรฐานสินค้าเกษตร เช่น GAP, Organic เพื่อสร้างความน่าเชื่อถือของผลผลิตทางการเกษตร และเป็นการส่งเสริมสินค้าเกษตรจากครัวไทยสู่ครัวโลกตามมาตรฐานสากล

7) รัฐควรสนับสนุนทางการเงินให้แก่เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการปรับเปลี่ยนในพื้นที่ไม่เหมาะสม โดยจัดทำโครงการสินเชื่อดอกเบี้ยต่ำหรือกองทุนหมุนเวียนสำหรับการปรับเปลี่ยนระบบผลิต หรือให้เงินอุดหนุนในระยะเริ่มต้นเพื่อบรรเทาความเสี่ยงช่วงเปลี่ยนผ่าน เนื่องจากต้องมีการปรับปรุงบำรุงดินให้เหมาะสมกับการปลูกพืช มีการลงทุนทำคอกปศุสัตว์ ขุดสระเลี้ยงปลา และในช่วงสองปีแรกไม่ผลยังไม่ให้ผลผลิต ทำให้เกษตรกรขาดรายได้ไปส่วนหนึ่ง

8) รัฐสนับสนุนปัจจัยการผลิตให้แก่ พันธุ์พืชและพันธุ์สัตว์ที่เหมาะสมกับพื้นที่ ผลิตภัณฑ์พด. ของกรมพัฒนาที่ดิน เพื่อปรับปรุงบำรุงดินให้เหมาะสมกับการเพาะปลูก ให้แก่เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ

9) หน่วยงานในกระทรวงเกษตรและสหกรณ์บูรณาการทำงานร่วมกันเพื่อสนับสนุนเกษตรกรในโครงการปรับเปลี่ยนในพื้นที่ไม่เหมาะสมให้สามารถประกอบอาชีพเกษตรกรรมได้อย่างยั่งยืน มีรายได้มั่นคง

10) กรมพัฒนาที่ดินควรให้สถานีพัฒนาที่ดินปรับปรุงฐานข้อมูลของโครงการปรับเปลี่ยนในพื้นที่ไม่เหมาะสมให้เป็นปัจจุบัน เนื่องจากเกษตรกรบางรายเสียชีวิต ควรปรับปรุงเป็นชื่อเกษตรกรผู้ครอบครองที่ดินทำการเกษตรปัจจุบัน เกษตรบางรายที่พื้นที่เพาะปลูกเดิมไม่เหมาะสมกับการปลูกข้าว มีการปลูกพืชเชิงเดี่ยวชนิดอื่นมานานเป็นเวลาหลายปี ควรปรับข้อมูลก่อนเข้าโครงการเป็นพืชเชิงเดี่ยวชนิดนั้น เกษตรบางรายเมื่อเข้าโครงการแล้วใช้พื้นที่เพาะปลูกพืชเชิงเดี่ยวที่ขายได้ราคาดีแทนการทำเกษตรผสมผสาน ควรปรับข้อมูลพืชหลังเข้าโครงการเป็นพืชเชิงเดี่ยวแทนเกษตรผสมผสาน

11) โครงการปรับเปลี่ยนการผลิตในพื้นที่ไม่เหมาะสม ควรเพิ่มพื้นที่ไม่เหมาะสมสำหรับการปลูกพืชชนิดอื่นด้วย เพื่อส่งเสริมให้เกษตรกรเพาะปลูกพืชที่เหมาะสมกับพื้นที่และราคาผลผลิตสูง

เอกสารอ้างอิง

- กรมพัฒนาที่ดิน. 2564. คู่มือการดำเนินงานโครงการบริหารจัดการพื้นที่เกษตรกรรม (Zoning by Agri-Map). กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, กรุงเทพมหานคร.
- _____. 2565. แผนปฏิบัติการราชการกรมพัฒนาที่ดินระยะ 5 ปีพ.ศ. 2566-2570. กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, กรุงเทพมหานคร.
- กรมแผนที่ทหาร. 2521. หนังสือกรมแผนที่ทหาร ที่ กท. 0306/20168 ลงวันที่ 13 ธันวาคม 2521 ถึงอธิบดีกรมพัฒนาที่ดิน เรื่อง ขอรทาบเนื้อที่และการแบ่งภาคทางภูมิศาสตร์. กองบัญชาการกองทัพไทย, กรุงเทพมหานคร.
- กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. 2561 - 2563. **ชั้นความเหมาะสมของที่ดินสำหรับเพาะปลูกนาข้าว** (Online). <http://agri-map-online.moac.go.th/>, 3 ธันวาคม 2567.
- กฤษฎา เอี่ยมฐานนท์. 2557. **โครงการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ: การวิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทนทางเศรษฐศาสตร์**. สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, กรุงเทพมหานคร.
- ดารณี ศรีสง่า. 2557. **วิธีปฏิบัติงานเขตพัฒนาที่ดินสำหรับเศรษฐกิจ**. สำนักสำรวจดินและวิจัยทรัพยากรดิน กรมพัฒนาที่ดิน, กรุงเทพมหานคร.
- ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร. 2568. **ประกาศธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร ที่ 287 /2568 ตารางที่ 2 อัตราดอกเบี้ยเงินกู้ยืม เริ่มใช้วันที่ 7 มีนาคม 2568** (Online). <http://www.baac.or.th>, 7 มีนาคม 2568.
- นาถ พันธุมนาวิน. 2548. **เอกสารคำสอน ระเบียบวิธีการวิจัยทางสังคมศาสตร์**. คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพมหานคร.
- บุญชม ศรีสะอาด. 2545. **การวิจัยเบื้องต้น**. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น.
- ปิติ กันตังกุล. 2550. **เอกสารคำสอน วิธีวิจัยทางเศรษฐศาสตร์เกษตร**. คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพมหานคร.
- ศูนย์ข้อมูลเกษตรแห่งชาติ. 2568. **ข้อมูลเปิดภาครัฐด้านการเกษตร ปี ๒๕๖๗**. สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, กรุงเทพมหานคร.
- ศูนย์ประเมินผล. 2551. **คู่มือวิทยาการการฝึกอบรมหลักสูตร การติดตามและประเมินผล**. สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, กรุงเทพมหานคร.
- ศูนย์สารสนเทศการเกษตร. 2565. **คำนิยามข้อมูลสถิติการเกษตร**. สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, กรุงเทพมหานคร.

- ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร กรมส่งเสริมการเกษตร. 2567. Farmer Map 2566 (Online). <https://aiu.doae.go.th/Farmermap/farmermapbook66-watermark.pdf>, 8 เมษายน 2568.
- สมชาย วรกิจเกษมสกุล. 2554. **ระเบียบวิธีการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์** (Online). <https://www.udru.ac.th/oldsite/attachments/elearning/01/07.pdf>, 3 ธันวาคม 2567.
- สมศักดิ์ เพียบพร้อม. 2531. **การจัดการฟาร์มประยุกต์**. ภาควิชาเศรษฐศาสตร์ทรัพยากรทางเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. กรุงเทพมหานคร.
- สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร. 2568. **สถิติการเกษตรของประเทศไทย ปี 2567**. กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, กรุงเทพมหานคร.
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. 2567. **Press release งานแถลงข่าว “ผลการทำสำมะโนการเกษตร พ.ศ. 2566”** (Online). https://www.nso.go.th/nsoweb/storage/upload_file/2024/20240111123314_35658.pdf, 21 เมษายน 2568.
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. 2567. **สำมะโนการเกษตร พ.ศ. 2566 ทัวราชอาณาจักร** (Online). https://www.nso.go.th/public/e-book/Census_Survey/Agricultural-Census-2566/, 2 กรกฎาคม 2568.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

การกำหนดขนาดตัวอย่างและจำนวนเกษตรกร
ที่เข้าร่วมโครงการปรับเปลี่ยนการผลิตในพื้นที่ไม่เหมาะสม ปี 2566

ตารางผนวกที่ ก 1 การกำหนดขนาดตัวอย่าง

การกำหนดขนาดตัวอย่าง	สูตรการคำนวณ	วิธีการคำนวณ	ขนาดตัวอย่าง
Taro Yamane	$n = N / (1 + Ne^2)$ ที่ระดับความเชื่อมั่น 90%	$n = 188 / (1 + (188 * 0.10^2))$ $n = 188 / (1 + (188 * 0.01))$ $n = 188 / (1 + 1.88)$ $n = 188 / 2.88$ $n = 65.28$	66 ตัวอย่าง

ที่มา: จากการคำนวณ

ภาคผนวก ข

สถานที่สำรวจข้อมูลของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ

ตารางผนวกที่ ข 1 รายละเอียดสถานที่สำรวจข้อมูลของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ

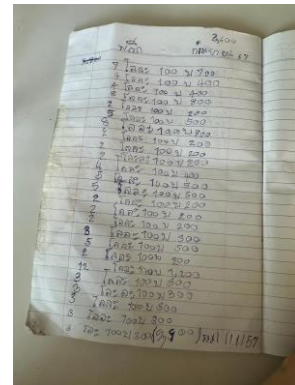
ลำดับที่	สพข.	สพด.	ตำบล	อำเภอ	จังหวัด
1	1	ลพบุรี	โคกสูง	พัฒนานิคม	ลพบุรี
2	1	ลพบุรี	โคกสูง	พัฒนานิคม	ลพบุรี
3	1	ลพบุรี	โคกสูง	พัฒนานิคม	ลพบุรี
4	1	ลพบุรี	โคกสูง	พัฒนานิคม	ลพบุรี
5	1	ลพบุรี	โคกสูง	พัฒนานิคม	ลพบุรี
6	1	ลพบุรี	คลองเกตุ	โคกสำโรง	ลพบุรี
7	1	ลพบุรี	คลองเกตุ	โคกสำโรง	ลพบุรี
8	1	ลพบุรี	คลองเกตุ	โคกสำโรง	ลพบุรี
9	1	ลพบุรี	คลองเกตุ	โคกสำโรง	ลพบุรี
10	1	ลพบุรี	คลองเกตุ	โคกสำโรง	ลพบุรี
11	1	ลพบุรี	คลองเกตุ	โคกสำโรง	ลพบุรี
12	1	ลพบุรี	คลองเกตุ	โคกสำโรง	ลพบุรี
13	1	ลพบุรี	คลองเกตุ	โคกสำโรง	ลพบุรี
14	1	ลพบุรี	คลองเกตุ	โคกสำโรง	ลพบุรี
15	1	ลพบุรี	คลองเกตุ	โคกสำโรง	ลพบุรี
16	1	ลพบุรี	คลองเกตุ	โคกสำโรง	ลพบุรี
17	1	ลพบุรี	นิคมชัย	สระโบสถ์	ลพบุรี
18	1	ลพบุรี	นิคมชัย	สระโบสถ์	ลพบุรี
19	1	ลพบุรี	นิคมชัย	สระโบสถ์	ลพบุรี
20	1	ลพบุรี	นิคมชัย	สระโบสถ์	ลพบุรี
21	1	ลพบุรี	นิคมชัย	สระโบสถ์	ลพบุรี
22	1	ลพบุรี	นิคมชัย	สระโบสถ์	ลพบุรี
23	1	ลพบุรี	นิคมชัย	สระโบสถ์	ลพบุรี
24	1	ลพบุรี	นิคมชัย	สระโบสถ์	ลพบุรี
25	1	ลพบุรี	นิคมชัย	สระโบสถ์	ลพบุรี

ลำดับที่	สพข.	สพด.	ตำบล	อำเภอ	จังหวัด
26	1	ลพบุรี	นิคมชัย	สระโบสถ์	ลพบุรี
27	1	ลพบุรี	นิคมชัย	สระโบสถ์	ลพบุรี
28	1	ลพบุรี	นิคมชัย	สระโบสถ์	ลพบุรี
29	1	ลพบุรี	นิคมชัย	สระโบสถ์	ลพบุรี
30	1	ลพบุรี	นิคมชัย	สระโบสถ์	ลพบุรี
31	1	ลพบุรี	นิคมชัย	สระโบสถ์	ลพบุรี
32	1	ลพบุรี	นิคมชัย	สระโบสถ์	ลพบุรี
33	1	ลพบุรี	นิคมชัย	สระโบสถ์	ลพบุรี
34	1	ลพบุรี	นิคมชัย	สระโบสถ์	ลพบุรี
35	1	ลพบุรี	นิคมชัย	สระโบสถ์	ลพบุรี
36	1	ลพบุรี	พัฒนานิคม	พัฒนานิคม	ลพบุรี
37	1	ลพบุรี	วังเพลิง	โคกสำโรง	ลพบุรี
38	1	ลพบุรี	วังเพลิง	โคกสำโรง	ลพบุรี
39	1	ลพบุรี	วังเพลิง	โคกสำโรง	ลพบุรี
40	1	ลพบุรี	วังเพลิง	โคกสำโรง	ลพบุรี
41	1	ลพบุรี	วังเพลิง	โคกสำโรง	ลพบุรี
42	1	ลพบุรี	วังเพลิง	โคกสำโรง	ลพบุรี
43	1	ลพบุรี	วังเพลิง	โคกสำโรง	ลพบุรี
44	1	ลพบุรี	วังเพลิง	โคกสำโรง	ลพบุรี
45	2	จันทบุรี	บางกะจะ	เมืองจันทบุรี	จันทบุรี
46	2	จันทบุรี	บางกะจะ	เมืองจันทบุรี	จันทบุรี
47	2	จันทบุรี	บางกะจะ	เมืองจันทบุรี	จันทบุรี
48	2	จันทบุรี	บางกะจะ	เมืองจันทบุรี	จันทบุรี
49	2	จันทบุรี	บางกะจะ	เมืองจันทบุรี	จันทบุรี
50	2	จันทบุรี	บางกะจะ	เมืองจันทบุรี	จันทบุรี
51	2	จันทบุรี	บางกะจะ	เมืองจันทบุรี	จันทบุรี
52	2	ฉะเชิงเทรา	เขาหินซ้อน	พนมสารคาม	ฉะเชิงเทรา
53	2	ฉะเชิงเทรา	เขาหินซ้อน	พนมสารคาม	ฉะเชิงเทรา
54	2	ฉะเชิงเทรา	เขาหินซ้อน	พนมสารคาม	ฉะเชิงเทรา

ลำดับที่	สพข.	สพด.	ตำบล	อำเภอ	จังหวัด
55	2	สระแก้ว	ไทรเดี่ยว	คลองหาด	สระแก้ว
56	2	สระแก้ว	ไทรเดี่ยว	คลองหาด	สระแก้ว
57	2	สระแก้ว	ไทรเดี่ยว	คลองหาด	สระแก้ว
58	2	สระแก้ว	เมืองไผ่	อรัญประเทศ	สระแก้ว
59	2	สระแก้ว	หนองสังข์	อรัญประเทศ	สระแก้ว
60	2	สระแก้ว	หนองสังข์	อรัญประเทศ	สระแก้ว
61	2	สระแก้ว	หนองสังข์	อรัญประเทศ	สระแก้ว
62	10	กาญจนบุรี	หนองปรือ	เลาขวัญ	กาญจนบุรี
63	10	กาญจนบุรี	หนองโสน	เลาขวัญ	กาญจนบุรี
64	10	กาญจนบุรี	หนองโสน	เลาขวัญ	กาญจนบุรี
65	10	กาญจนบุรี	หนองโสน	เลาขวัญ	กาญจนบุรี
66	10	เพชรบุรี	พุสวรรค์	แก่งกระจาน	เพชรบุรี
67	10	เพชรบุรี	พุสวรรค์	แก่งกระจาน	เพชรบุรี
68	10	เพชรบุรี	พุสวรรค์	แก่งกระจาน	เพชรบุรี
69	10	เพชรบุรี	พุสวรรค์	แก่งกระจาน	เพชรบุรี
70	10	เพชรบุรี	พุสวรรค์	แก่งกระจาน	เพชรบุรี
71	10	เพชรบุรี	ไรโคก	บ้านลาด	เพชรบุรี
72	10	เพชรบุรี	วังจันทร์	แก่งกระจาน	เพชรบุรี
73	10	เพชรบุรี	วังจันทร์	แก่งกระจาน	เพชรบุรี
74	10	เพชรบุรี	ดอนขุนห้วย	ชะอำ	เพชรบุรี

ภาคผนวก ค

ประมวลภาพการเก็บข้อมูลภาคสนาม



ภาพผนวกที่ ค 1 การเก็บข้อมูลภาคสนาม



กรมพัฒนาที่ดิน

Land Development Department

2003/61 ถนนพหลโยธิน แขวงลาดยาว เขตจตุจักร กรุงเทพฯ 10900

www.ddd.go.th Call Center 1760